

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

יב א מ"י פ"ב מלכות
עטרת יהו"כ הלל ג
ופ"ה מלכות מלך מקדש
הלל ז:
יג ב מ"י פ"ה מלכות
מלך מקדש הלל ז:
יד ג מ"י פ"ד מלכות
ממקדש כפרה הלל
ז:
טו ד ט"ס הלל ז:
טז ה ט"ס הלל ז:

הנהגות הב"ה

(א) רש"י ד"ה ויסק
במים את בשורו ולבשם:

הנהגות

מחור"ב רנשבורג

א רש"י ד"ה נמא רבנן
וכי הלק ל"ש טע
מנענע וי' מלת מנענע
נמק"ל (ז) וי"ז ט"ז דעת
ביאת מקדש ודוק:

הנהגות וצינונים

[א] רש"י מ"ז (גליות):
[ב] כמ"י משנה בחמש
עבודות
כשירה: [ג] כמ"י דבאי
זורה: [ד] "במשנה"
ליהא בקעת כמ"י
והרסו וכו' שמשך בוי'
רש"י רש"י: [ט] ג"י שיה
יעקב כטומאה הורגל
(ורח"ב) "אותה" ליהא
בדפ"ר"י. כמ"י ליהא
ליתובת "אותה טומאה":
[ז] רש"י (גליות):
[ח] ג"י רש"י אי"ז ג"י
דבבא דוקא (באור"ט):
[ט] ובמחור"ש"א איתיה:
[י] צ"ל מקל והורמו
כמ"י ליה רבנן ושיח
יעקב: [י] ג"י רש"י
ועי' שם:

רבינו חננאל

ואם לא טבל ועבר ואמ'
רמאי אנפשיה וא'
אזכר עבודתו כשרה.
ולבן זומא מי שלא
טבל מחיל עבודתו.
ואקשינן עליה והתניא
כ"ג שלא טבל כר'
בעבודתו כשרה אבל
קידוש (א) שואמר והוצו
ידיהם ורגליהם ולא
ימחו. אם עבר אלא
קידוש עבודתו פסולה.
ופריקנן אלא למימור
בעשה שואמר והוצו
בשרו במים במקום
קדוש ולבש את בגדיו
ויצא ועשה את עולות
וגו'. לבן זומא קאי
בעשה. בדאמרינן כל
המשנה צריך טבילה לר'
יהודה לא קאי בעשה.
ואקשינן וכו' ר' יהודה
מצריך ליכנס בעורה
בטבילה משום טורח
ההוא מצורע טובל
ועומר עשור קנורו כדי
להוות עליו. ר' יהודה
אמר אינו טובל שכבר
מפריש טבילה. ואקשינן וכו' ר' יהודה לא אצטרף טבילה למצורע. והתניא לשכת המצורעין ששם
מצורעין טובלין ור' יהודה אומ' לא מצורעין כלבד אמרו אלא כל אדם מכלל שגם המצורעין טובלין ופרוקתן הא
דמיא כי דמיא מצורעין למצורע טבילה בלא טביל עדיין כלל. והוא לאוי' לפרוקתן נמי דפרוק צריך טבילה בדאמרינן
דעתיא חדיש שמה נעץ בטומאה ולא ידע נעץ וזו דעתו דהיתא הדעת ההוא שלישי ושביעי בעי. ואמרינן אלא
לעולם דלא אסח דעתיה והאי דקתני אינו טובל בשבטל בערב על דעת ביאת מקדש. והאי דקתני צריך טבילה בשלא
טבל על דעת ביאת מקדש והאי (ג) דקתני דקיי"ל כי הטובל לרבר אצ"פ שנטהר אינו טהור לחמור ממנו כדכתיב בפי'
נחניא פ"ב הטובל לתורמה והוחזק לתורמה אסור לקדש. הטובל לקדש והוחזק לקדש אסור לחטאת. איבעית אימא לא
יומא כחא מחני' כלבד אלא הכי קתני ר' יהודה אמר לא מצורעין אמרו אלא כל אדם וזוהי המצורעין. שהמצורעין לא
גוראו צריך טבילה שכבר טבל. איבעית אימא ר' יהודה כחא מחני' לרברו ורובן קאמרי להו לירי מצורע לא
בעי טבילה והא טבל אלא לרברו אודו לי דלא מצורעין כלבד אמרו אלא כל אדם כדי שיכור טומאה ושהו שבידו
פריש ורובן לא מצורעין שני בטומאה. ואסיקנא דרבנן דפליגי על ר' יהודה לאו משום וסבירא להו כבן זומא
דמצרכי טבילה לכל מאן דעיל מחול לקדש אלא מצורעין דרבנן משום דדייש בטומאה והאי ואצטרופי טבילה אצ"פ

רבי יהודה אומר לא מצורע כלבד אמרו אלא כ"א אדם. לפרש"י
דפריש לעיל בפ"ק (דף טו): רב אלא נר אהבה אמר הא ממי
ר' יהודה הו"ל דתמידי משום דלשכתן דפליגי אסתמי דמדות ומייתי
ברייחא דשמעינן להו לרבי יהודה
דמדות לית ליה מוצא ממונע מהא
דהכא הוה מני לאיתוי דפליגי
אסתמא דריש"א י"ל מהא דהכא לא
מני לאיתוי ראיא דלכיה למימור
שאני הכא דפליגי בהדיא נמשנה
אזל היכא דלא הוצרכי נמשנה דפליגי
דלמנא לא פליגי להו מיימי מההיא
דמונא ממונע ועי"ל דמסכת לא
הוה שמעינן דפליגי דלכיה למימור
כולה ר"י הוה ומשום דקתני נרישא
שהלכה קריה לשכת מנורעין ופריש
למה נקראת כן לפי ששם מנורעין
טובלין ומעיקרא יתקנה בשביל
זה קאמר ר"י דלחור שנתקנה
הרגילו לטבול זה כל אדם טהור
הרואה ליכנס לעורה:

א"י דלא מבי' הערב שמש בעי.
חמיה לי מאי קפידן הא
דמי ספרו אינו אסור ליכנס אלא
נמשנה שניה ולשכת מנורעין
לא היכה צדוקס דמנכסין לה
מחסידי כפורים י"ל דהכי פריך
כיון דלא מני להכניס ידיו לנשוות
היוס עד שיעריץ שמשו ל"ל דעיל
זהר הו"ל לטבול שם בשלמא אי
שמעינן אריי וכבר טבל מצע"י טביל
התם כדי שלא יקח דעת שזכור לו
להכניס ידיו מיד אי נמי י"ל נהי
דמלאורייתא מותר ליכנס זהר הו"ל
כל ימי ספרו מ"מ מדרבנן גורו שלא
יכנס דפריק נחמא דנגעים [מ"ז]
קאמר דלאחר חגלחת ימי [גמרו"ל]
הרי הוא כשרך וצפ"ק דכלים [פ"ח]
חנן טורח נשים מקדשט היינו שאין
שום עול יוס נכנס וכו' ולשכת
מנורעין היכה עומדת צעורה נשים
והיא אחת ממצרע לשכת שפארע
מקדושים^(א). ה"סח הדעת
שלישי ושביעי בעי. עומא שרן ונחלה
ולבן זומא מי שלא
טבל מחיל עבודתו.
ואקשינן עליה והתניא
כ"ג שלא טבל כר'
בעבודתו כשרה אבל
קידוש (א) שואמר והוצו
ידיהם ורגליהם ולא
ימחו. אם עבר אלא
קידוש עבודתו פסולה.
ופריקנן אלא למימור
בעשה שואמר והוצו
בשרו במים במקום
קדוש ולבש את בגדיו
ויצא ועשה את עולות
וגו'. לבן זומא קאי
בעשה. בדאמרינן כל
המשנה צריך טבילה לר'
יהודה לא קאי בעשה.
ואקשינן וכו' ר' יהודה
מצריך ליכנס בעורה
בטבילה משום טורח
ההוא מצורע טובל
ועומר עשור קנורו כדי
להוות עליו. ר' יהודה
אמר אינו טובל שכבר
מפריש טבילה. ואקשינן וכו' ר' יהודה לא אצטרף טבילה למצורע. והתניא לשכת המצורעין ששם
מצורעין טובלין ור' יהודה אומ' לא מצורעין כלבד אמרו אלא כל אדם מכלל שגם המצורעין טובלין ופרוקתן הא
דמיא כי דמיא מצורעין למצורע טבילה בלא טביל עדיין כלל. והוא לאוי' לפרוקתן נמי דפרוק צריך טבילה בדאמרינן
דעתיא חדיש שמה נעץ בטומאה ולא ידע נעץ וזו דעתו דהיתא הדעת ההוא שלישי ושביעי בעי. ואמרינן אלא
לעולם דלא אסח דעתיה והאי דקתני אינו טובל בשבטל בערב על דעת ביאת מקדש. והאי דקתני צריך טבילה בשלא
טבל על דעת ביאת מקדש והאי (ג) דקתני דקיי"ל כי הטובל לרבר אצ"פ שנטהר אינו טהור לחמור ממנו כדכתיב בפי'
נחניא פ"ב הטובל לתורמה והוחזק לתורמה אסור לקדש. הטובל לקדש והוחזק לקדש אסור לחטאת. איבעית אימא לא
יומא כחא מחני' כלבד אלא הכי קתני ר' יהודה אמר לא מצורעין אמרו אלא כל אדם וזוהי המצורעין. שהמצורעין לא
גוראו צריך טבילה שכבר טבל. איבעית אימא ר' יהודה כחא מחני' לרברו ורובן קאמרי להו לירי מצורע לא
בעי טבילה והא טבל אלא לרברו אודו לי דלא מצורעין כלבד אמרו אלא כל אדם כדי שיכור טומאה ושהו שבידו
פריש ורובן לא מצורעין שני בטומאה. ואסיקנא דרבנן דפליגי על ר' יהודה לאו משום וסבירא להו כבן זומא
דמצרכי טבילה לכל מאן דעיל מחול לקדש אלא מצורעין דרבנן משום דדייש בטומאה והאי ואצטרופי טבילה אצ"פ

מאי מספקא ליה לאבי דפשיטא דלית לן למימר דפליגי ארצן
דמסכת מדות דאסן קן קשה דרצנן דנכמה דוכתי פריך
הכי דר"י ארצ"י קשה דרצנן ארצנן לא נמשע וכו' ואלא נמשע
זומא לא פליגי ארצנן דר"י דמסכת מדות דלכיה למימר נמי התם הוה הדין שאר כל אדם והא דנקט מנורעין משום דעיקר הלשכה
נמקנה בשביל כך שיש בהן זורך לטבול ולהכניס ידיהם לנשוות אצ"פ נקט מנורעין להודיעך כח דר"י דפליגי ואמר לא מנורעין אמרו
אלא שאר כל אדם דוקא אצ"פ דוקא יומא דהכא פליגי דה"ק סבר דלשאר כל אדם הנכנס לעורה היה במקום אחר ור"י סבר דלא
מנורעין נלבד טובלין שם בלשכה אלא אף כל אדם הנכנס לעורה אצ"פ איכא למימר כולה ר"י הוה ומשום דקאמר מעיקרא שהלשכה
נקראת לשכת מנורעין לפי שיתקנה חתילה לטבילה מנורעין הוצרך לחזור ולפרש לא מנורעין נלבד טבול עטון טבילה אלא אף שאר כל אדם:
בבן זומא סבירא דהוה. הוא הדין דכר"י נמי סבירא להו דעד כאן לא פליגי כן זומא ור"י אלא אי דלאורייתא אי דרבנן אצל מרויחו
מודו דטורח הכנס לעורה צע טבילה אלא נקט כן זומא משום דעיקר השאלה נשאלה ממנו ומשיב דעני טבילה:

באחולי עבודה. אס לא טבל שחרית וערב: דבן זומא. דלמר
דלאורייתא הוה שחרי ימן ק"ו לירש הוה עטרתו מחוללת: דרבי
יהודה. דלמר דרבנן הוה לא ממיל: דבן זומא מי מחיל. והא מנחם
גדול ביום הכפורים יליף לה והוה עטרתו שלא טבל ולא קדש צויה"כ
בין צגדי וצב לגדלי לכן שאל
מנחם זה"ל עטרתו כשירה: אחד
כ"ג בו עבודתו פסולה. פריך שני
דוחקים (דף טו): ילפינן דכשאל רחוק
ידיס ורגלים מחלל עטרה: דבן
זומא קאי ע"ה בעשה. מק"ו דכ"ג
שעור צדקס דכדתי (ויקרא טו)
ורמן (ה) אצל בשור נמיס ולבשם:
ומי אית ליה לר' יהודה דך סברא.
דמנתי' שיהיו כל הנכנסין לעורה
לרין טבילה: מצורע. בשמיני
שלו אצ"פ טבול בשמיני כדכתיב
שם (יד) והיה ביום השמיני יגלה
גסו חזור וטבול בשמיני כדכתיב
קרבנותיו: ועומד בשער ניקור.
להכניס ידיו ורגליו בפנים לתמן
זהוהו מדס האשס ושמן הלוג:
כדתי טעמא שכבר טבל בערב.
רבי יהודה לטעמיה דלמר אין
טבילת שחרית הצדקים לעורה"ל אלא
לזכור טומאה ישנה וזה אין צריך
לכן שחרי טבל אמש לכל טומאה
שעלי: ודקארי דה באי קארי דה.
מי שטוסק נמשנה"ל וז להשיב מנחם
צבית המדרש למה נמסקן הלא
טעם מפורש זה: לשכת מצורעין.
למה נקראת לשכת מנורעין: ששם
מצורעין טובלין. בשביל שמניסין
צטוניהן לעורה: אלא כ"א אדם.
הנכנס לעורה מדקאמר נלבד מכלל
דלית ליה טבילה נמנורע: דלא
טביל. מצערצ לרעמו: אסח
דעתיה. משמרת גופו צריך הוה
שמה נכנס ללחל המה ולא שם אל
לבו: דריי מצורע אין צריך טבילה.
שכבר טבל: דייש בטומאה. אוחה
טומאה"ל הורגל עד עכשו ילגע
צטוניהא לפיכך הוה נמשש טומאות
שמה אחר טבילה נגע: נימא רבנן
דפליגי ע"ה דר"י. דמנתי' קמייתא
דקתי מנורעין טבול ועומד וכו' כן
זומא סבירא להו דלמר דלאורייתא
הוה לכל אדם הילכך לא שנה טבל
אז מצערצ ול"ש לא טבל ולאו היינו
רבנן דמנתי' דפליגי עליה נמשנה
הוה ושאי מנורע דייש צטוניהא:

דמנתי' שיהיו כל הנכנסין לעורה
לרין טבילה: מצורע. בשמיני

שלו אצ"פ טבול בשמיני כדכתיב
שם (יד) והיה ביום השמיני יגלה
גסו חזור וטבול בשמיני כדכתיב
קרבנותיו: ועומד בשער ניקור.
להכניס ידיו ורגליו בפנים לתמן
זהוהו מדס האשס ושמן הלוג:
כדתי טעמא שכבר טבל בערב.
רבי יהודה לטעמיה דלמר אין
טבילת שחרית הצדקים לעורה"ל אלא
לזכור טומאה ישנה וזה אין צריך
לכן שחרי טבל אמש לכל טומאה
שעלי: ודקארי דה באי קארי דה.
מי שטוסק נמשנה"ל וז להשיב מנחם
צבית המדרש למה נמסקן הלא
טעם מפורש זה: לשכת מצורעין.
למה נקראת לשכת מנורעין: ששם
מצורעין טובלין. בשביל שמניסין
צטוניהן לעורה: אלא כ"א אדם.
הנכנס לעורה מדקאמר נלבד מכלל
דלית ליה טבילה נמנורע: דלא
טביל. מצערצ לרעמו: אסח
דעתיה. משמרת גופו צריך הוה
שמה נכנס ללחל המה ולא שם אל
לבו: דריי מצורע אין צריך טבילה.
שכבר טבל: דייש בטומאה. אוחה
טומאה"ל הורגל עד עכשו ילגע
צטוניהא לפיכך הוה נמשש טומאות
שמה אחר טבילה נגע: נימא רבנן
דפליגי ע"ה דר"י. דמנתי' קמייתא
דקתי מנורעין טבול ועומד וכו' כן
זומא סבירא להו דלמר דלאורייתא
הוה לכל אדם הילכך לא שנה טבל
אז מצערצ ול"ש לא טבל ולאו היינו
רבנן דמנתי' דפליגי עליה נמשנה
הוה ושאי מנורע דייש צטוניהא:

הכפורים דילפינן פסדר יומא (דף לב) שהוה משנה פסדר וזה לגדלי לכן ומתגדל לכן לגדלי וזה וצריך לכל מילין טבילה
ואי קדושין מן המקדש אם לא טבל ולא קדש עטרתו כשרה. שחרית. בין ביום הכפורים בין בכל השנה. עבודתו
פסולה. כילפינן חוקה מוקדש מחמור נגדים [ובזה"ש].
[נכאן שייך לרף לא]. עין שיש. מדורות שצנצל מחזיקין מים הנשפכים בהן לעין עיטם שהוה מקום גבוה שפא'
אשורו מעין מצא מים נלח טבילה כה"ג צויה"כ דמתוקן נחמיה עורה על גבי שער המים כדאמרינן פסדר יומא (דף לב).
עין עיטם גבוה מקדש העורה כ"ג אמות והוא מחזיקין שיש צפרת סילונת וטולמות לטעה מן הקרקע (ה"ס) ודקן אופן
קילומת מחזיק מים לא"י וסחורין וטענין ממעיות [ושבת קשה]. במים במי פסדה. המטוסקן משמט וחק על גבי נלבד
מים מדלל כמיס חיים [פירושין ד.]. משמע מים מחזיקין יתדו [שם ד.]. נמיס נקודתו פתח משמט חיים והמחזיקין לאתקין
שארין ומיזו מים חיים לא צריך דמכתיב סב מים חיים [ויקרא טו] מכלל דשאר שמתין לאו מים חיים בעו [ומיזו] [ומיזו]
מים נמיס מחזיקין מקדש אף על פי שכן נשמים [וחיה לא]. מים נשמים שנקין מחתלה מעטין מדלל כתב מים
למעטו שאיןן דלול השמא ומימי וטע"ל. ב"ב בשרו. מדלל כתב בשרו משמע שכל גופו עולה כהן שאינו נראה אלא כילו
מקדש כהן [ורב"ש פסחים טז.]. משמע כל בשרו כאלו [ורב"ש ד.]. אסח על אסור וכו'. צריך שיהא הכלי מלא מים
שעטלן כל האדם ושעורו ממנו והיוצא ירעמיס סאה [ורב"ש סו.].

(א) ונחמ"י: מסופקא
דמנתי' פ"א ה"ז
[ומסופקא פ"א ה"ז שו.].
(ב) וננעיס פ"ד מ"י
איתא כו' וזהבא מ"ש
שם הית' נחמיה דלא
מייתי הש"ס דהלא
המשנה ולפ"ה דהוה
בשמיני ק"ב: ד"ה
מייתי כו' טעם דמייתי
בשמיני ואלא מההנה
משום דלא נשעית שם
שכבר טבל מעטבין.
(ג) [ומס' נעמיס פ"ח
ה"ט.]. (ד) [ומס' טז.
ע"ה.]. (ה) [לעיל טז ע"ה.

תוספות ישנים

ומי מחיל והתניא
בהן גדול בו. מספקא
ליה לרבי חיי"ה מנה ליה
דמיוקומה כ"ב וזומא
דלמנא ר"י הוה וי"ל
דהוה פשיטא ליה
דמיוקומה כולו עלמא:
אי אסח דעתיה
הזאת שלישי ושביעי
בעי. היינו נמשש מחת
מועיל אסח דעתה לעין
הוה שם צטוניהא שרן
ושאר צטוניהא לא
אשמינן שיהא צריך אסח
בשכ"ר דהא דרבי"ל
ע"י דעת ביאת
הקפדש בו. נראה דלן
זומא דליקן לא חתל
וזומר דכ"ב אצ"פ
דעילא מחתול על דעת
נחמיה מקדש צריך ששאי
לחור ולטבול כמי שארין
כהן גדול ועוד דלמר
לקמן ליתא רבנן דלמני
מנורעין עומד וטבול ו'
ואפילו טבול מצערצ והוה
הדין שאר כל אדם כהן
וזומא סבירא להו אלא
דצריך לחור ולטבול אצ"פ
אמאי לא קאמר איכא
צטוניהא טבול מצערצ ולן
וזומא צריך טבילה ולכ"י
לא צריך י"ל דלא אשכחן
דהדיא דלן זומא צריך
טבילה שני ואצ"פ דמלך
וזומר דכ"ב גדול נפקא
אלא משכנה אמרינן הכי.
רבי"ל: בבן זומא
סבירא דהוה. הכי נמי
הוה מני למימר כדני
יהודה סבירא להו בשאר
כל אדם דמנתי' טבילה
משום טומאה שאלא
רבותא נקט דלפני כן
זומא דמנתי' כן הוה
סבירא להו אז לילמא
אפילו מדרבנן לא מצרכי
טבילה אפילו בשאר כל
אדם: נימא רבנן
דפליגי ע"ה דר"י
בבן זומא סבירא
דהוה. וזה מחלוקת הא לא
זומא מחלוקת הא לא
אלא בבין גדול שזכור
עדי קדש אצל שאר כל
אדם לא כדפריש' לעיל
לומר כן זומא מחייב
מדרבנן ומספקא דע לא
מלחולא:

ליקוהי רש"י

בהן גדול וכו'. בבן
מנחם עטרתו אף על
זכר וצריך לכל מילין טבילה
עבודתו
מנחם עטרתו אף על
זכר וצריך לכל מילין טבילה
עבודתו

עבודה. הלכות עבודת יוהכ"פ פ"ב

ג כל הטבילות האלו והקידושין בולן במקדש וכו'. משנה בפ"ג דיומא. ומ"ש שאינה אלא להוסיף כוונתו וכו'. פ"ג דיומא (דף ל'). בצרייתא פלוגתא דבן זומא ור"י ופסק כר"י: וכל כהן שלא טבל וכו'. שם:
 ד היה כ"ג זקן או חולה וכו'. משנה וצרייתא שם (דף ל"א ע"ג):

ה בכל יום כ"ג מקדש ידיו ורגליו מן הכיור וכו' עד שלא ייגע. משנה בפ"ד דיומא (דף מ"ג): בכל יום ויום היו על המזבח וכו'. פלוגתא דתנאי משנה שם ופסק כר' יוסי:

ו זה שנאמר בתורה וכפר בעדו וכו' מפי השמועה למדו שזה וידיו דברים. צרייתא בפ"ג דיומא (דף ל"ו). ומ"ש נמלאת שהוא מתודה ציוס זה ג' וידוים וכו' עד עשר

כשירה: ד היה כהן גדול זקן או חולה מלבנין עשיות של ברזל באש מבערב ולמחר מטילין אותן במים כדי להפיג צינתן שאין שבות במקדש. או מערבין מים חמין במי המקוה עד שתפיג צינתן: ה בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור כשאר הכהנים והיום מקדש מקיתון של זהב משום כבודו. בכל יום הכהנים עולים במזרחו של כבש ויורדין במערבו והיום עולים באמצע ויורדין באמצע לפני כהן גדול כדי להדרו. בכל יום מי שזכה במחתה חותה במחתה של כסף ומערה האש למחתה של זהב והיום חותה כהן גדול במחתה של זהב ובה נכנס להיכל, שלא ליגעו בתוספת עבודה. וכן מחתה של כל יום מחזקת ארבעה קבין ושל היום *שלשה קבין ובכל יום היתה כבירה והיום קלה. ובכל יום ידה קצרה. והיום ארוכה כדי להקל על כהן גדול שלא ייגע. בכל יום ויום היו על המזבח שלש מערכות של אש והיום היו שם ארבע. מוסיפין מערכה כדי להדר המזבח ולעטרו: ו זה שנאמר בתורה וכפר בעדו וכו' קהל ישראל. מפי השמועה למדו שזה וידיו דברים. נמצאת למד שהוא מתודה ביום זה שלשה וידוים. אחד על ידי עצמו תחילה. וידיו שני על ידי עצמו עם שאר הכהנים. ושניהם על פר החטאת אשר לו. והוידיו שלישי על ידי כל ישראל על שיער המשתלח. ומוכיר את השם בכל וידיו מהן שלש פעמים. כיצד הוא אומר אנא השם חטאתי עויתי ופשעתי לפניך אנא השם כפר נא לחטאים ולעוונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי וכו' שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. הרי שלש פעמים הזכיר את השם. וכן בכל וידיו

* [ומה לי אף לא כתב ג"כ בכל יום היתה גולה ענה והיום דקה דלמח"ה הווי להו מרחי דסחרי אהרני דזו זהב וזו כסף וקב אחת אינה מכרעת לכבודם ולאריכות היד]:

המוספין עם תמיד של בין הערבים ומקלח המוספין עם אילו ואילו העם ולר"ע כל המוספין קרבין עם תמיד של שחר ולא נשאר שיערי מוספין ליקרב עם תמיד של בין הערבים ואילו אלוה דר' יהודה ור"א כר"ש אלוה דר"ע דאמרי החס דמקלח עם תמיד של שחר ומקלח עם תמיד של בין הערבים אילו היה רש"י ו"ל אומר כן הוה נוחל אצל הוא לא כתב אלא עם אילו ואילו העם מקלח מוספין ועם תמיד של שחר לא הזכיר קריבת מוספין כלל. וכבר עלה בדעתי לומר דאחי כהני מנאי אלוה דר"ע ומקלח המוספין דקאמר שקרב עם אילו ואילו העם היו שיער הנעשה בחוץ דמן המוסק הוא ואין זה מוספין דאין קרי למד לחוד מקלח ועוד שהיה לו להזכיר עם תמיד של שחר שהיו קרבים מקלח מוספין ו"ע. והרב מוהר"ר אליה מורחי ו"ל בפירושו צדיבור ועשה את עולתו שכתב רש"י ו"ל שם איל לעולה וכו' כתב רש"י דאית ליה כר"ע דמוספין קרבין עם תמיד של שחר ומימה על זה כל מה שהקשינו ועוד כתב שם דרש"י נשמר דלא נימא כר"א דעם אילו ואילו העם היו קרבים המוספין וגם זה תימה דלרש"י דסובר דקך ומחתה מוספין אינו כן אפי' לר"א אלא אחר שקרב אילו ואילו העם מכניס כף ומחתה ואח"כ קרבים המוספין ותמיד של בין הערבים. והרמזין ו"ל בפירוש התורה הסכים לדעת רבינו ו"ל אלא שכתב שהמוספין עם תמיד של בין הערבים ו"ע למה פסק דלא כר"ע דהלכתא כוותיה מחזירו ואולי משום דאמרו בפ' ב' לו דהיקשא דמלכד חטאת הכפירים אחי לומר דעל מה שזה מכפר זה מכפר והוא כסתם משנה דפ"ק דשבוועות. והר"י הלוי ו"ל בפרק ב' לו הסכים לפירוש ו"ל אלא שכתב דלר"א תמיד של בין הערבים הרב לחודיה אחר כף ומחתה וכל השאר עם אילו ואילו העם ואינו גורס בזה דתני שמואל אצל:

ד שאין שבות במקדש וכו'. בפרק אחר להם הממונה (דף ל"ד): הקשו שם על ר"י דאומר עשיות וכו' והלא מנרף ומירך צדי דדבר שאינו מתכוין מותר והקשו והא מניא וכו' ואמר אבי לר"י דדבר שאינו מתכוין אסור ה"מ בכל התורה כולה אצל הכא צירוף דרבנן הוא ואין שבות במקדש. כך היא גירסת המוס' ו"ל ורש"י ו"ל לא גריס ואין שבות במקדש אלא דאסורא אפי' דרבנן ליכא כיון דהוי דבר שאינו מתכוין והוי צירוף דרבנן. ורבינו ו"ל שכתב ואין שבות במקדש נראה דגורס כגירסת המוס' ו"ל ותימה דלפי' המוס' לר"י דבר שאינו מתכוין שבת אסור מדרבנן ולר"ש מותר גמור וכיון דרבני ו"ל פסק כר"ש בפ"א מהל' שבת דדבר שאין מתכוין מותר א"כ הכא נמי ליכא אסורא כלל ולא שבות והיכי קאמר ואין שבות במקדש ובפרק כירה גבי מיחס הקשו כ"י הא גוונא והלא מנרף ומירכו דאחי כר"ש דאמר דבר שאינו מתכוין מותר משמע דלר"ש ליכא אסורא כלל. ונראה דרבני ו"ל מפרש דהך צירוף דעשיות הוי פסיק רישיה דא"א שלא ינרף ויש הכרח לזה מדמדמי ליה להאיא דבשר ערלתו דהוי פסיק רישיה כדאמר' בפ' ר"א דמילה וכמו שכתבו המוס' ו"ל בפ"ג דיומא דל"ה הני מילי באיסורא דאורייתא וכו'. ואע"ג דבפ' כירה כשהקשו שם והלא מנרף לא הוי פסיק רישיה אלא פירוש דאפשר שילרף מדמתוך דאחי כר"ש דאמר דבר שאינו מתכוין מותר ואין הוי פסיק רישיה אפילו ר"ש מודה דאסור מ"מ הך צירוף דעשיות אית ליה לרבני ו"ל דהוי פסיק רישיה מדמדמי ליה להאיא דבשר ערלתו כדכתיבנא ומירך צדי דדבר שאינו מתכוין מותר ואע"ג דהוי פסיק רישיה והקשו דקשיא אבי מדידה אדרייה דאף ע"ג דאית ליה לאבי מעיקרא קודם שקבל מרבא דלר"ש פסיק רישיה מותר כדאמר' בפ' ר"א דמילה מ"מ לר"י הוי פסיק רישיה אסור כדאמר גבי האי דבשר ערלתו לא נזרקה אלא לר"י וא"כ הכא דקיימינן אלוהא הא דעשיות אף מירך אפי' אלוהא דפסיק רישיה מותר ומירכו כי אמר אבי החס דפסיק רישיה אסור הוי באיסור מן התורה אצל הך איסור צירוף הוי דרבנן כלומר כשאנו מתכוין אע"ג דפסיק רישיה לא הוי אסור אלא מדרבנן אע"ג דבמתני' אסור מן התורה ומשום הכי תלה אבי טעם ההיתר דבשר שאינו מתכוין משום דלא ליכא אלא איסורא דרבנן כיון דהוי פסיק רישיה ואין שבות במקדש אצל במתכוין אסור מן התורה. ויש ראיה לזה ממ"ש רבינו ו"ל בפ"ב מהלכות שבת בתחילתו המכבה גחלת של מתכת פטור ואם נתכוין לנרף חייב וכתב שם ה"ה ו"ל שכל שאינו מתכוין אין ראוי לומר בו פסיק רישיה ולא ימות ולחייב מפני שכתבו מתכוין עושה מלאכה וכו' ועמ"ש רבינו ו"ל שם נ"ל ליישב הסוגיא הנזכר כמ"ש אצל מדברי ה"ה ו"ל שם נראה דאית לרבני ו"ל מהך לישנא דהכא דצירוף דעשיות אפי' במתכוין הוי מדרבנן וקשה וא"כ לפ"י למה תלה אבי הדבר באינו מתכוין ואמר דבר שאינו מתכוין מותר אפי' מתכוין נמי ליכא אלא איסורא דרבנן ואין שבות במקדש ו"ע:

ה והיום עולים באמצע וכו'. בפרק טרף בקלפי אמר בכל יום כהנים עולים במזרחו של כבש ויורדין במערבו והיום כ"ג עולה באמצע ויורד באמצע ור"י אומר לעולם כ"ג עולה באמצע ויורד באמצע ע"כ. ופשוט המשנה כפירוש ו"ל דלכ"ג קאי דהיה עולה באמצע להראות חבתן של ישראל שהוא עושה עמנו כבן בית. ונראה דרבני ו"ל דמפרש דקאי אשאר כהנים שעולים להדר הכ"ג הוא גורס בכל יום כהנים עולים במזרחו של כבש והיום עולים באמצע ויורדין באמצע וכן הוא בלשון הגמרא שאמרו שם על המשנה

משנה למלך

ונסתפג והתם פשיטא דאורחא דמלתא נקט וזהו שרבינו בפ"ח מהלכות בית הבחירה כשהעמיק משנה זו השמיט הא דעלה ונסתפג יע"ש:

של בין הערבים אחר אימורי חטאת דקך ומחתה מוספין. וכבר הרגיש רש"י ו"ל קושיא זו. ועוד קויע לרבני ו"ל מהמשנה שאמרה ושעיר הנעשה בחוץ היו קרבין עם תמיד של בין הערבים ולרש"י ו"ל קשה דתמיד של בין הערבים לא היה קרב עמו שם דבר והמוס' ו"ל הקשו לרש"י קושיא זו ופירשו דאימורי חטאת היו קרבים עם תמיד של בין הערבים ודחקו

הרבה בפירוש המשנה צדיבור דהנה"ל ואח"כ שעיר הנעשה בחוץ. ולפירוש רבינו ו"ל נוחל דשעיר הנעשה בחוץ ואימורי חטאות היו עם תמיד של בין הערבים ומפני שנסמיע רבינו ו"ל מכל זה אפשר שיתקן אותה הצרייתא שהזכרתי למעלה שמסייעת לרש"י ו"ל. וא"ת הך דמנא דבי שמואל ר"א אומר ויאל ועשה אילו ואילו העם ואימורי חטאת אצל פר העולה וכו' מאי אצל לרבני רבינו ו"ל הא אילו ואילו העם עם תמיד של בין הערבים היה קרב וכולם היו נקריים יחד אילו ואילו העם ואימורי חטאת ופר העולה ושבעה כבשים ותמיד של בין הערבים לר"א בשלמא לרש"י דקך ומחתה מוספין בין אילו ואילו העם לתמיד של בין הערבים נוחל. וי"ל דרבני ו"ל אינו גורס אצל פר העולה ושבעה כבשים כו' אלא ופר העולה ושבעה כבשים כגירסתא שכתבו המוס' ו"ל בשם יש ספרים ולדברי רבינו ו"ל ליכא לאקשווי מה שהקשו המוס' דא"כ איכא למצני עלה כמו אמרנו דכיון דאין שם הפסק אלא כולם נקריים יחד עם תמיד של בין הערבים תו ליכא בעיא. אצל המוס' הקשו כן לפי פירושם שהם מפרשין כפירוש ו"ל דקך ומחתה מוספין בין אילו ואילו העם לתמיד של בין הערבים ולהכי ליכא למצני פר העולה אי קרב עם אילו ואילו העם או עם תמיד של בין הערבים. ולרש"י ו"ל בפירוש התומך הסכים לנ"ש בגמרא דקך ומחתה מוספין בין אילו ואילו העם לתמיד של בין הערבים אלא שדבריו שם תמוהים שכתב בפ' אחרי מות וזהו סדר העבודות תמיד של שחר צבנדי זהב ועבודות פר ושעיר הפנימיים וקטרת של מחתה צבנדי לכן ואילו העם ומקלח המוספין צבנדי זהב והולאת כף ומחתה צבנדי לכן וישרי המוספין ותמיד של בין הערבים וקטורת ההיכל שעל מזבח הפנימי צבנדי זהב וכו' ע"כ. ודברים אלו אמו דלא כמאן דלר"א בפ' ב' לא לו כל המוספין היו קרבין עם תמיד של בין הערבים ואין כתב שירי

המוספין עם תמיד של בין הערבים ומקלח המוספין עם אילו ואילו העם ולר"ע כל המוספין קרבין עם תמיד של שחר ולא נשאר שיערי מוספין ליקרב עם תמיד של בין הערבים ואילו אלוה דר' יהודה ור"א כר"ש אלוה דר"ע דאמרי החס דמקלח עם תמיד של שחר ומקלח עם תמיד של בין הערבים אילו היה רש"י ו"ל אומר כן הוה נוחל אצל הוא לא כתב אלא עם אילו ואילו העם מקלח מוספין ועם תמיד של שחר לא הזכיר קריבת מוספין כלל. וכבר עלה בדעתי לומר דאחי כהני מנאי אלוה דר"ע ומקלח המוספין דקאמר שקרב עם אילו ואילו העם היו שיער הנעשה בחוץ דמן המוסק הוא ואין זה מוספין דאין קרי למד לחוד מקלח ועוד שהיה לו להזכיר עם תמיד של שחר שהיו קרבים מקלח מוספין ו"ע. והרב מוהר"ר אליה מורחי ו"ל בפירושו צדיבור ועשה את עולתו שכתב רש"י ו"ל שם איל לעולה וכו' כתב רש"י דאית ליה כר"ע דמוספין קרבין עם תמיד של שחר ומימה על זה כל מה שהקשינו ועוד כתב שם דרש"י נשמר דלא נימא כר"א דעם אילו ואילו העם היו קרבים המוספין וגם זה תימה דלרש"י דסובר דקך ומחתה מוספין אינו כן אפי' לר"א אלא אחר שקרב אילו ואילו העם מכניס כף ומחתה ואח"כ קרבים המוספין ותמיד של בין הערבים. והרמזין ו"ל בפירוש התורה הסכים לדעת רבינו ו"ל אלא שכתב שהמוספין עם תמיד של בין הערבים ו"ע למה פסק דלא כר"ע דהלכתא כוותיה מחזירו ואולי משום דאמרו בפ' ב' לו דהיקשא דמלכד חטאת הכפירים אחי לומר דעל מה שזה מכפר זה מכפר והוא כסתם משנה דפ"ק דשבוועות. והר"י הלוי ו"ל בפרק ב' לו הסכים לפירוש ו"ל אלא שכתב דלר"א תמיד של בין הערבים הרב לחודיה אחר כף ומחתה וכל השאר עם אילו ואילו העם ואינו גורס בזה דתני שמואל אצל:

ד שאין שבות במקדש וכו'. בפרק אחר להם הממונה (דף ל"ד): הקשו שם על ר"י דאומר עשיות וכו' והלא מנרף ומירך צדי דדבר שאינו מתכוין מותר והקשו והא מניא וכו' ואמר אבי לר"י דדבר שאינו מתכוין אסור ה"מ בכל התורה כולה אצל הכא צירוף דרבנן הוא ואין שבות במקדש. כך היא גירסת המוס' ו"ל ורש"י ו"ל לא גריס ואין שבות במקדש אלא דאסורא אפי' דרבנן ליכא כיון דהוי דבר שאינו מתכוין והוי צירוף דרבנן. ורבינו ו"ל שכתב ואין שבות במקדש נראה דגורס כגירסת המוס' ו"ל ותימה דלפי' המוס' לר"י דבר שאינו מתכוין שבת אסור מדרבנן ולר"ש מותר גמור וכיון דרבני ו"ל פסק כר"ש בפ"א מהל' שבת דדבר שאין מתכוין מותר א"כ הכא נמי ליכא אסורא כלל ולא שבות והיכי קאמר ואין שבות במקדש ובפרק כירה גבי מיחס הקשו כ"י הא גוונא והלא מנרף ומירכו דאחי כר"ש דאמר דבר שאינו מתכוין מותר משמע דלר"ש ליכא אסורא כלל. ונראה דרבני ו"ל מפרש דהך צירוף דעשיות הוי פסיק רישיה דא"א שלא ינרף ויש הכרח לזה מדמדמי ליה להאיא דבשר ערלתו דהוי פסיק רישיה כדאמר' בפ' ר"א דמילה וכמו שכתבו המוס' ו"ל בפ"ג דיומא דל"ה הני מילי באיסורא דאורייתא וכו'. ואע"ג דבפ' כירה כשהקשו שם והלא מנרף לא הוי פסיק רישיה אלא פירוש דאפשר שילרף מדמתוך דאחי כר"ש דאמר דבר שאינו מתכוין מותר ואין הוי פסיק רישיה אפילו ר"ש מודה דאסור מ"מ הך צירוף דעשיות אית ליה לרבני ו"ל דהוי פסיק רישיה מדמדמי ליה להאיא דבשר ערלתו כדכתיבנא ומירך צדי דדבר שאינו מתכוין מותר ואע"ג דהוי פסיק רישיה והקשו דקשיא אבי מדידה אדרייה דאף ע"ג דאית ליה לאבי מעיקרא קודם שקבל מרבא דלר"ש פסיק רישיה מותר כדאמר' בפ' ר"א דמילה מ"מ לר"י הוי פסיק רישיה אסור כדאמר גבי האי דבשר ערלתו לא נזרקה אלא לר"י וא"כ הכא דקיימינן אלוהא הא דעשיות אף מירך אפי' אלוהא דפסיק רישיה מותר ומירכו כי אמר אבי החס דפסיק רישיה אסור הוי באיסור מן התורה אצל הך איסור צירוף הוי דרבנן כלומר כשאנו מתכוין אע"ג דפסיק רישיה לא הוי אסור אלא מדרבנן אע"ג דבמתני' אסור מן התורה ומשום הכי תלה אבי טעם ההיתר דבשר שאינו מתכוין משום דלא ליכא אלא איסורא דרבנן כיון דהוי פסיק רישיה ואין שבות במקדש אצל במתכוין אסור מן התורה. ויש ראיה לזה ממ"ש רבינו ו"ל בפ"ב מהלכות שבת בתחילתו המכבה גחלת של מתכת פטור ואם נתכוין לנרף חייב וכתב שם ה"ה ו"ל שכל שאינו מתכוין אין ראוי לומר בו פסיק רישיה ולא ימות ולחייב מפני שכתבו מתכוין עושה מלאכה וכו' ועמ"ש רבינו ו"ל שם נ"ל ליישב הסוגיא הנזכר כמ"ש אצל מדברי ה"ה ו"ל שם נראה דאית לרבני ו"ל מהך לישנא דהכא דצירוף דעשיות אפי' במתכוין הוי מדרבנן וקשה וא"כ לפ"י למה תלה אבי הדבר באינו מתכוין ואמר דבר שאינו מתכוין מותר אפי' מתכוין נמי ליכא אלא איסורא דרבנן ואין שבות במקדש ו"ע:

ה והיום עולים באמצע וכו'. בפרק טרף בקלפי אמר בכל יום כהנים עולים במזרחו של כבש ויורדין במערבו והיום כ"ג עולה באמצע ויורד באמצע ור"י אומר לעולם כ"ג עולה באמצע ויורד באמצע ע"כ. ופשוט המשנה כפירוש ו"ל דלכ"ג קאי דהיה עולה באמצע להראות חבתן של ישראל שהוא עושה עמנו כבן בית. ונראה דרבני ו"ל דמפרש דקאי אשאר כהנים שעולים להדר הכ"ג הוא גורס בכל יום כהנים עולים במזרחו של כבש והיום עולים באמצע ויורדין באמצע וכן הוא בלשון הגמרא שאמרו שם על המשנה

קאמר מנין משמע דק"ל גמי דמסבירא לא לריכא והשתא בשלמא אי איירי נמי בטעילה שלא לעבוד ניהא אבל אי איירי לעבודה הכי יש כאן סבירא להנריך טעילה לכל הצא לעבוד דומיא דכ"ג ביו"כ"א חלל דתיקשי לך מנין דמיו"כ דחמיר אימא דליכא למילף ותי' שפיר דודאי עיקר ק"י לעבודה הוא חלל דגזרו נמי מכה זה חף שלא לעבודה ואתרוויכו מתוך בק"י דאיתיי ועיין בספר ידי אליהו ק"י"ג ריש ע"א וק"ל.

בא"ד ותי' אכתי וכו' שכן עובל במקום קדוש וכו' דמשמע מכה שאין טעילה זו לחבליה האדם עצמו ונחייב לכל אדם צנכס מחול לקדש חלל דגזירת הכתוב היא ביו"כ דוקא כדי שיהא נזהר היטב בעבודת היום החמורה ותי' דה"ל דמדין ק"י זה ילפין נמי מקום קדוש לשאר ימות השנה דאם ביו"כ דכבר זכיר מלך חומר היום ומשנה מקדש לקדש אפי"ה עשון טעילה במקום קדוש כ"ש בשאר ימות השנה כדי שיהא זריז לעבוד עצמו לעבוד דיותר לריבים אנו לחזו לזה שהרי הוא צא מחול לקדש ומתני' דקתני חוץ מזה בלבד שהיתה במקום חול אימא דר"י הוא דלית ליה האי ק"י ובדאמר לקמן דכל אדם היו עובלין בלשכת מורשים שהיתה בעזרת נשים שאינה מקום קדוש כמ"ש הח"י לקמן ד"ה ר"ח וכו' וד"ה נומא רבנן וכו' וק"ל.

בא"ד חלל ל"ל וכו' דאדרבא אלימי וכו' דוק בדצריהם שלא כחצו בקיור דנן זומא יבנים אותם חומרי בק"י וכו' חלל כתבו דב"ז לא מחשיב להו פרכות וכו' כלומר דכיון דאין צריך לנו שפרכות אלו יהיו הם הגורמים להלכרי טעילה ממקום למקום דאדרבא י"ל מטעמים אלו שלא להנריך טעילה חלל פעם אחת כיון שכבר עבד טעילה חשונה ואימא יום המרובה בעבודתו עליו וכ"ג זריז במעשיו מאד מעשה נכנים אותם חומרי בק"י וכו' דודאי אם היו צורכים לא היינו יכולים להבנינם ולהצליעם בקל וחומר כיון שהם פרכות הכתובות צחורה וכמ"ש החס"י בפ"ק דקידושין ה' ע"א דפרכת מה לבקש שכן פודין זו הקדשות ומשער שני אין להבליע בק"י דהכתוב צחורה יש לנו לומר שהיה הגורמת מעלה יע"ש דודאי זה י"ל שהיה הגורמת דמשום דאליס קנין כסף לפדות זו מ"ש אימא דאליס נמי לקנות זו אשה מה שאין כן שטר וכן הא דאמרין פ"ק דצחים ט' ע"א מה לחזן לזמנו שכן כרת ולכן החמיר זו הכתוב בשוחט על מנת לזרוק דמו חוץ לזמנו דפסול יע"ש וכמ"ש החס"י בפרק כולד הרגל ב"ה ע"א ד"ה חזי לא אדון וכו' ובספר כריתות ריש בית מדרות ס' ו' חלל בני פרכי דהכא לא דמו כלל ושזר ראייתו שכן חירץ בספר ידי אליהו ק"י"ד ע"א יע"ש והנה לפ"י ל"ל דר"י חשיב להו פרכות ואין אנו יכולים להבליעם מהעטם האומר ולכן ס"ל דלאו מדאורייתא הוא חלל לעבירה ראשונה דיה"כ שפיר מייחזין חף לדידיה מהאי ק"י וכמ"ש בפרש"י דהכא לא שייכי בני פרכי חלל דל"ל אכתי דפרכת שכן עשון מקום קדוש לא חשיב לה פרכת משום דהכא לא שייך כיון שלא נתקדש דאלת"ה ליו"כ נמי אין להוכיח טעילה זו משאר טעילות דבשו מקום קדוש ועיין בח"י ר"ח וכו' ולקמן ל"א ע"א ד"ה חמש טעילות ודו"ק.

בא"ד והאי דלא עבול וכו' כיון דאכתי לא נתקדש וכו' מדצריהם משמע דאיכסירא נמי איכא אם רואה לעבול במקום קדוש חלל הרמז"ס ז"ל כתב בפ"ב מה' ע"כ חוץ מטעילה ראשונה שהוא ראוי לעבול אותה בחול שאינה חלל להוסיף בנותו וכו' וזה דומה לומר דדוקא אי מייחזין לה מדין ק"י הוא דאמרין מסבירא דאינו ראוי חלל למאי דמשמע מדצריה דס"ל דאף טעילה אי' דיו"כ ס"ל לר"י דלאו דאורייתא חלל מעטם כדי שיזכור וכו' לעטם זה יש סבירא שיעבול במקום קדוש שז"י וזכור יותר ולכן ביו"כ שאנו לריבים שיעבד עצמו יותר ראוי לעשותה במקום קדוש. ואפשר דמשמע ליה ז"ל לפרש דל"ז גם זו היתה במקום קדוש ומתני' ר"י היא ומדלא קאמר תלמודא דהא איכא ציוריהו ש"מ דגם לר"י אם יראה לעשותה במקום קדוש ראוי דהשתא ניהא לך עפי למימר דא"צ הפרש יותר למיקם צעשה וכו' דלר"י לא קאי צעשה בלל ועיין מה שחירץ בס' שושנים לדוד דלתי' א' תיקשי דמי סני ליה להרמז"ס להעתיק בלשון הצרייתא דלקמן ולימא חוץ מטעילה ראשונה שהיתה בחול חלל תי' הכי שכח דכ"ג שאני דכבר עבד מאתמול לא הסיח דעתו

חלל חף בזהו משום נילולות ומ"ש וי"ל אם לא יאחזו וכו' ואפי' אם משפך וכו' חלל השתא דאחזו אין שם חלל נילולות ומעטים שאינם ניכרים לכל חלל משום דשמה דיהיו ניכרים לקצת בני אדם ויראה כבדית שפכה אמרו דמילתא לשפך עיין בדצריהם ריש פרק כל היריד שם ואי קשיא לך דלמ"ש דרבנן חזרו והודו ואסור לאחזו ח"כ מה הועילו חכמים בתקנתא דמילתא לשפך כיון דאיכא רוב נילולות וכו' י"ל דודאי שפך מעיל במקצת לשלל יהא ניכר וגלוי לכל חלל משום דאכתי המשים לבו אל מה שצרגליו אפשר לו להוליל לעז להכי חמר ר"ח מועב יוליל לעז וכו' וק"ל.

ד"ה אין אדם נכנס וכו' מוכח לקמן וכו' דע"כ לא מציעה ליה לקמן מהו שיעשה סבין ארוכה וישחוט וכו' חלל לרבנן דר"י דילמא בשחיטה דמקצת עבודה היא מודו מכלל דלר"י דמחייב בכל אדם כי מתני' פשיטא לן דלריך טעילה חלל דמספקא ליה דדילמא ע"כ לא אפליגו רבנן ור"י חלל היכא דלא קעביד עבודה ואי' דע"כ לא מציעה חלל היכא דעומד בחוץ חלל צנכסם לפנים לעבוד לכ"ע אפי' לשחוט וזה דלא הוכיחו גם מכאן דכלא עבודה נמי מחייב ר"י דאי רבנן פוערים בלאו עבודה דוקא מכלל דר"י חף בזה מחייב וכמ"ש בח"י יע"ש משום דהא מילתא לא ברירא לן דילמא רבנן אפי' בשחיטה פטרי וזהא דוקא מחייב ר"י בכל אדם ולהכי הולכין להוכיח זה מהירושלמי ואי' דמהכא יש לדחות דע"כ לא מחייב חלל צנכסן עבודה כגון הבנסת ידים לצבחות וכו' וזה דקאמר תלמודא ע"כ לא קאמר רבנן רבנן החס דלא קא עביד עבודה וכו' כלומר דלא קעביד עבודה צידים וכמ"ש הריעב"א שם חלל בלאו עבודה כלל אימא דאפי' ר"י פוער חלל מן הירושלמי פשט הלשון מוכיח דאפילו כעין עבודה לא צנכסן ולהכי דייקו לכתוב ואפי' בלאו עבודה רק שצנכס לעזרה וכו' כלומר שאין כאן עבודה כלל ולאפוקי מפ"י הח"י דבשו כעין עבודה ומפרשים הירושלמי בדרך זה יע"ש ואי' יש לפרש דטונחם להוכיח מהירושלמי דגם לכן זומא מדרבנן גזרו טעילה אפילו שלא לעבודה כמבואר בדצריהם דכולה סוגיא ומבא א"ן ראיח חלל לר"י והשתא גיחא שלא כתבו בתחלת דצריהם חלל אפי' לשחיטה והבנסת ידיו לצהנות לריך טעילה כדמוכה מסוגין דע"כ לא פטר ר"י חלל מפני שצב חמם הא לא"ה אפי' צנכסן זה לריך [(עיין בח"י)] דמשמע דפטי עדיף שחיטה דקעביד עבודה צידים מהני כמו שפי' הריעב"א חלל דמה אין ראיח חלל לר"י וכונחם להוכיח דמתניתין אחיא אפי' בנן זומא ולעבודה לאו דוקא דמדרבנן מודה דלריך ולפ"י היינו הוכחת הירושלמי דאם חפשי דבן זומא צעי עבודה מנחמ מאי דוחקיה לומר לא סוף דבר לעבודה וכו' לאוקמא כר"י אימא לעבודה מנחמ כפשטה ואחיא כנן זומא חלל ודאי משמע דלחרייהו אפי' שלא לעבודה מדרבנן מיהא לריך בלע"ז ודו"ק.

בא"ד וכן מוכיח לקמן כמו שאפרש וכו' נראה דהיינו הא דפ"י לקמן ד"ה חולץ וכו' דציעה דהתם היא אפי' לכן זומא מהלא קאמר לר"י חולץ וכו' יע"ש דהשתא מהתם מוכח דלחרייהו אפי' שלא לעבודה לריך דאי חומא לעבודה דוקא מאי קא מציעה ליה דודאי פסלה בה חליה כיון דצנכסן טעילה לשם עבודה דחמירא ולא גרע מטעילה לאכול קדש דפסלה בה חליה בדאיתא צריס חומר צקודש חלל אי מציעה שלא לעבודה ניהא דכיון דאין כאן חשש עומא חלל מעלה בעלמא וחומרא יחירה גרע משאר טעילות שהתקינו כמ"ש שם ומה שלא הביאו ראיח גם מהא דאמר לקמן נומא רבנן דפליגי עליה דר"י כנן זומא ס"ל וכו' דאם איתא דל"ז לעבודה דוקא היכי אהו רבנן דצרייתא קמייחא ורבנן דמדות דהלכרי טעילה גם למזרע כנן זומא הא מזרע לא צא לעבוד עבודה וכמ"ש בח"י יע"ש י"ל משום דמהתם לא מוכח חלל לכן זומא ואימא דלר"י דוקא לעבודה והיינו דנקט התם ל"ז וכו' ואע"ג דהאמת הוא דלר"י מוכיח שפיר מהאי דקאמר דמזרע ל"ל טעילה מפני שכבר עבד הא לאו הכי לריך ואפי' שלא לעבודה מ"מ היו לריבים להנריך ולבאר ולהכי לא נקטו בדצריהם חלל ראיות טוללות לחרייהו וכמ"ש וק"ל.

ד"ה ומה המנהג וכו' חלל עובד הנכנס וכו' דמשמע דצרייתא דבן זומא לפרושי מתני' אחא ולא קאי לעבירה ראשונה דיו"כ דוקא וכמ"ש רש"י ועוד דמדקאמר טעילה זו למא ולא

שאלו מלכודים בשאר אדם אעפ"י שבעלו מאתמול דודאי משמע דא"כ
בשאר אדם אס לא היו מסוים דעתם מעת עזילה של אתמול
עד עת כניסתם ביום אחר לא היה מלך ר"י עזילה פעם אחרת
הייתה דעת דלית לילה הוא דמלך עזילה דע"כ לא מציע
לן בזבחים כ' ע"כ ויאה מה שחושל בקידוש וכו' דכיון דכידו
לחזור לא מסה דעתיה וכו' אלא בינא ביום חוץ לעזרה אבל
בדאיכא הפסק לילה שהולך לציתו ולאו שעת עבודה היא לכ"ע
ודאי אסח דעתיה משא"כ מלורע דהיכח דעת מלכיה ג' ח'
כדלקמן לא אסח דעתיה משמירת גופו ואפ"כ ס"ל לרבנן דאין
לחלק בין מלורע לשאר אדם וכו' גס לפי יפורש ס"ד דמקשה
כמ"ס אבל מאי דפרך ודקארי וכו' הלא העטם מפורש הכי פריך
דודאי כיון דלא קא עביד עבודה כדלקמן מהיכא חתיו להלכיו
עזילה משום זה וכו' קמן דעממיהו דרבנן לאו משום זה הוא אלא
משום דייש בעוממא כדלקמן וא"כ מדבארך לתת טעם ש"מ
דמשום דס"ל דבשאר אדם נריך הארך לפרש דהכא לא נריך
מעטם דכבר עבד מצערב וכו' וישו ראיתי קרוב למ"ס ב"י ודי
אליהו ק"א ח' ומה שהקשה שם ק"א ב' דלמה פטר אחוה ר"י
מכה עזילה של אתמול שבעל לטומאתו וע"י חינו וזכר עוממא
ישנה אלא כשאנו מלכודים עזילה למי שהוא טהור לגמרי כמ"ס
רש"י לעיל וע"כ ה"ל דכיון שדרך צד לעבול על דעת עוממא
מקדש ה"ל דאין שותן אל לצו לטהר עצמו מכל עוממא שעליו
בין ישנה ובין חדשה וכו' דייק דכיון דמחנני דמי לא עסקין
שלא עבד על דעת ביאת מקדש ולהכי כשיכנסו להריכוזו עזילה
אחרת על דעת ביאת מקדש כי צד וזכר עוממא ישנה המונעת
מליכנס שם ועיין בח"י ד"ה ה"ל דעבול על דעת ביאת מקדש
וכו' דמשמע דלר"י אי עבד על דעת ביאת מקדש ולא הסיח דעתו
כלל דאין נריך עזילה דומיא דמלורע וזה מוכרח ומה גס לסברא
דלקמן דאין צמלורע דייש בעוממא סגי ליה צהכי כ"ש בשאר
אדם כנלע"ד ודו"ק.

שם ואצט"ל חני לא מלורעים אמרו וכו' הגם דלכאורה משמע
דעפי ניחא ח'י דלעיל מלהכי כצרייתא ויאה דחיקא ליה
ההוא חרולא דכיון דח"ק דקאמר ששם מלורעים וכו' היינו אפילו
בעל מאתמול על דעת מקדש צהכי גמי איירי ר"י דהא לא
אחא לפלוגי עלייהו הכא כי אס צמה שהוסף. אלא כל אדם ועוד
דלמא בקיור ר"י ח' אפי' כל אדם ועוד דדומיא דכל אדם דקאמר
דאיירי אפי' בעל מאתמול על דעת מקדש דלר"י בכל פעם שיכנס
איירי גמי ה"ל דקאמר לא מלורעים בלדו וכו' ומפני כל זה ניחא
ליה עפי להגיגה כצרייתא כי מחנני דפ"ד דנגעם וק"ל:

שם ח"ל אבי גר"י נימא רבנן וכו' ח"ל שאני מלורע וכו' דע
שהרמב"ם בחי' פ"ה מה' ביאת המקדש ה עתיק המונה
כלשונה ומשמע דלעבודה דוקא צמי עזילה ומה גס דצטנין בהן
העובד דוקא איירי החס ודצרינן לריכס יישו דמסוביין וכן
מהירושלמי לא משמע הכי ואפי' שנאמר דדוקא לר"י דעממא כדי
שיזכור וכו' הוא דאפי' שלא לעבודה אבל לכן זומא דיליף מיו"כ
דוקא לעבודה דל"כ מאי ק"י הוא שאני החס דרולא לעבוד
וכמו שהקשו הח' ומחנני ב"ן זומא אחיה אלא דצרינן צמי לאוקמה
אפי' כר"י וכצט"ל דמסוך אפשר דגורם לר"י חוץ וכו' דלצ"ז
דמדלוריתא היא פשיטא דחולץ וכו' דאמר דרבנן דצרייתא דמחנני
מלורע כצ"ז ס"ל דלמא דמלור' שאני דמ"מ הכי הוא צא לקבל
עבודה מתן צהכות להריכס כהונה אבל ש"ל לעבודה כלל לא
כל זה לא יתכן למה שגראם מדבריו דר"ש פ"ב מה' ע"כ שדעתו
לפסוק כר"י בעממא דעזילה וע"כ וא"כ לר"י אפי' שלא לעבודה
כלל דאיכא מקל מכלהו דאלת"ה ה"ל דאמר ציר' אפי' שלא לעבודה
כמאן חוקמא והנלע"ד שדעתו לפסוק כרבנן דר"י דחילקו בין
מלורעים לשאר כל אדם מעטם דשאני מלורע דייש בעוממא
כדמסיק תלמודא וכ"כ בהדיא בפירוש המש"ל לפ"ד דנגעם דמחנני
דהס קריב לגשון כצרייתא דאייתי תלמודא הכא [אלא דצרייתא
מפרש עממא דר"י עפי עיין מה שהקשה הר"ש שם] דקתני צא לו
אלא מלורע ומלורע עבד כלשכח המלורעים צא ועמד בצערי ניקור
ר"י לא היה נריך עזילה ע"כ ופי' שם שהמלורע כיון שגכנס
בעוממא צימי חלוטו וה"ל עלול שלא ישמר ואולי יעמא שצציו
אחר עזילתו חייבו עזילה מספק וכו' עד ואין הלכה כר"י ע"כ

כל הנילה וע"כ ניחא ואפשר דמעטם זה לא כתבו הח' דסברא
הוא שיעבול קודם שיכנס למקום שנגעם כרת וכמ"ס בח"י סד"ה
ה' עזילות וכו' משום דכלפי עזילה ח' דכ"ג לא היינו חוששים
לזה אי לאו מעממא דאכתי לא נחקדש צצנדי קדש אלא שהרמב"ם
ז"ל לא חשש לסברה זו ומה שחי' צס' לחס שמים על משניות
בסברה שהממא דדוקא בעזרה הוא שהתקינו דאין אדם נכנס וכו'
שהוא מקום עבודה לא צלשטות ואפי' המקודשות בקדושת העזרה
להכי היה רשאי אס יראה לעבול בקדש על גג בית הפרור וע"כ
הנה מחנני דפ"ק דתמיד דקתני דלהפס לחרומא דהשן היו
עובלים קודם [(עיין מ"ס צלשון הרמב"ם)] הויה חיוצתיה שהרי
פיים לא היה בעזרה אלא בלשכת הגזית כדלעיל כ"כ ע"כ אלא
שאפשר לדחות דכדי שהיו מוכנים לעבוד מיד ועוד מפני שהיו
לובשים צנדי כהונה לפיים כדלעיל להכי היו מקדימין לעבול אלא
דאין סברה זו צרורה דכיון דחייצין משום עוממא לנכנס בגג
בית הפרור שהרי היה לקרקע העזרה כמ"ס הח' לקמן ל"ה ע"כ
ד"ה וכו' ועיין בהרמב"ם פ"ו מה' בית הבחירה סברה הוא
דגס צה עשו מעלה זו כדי שיזכור וכו' וכבר היה אפשר לומר
עוד דממא דקתני לקמן וצ"ל לשכתו הייתה וכו' דייק הרמב"ם
דלצ"ז וי"כ לאו מדיוא הוא ומלד החיוצ אלא משום חולשא דכ"ג
הקינן עליו לעבול מיד כשיקום במקום הסמוך ללשכתו אבל אס
יראה לטרוח רשאי לעבול גס זו במקום קדוש דאלת"ה צ"ל
לשכתו מאי אשמיטין כנלע"ד ודו"ק.

ע"כ גמרא לבן זומא קאן צעשה וכו' מכאן ראיה מפורשת
למה שגראה מדברי הרב המגיד סוף פרק כ'
מהלכות שבת וכ"כ הר"ם שם דאצ"ג דאין מהירין מן הדין
מציין עשה מן הדין כיון שאין צו מלקות וכמו שרמז ב"י יד
אחרן צללים שצבוק ספרו אות' ו' ועיין עוד מ"ס צחידושי להגיגה
י"א ע"כ צרש"י ד"ה לבתו וכו' וק"ל.

שם ומה אית ליה לר"י האי סברה והתניא וכו' צרייתא זו
איתא בתוספתא דנגעים פ"ה ומסיים צה אמרו לו לא
מן השם הוא זה אלא כל הנכנס לעזרה דרך שער ניקור היה
עובל ע"כ ולהכי ס"ד דלר"י אין נריך עזילה לכל הנכנס בעזרה
וה"ק ל"מ בשאר כל אדם שאין נכנסין לעבודה דאין נריך אלא
אפי' צמלורע דסברה להלכיו שהרי נכנס הוא לקאת עבודה מתן
צהכות ח"ל שהרי כבר עבד מצערב ואפ"כ פריך עליה ודקארי
לה וכו' משום דפשיטא משמע מדלמא קתני שכבר עבד מאתמול
דה"ק דהגם דאנו מלכודים לנכנסים לעזרה יום אחר יום אצ"ג
דעבול מאתמול הכא שאני דעבול מצערב כלומר צבוק יום ז'
דהגם דיכול לעבול מתחילת יום ז' כדתנן ספ"ב דמגילה אפשר
שהיו נוהגים לעבול צערב סמוך להערב שמש דומיא דעבול קרי
דכתוב ציה ויהיה לפנות ערב ירחן וכו' [(עיין בהרמב"ם ר"ש
פ"א מה' מקואות)] ואפי' חמא שהיה עובל צבוק כיון שלא
היה נטהר עדיין שיעריצ שמשו זהיר עובא ולא אסח דעתיה כ"כ
[(עיין בחי' הר"ע"א)] בשאר אדם ועוד דבאידך צרייתא דקא
צמי למירמא מינה קתני צהדיא דר"י מלך עזילה בשאר כל
אדם וא"כ ע"כ לפרש דרבנן ה"ק לא מן השם הוא זה דכמו
שאתה מורה בשאר כל אדם דלר"י מעטם כדי שיזכור גס צמלורע
יש לומר כן אצ"ג דעבול מצערב משום דייש בעוממא עפי וא"כ
משקרא מאי פריך אדמחנני מהך ליסייעה מאידך חורין משום
דקא צמי למירמא וכו' כלומר דכיון דחיוץ דהני צרייתא פלוגי
אהדי דהכא ס"ל לר"י דמלורע ח"ל ובאידך קאמר דלר"י להכי
הוא ס"ל דפלוגי גמי בשאר כל אדם דבהך דלא הנריך צמלורע
הגם דנכנס לקאת עבודה כ"ש שלא יריך בשאר אדם אבל לאידך
דמלך צמלורע מלך גמי בשאר כל אדם להשוות מדותיו צבולס
כדי שיזכור אבל מ"מ קושין מתרלא דודאי אית ליה לר"י האי
סברה חף לצרייתא קמיתא דפשיטא דלישנא שכבר עבד מצערב
משמע דבשאר אדם שטובלין צהחריה צבולסן דאיכא היכח
דעתה עפי כולס לריכס לעבול:

והנה למאי דמשמע מפרש"י שדעתו לפרש שכבר עבד מצערב
לכל עוממא שעליו כלומר ואין שייך כאן לגזור עזילה
פעם אחרת משום עוממא ישנה וכמ"ס הר"ע"א בחי' וע"כ
לא חיקשו דמ"מ נריך עזילה צבולסן ביום ח' כדי שזכור
היום איזה עוממא ישנה שלא זכרה מאתמול צעשה עזילה כמו

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) לקמן דף קט"ב; (ב) חוספחא פרק א דכלים; ג) [עין חוספחא שנוטות ח': ד"ה ועמל']; (ד) מעשר שני פרק ג משנה ח זכאס טו. יומא כה. (ה) לעיל סו: תמיד כו.; ו) חוספחא דכלים פרק א, (ז) שם, (ח) [שנוטות דף ח':], (ט) מנחות זח. זכורות לו: כלים פרק ח [מנשה טו.], (י) מכילתא פרשה גא, (כ) לקמן פט.: (ל) [טוטה טו.].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כי אמרה וכו' צאלו דברים: י"ב סוף דף ס"ו וע"ש: (ב) תוס' ד"ה לא נלכדה וכו' דהא שער מוכחי שעלי צורת שושן הבירה אחת משערי כנ"ל:

תורה אור השלם

(א) [תתן ה'ידך לשלמה בגו' את תבנית האולם ואת בתיי ונגזביו ועלייתיו וחדריו הפנימיים ובית הכפרת: [דברי הימים א בת, יא]

(ב) הפל בכתב מיד יי עלי השביל כל' מלאכות התבנית:

[דברי הימים א בת, יב]

ג) השב יי להשחית חומות פת ציון ופתח קו לא השבי ידו מפלע ויבאכל חל וחומה וחדו אמללו: [איכה ב, ח]

ד) ונקלחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אתו בָּהֶם:

[שמות יב, ז]

ה) בבית אָהרן יאָכל לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה וְעָצֶם לא תשָׁקֵפוּ בוֹ: [שמות יב, מ]

ליקוטי רש"י

[התחלתה בדרך פה:]

אחת לכפפה ודהבא. כשמטנין עם זורפי זהב לעשות טבלא בת חמש או בת עשר צלמה של משה עושין אותה למדע האמה הימירה עליה תני אצבע ולא צלמה שימירה עליה אצבע לפי שאומנות יקרה היא ואין טוב להפסידן כל

כך [מנחות צח ע"א]. שמלכאח טורח היא. **ואחת צבינא.** דחומה

נוטלין בשל משה ומחזירין צלמה שימירה עליה אצבע [בכורות מ ע"א]. תנן הרהצונות. שחומת ירושלים ועובי ראש החומה גובה כלנים ואע"ג דעובי השערים לא אמרין הכי הסם כדמפסח טעמא בגמרא מפני המלורעים [ולעיל פה:]. עובי חלל החלונות כפחומות העזרה סביב מנפסים ועובי החומה צראשה למעלה [ובחים נה.]. **ממלא בריכו** מבזנו. כדלמרי' וכו' שאין האוכל אוכל בשתי מקומות [לקמן פט ע"ב].

ביצד צולין

פרק שביעי פסחים

פו.

מאי לאו דאכלי ציה בגגין. אלמא גגי ירושלים נתקדשו: אין מפטירין. כשהגיע זמנו להפטור מן הסעודה דהיינו אחר הפסח שהוא נאכל באחרונה על השצב שכן חוצת כל הקרצנות כדקיימא לן ^(ב) (חולין 97 קלז): למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין אין נפטרינן על ידי אפיקומן: ואמר רב. אפיקומן לשון הולואו כלים מכאן ועלן ונאכל עוד בתצורה אחרת: **שלא בשעת אביצה.** קריאת ההלל לאחר אכילה: **פעם אחת בשנה.** ציה"כ

תיקון אלמא עליות נתקדשו: **שאני היבץ.** דכתיב ציה ועליותיו וכתיב הכל צכתז מיד ה' עלי השכיל אלמא קדוש: בקודש. בעזרה: ופתוחות **צחוצח.** שאין להם פתח לעזרה אלא להר הצית: תוכן חוצח. כקדושת הר הצית ולא כעזרה דצתר פתיחה אזיל: בשגגותיהן שוין לקרקע עזרה. שהלשכות צנויות מחילות תחת הקרקע הלכן גגים דידכו הוו להו כי ארעא: **כי אמרה רבי יוחנן.** להא דמחילות לא נתקדשו צפתוחות להר הצית דגבי שלוח צעל קרי המשחלח חוץ להר הצית אמרה צאלו דברים ^(ב) דקאמר מחילות לא נתקדשו וצעל קרי משחלח חוץ לשתי מחנות ומותר ליכנס צמחילות דהר הצית: **כי תניא** **ההיא.** דתוכן קודש צפתוחות לעזרה.

להכי נקט פתוחות דצתר פתיחתן אזלינן: והתניא **מחילות שתחת היבץ חוצח.** וקא סלקא דעתך צפתוחות לעזרה קאמר ומשמין צפתוחות לחול שמחילות מהלכות מתחת אחת עשרה אמה שאמורי צית הכפורת עד שנפתחות להר הצית מחוץ לעזרה: **ת"ש וגגו קודש.** גגו של היכל וסיפא דהא דרבי יהודה היא והכא לא מני לשנויי כדלעיל מהיכל ניתב איניש דהא גגו לא כתיב צקרא: גגין חצץ. שבעזרה ולשכותיה: אין אוכלין שם קדשי קדשים. הנאכלין בעזרה ואין שומטין שם קדשים קלים הנשטטין צכל מקום בעזרה: **לאותן שתי אמות.** להכי קדשי גגין לשימוש נתינת כלי קודש הנריכין לצנין אצל לא הנריכין למוצא כדאשכחן שאותן שתי אמות מקלות של מדה היו נמוות גבוהה השער שהוא צגגין ובעליות: דתנן שתי אמות. קני מדה היו צשוטן הצירה והוא צית הצנוי על גובה השער כדתנן במסכת מדות ^(פ"א מ"ג) שער המזרחי ועליו שוטן הצירה צורה מציירת ומפרשטין צמנחות כדי שידעו מהיכן צאו ולהכי הוא דקדשי גגין לכל דדמין לשתי אמות דלא היו לורך המוצא אצל למילתא אחריתי לא קדשו: **ש"ש משה.** ששה טפחים: וצ"מ הוו אחת גדולצה

ואחת קמנה. חסיגי להו צשל משה: שיהו אומנין. ששכרן לצנות כך וכך אמות נוטלין למדת הקטנה של משה ומחזירין הצנין לגוצרין למדה האחת מאלו הגדולות כדי שיוותרו משלחן להקדש ולא צצמאוס שמה יהנו מן ההקדש צחנס ויצואו לידי מעילה: ותרתי. גדולות למה לי חסיגי צשל משה וצחדל מהיכן: חדא **צדהבא וכספא.** צוו שאין יתירה על של משה אלא תני אצבע היו לאומנות זהב וכסף כמין טבלאות וסולמנות שהן לאומנות כצידה וצוו שימירה עליהן^[א] אצבע היו מחזירין צנין אצנים ומוסיפינן על תנאן אצבע לכל אמה: עובי החומה. אלמא ראש החומה נתקדש דדמו לגגין ועליות: **בר שורא.** חומה קטנה לפנים מן החומה גדולה והיא נמוכה ושוה לקרקע גובה העזרה שקרקע העזרה הולך וגובה ועולה צמעלות: **בתנני' שתי חבורות שהיו אוכלין.** פסח אחד צצית אחד: **אצו הופכין פניהן איצך.** אין צריכין להסב אלו כנגד אלו להיות נראין כחצורה אחת אלא רשאין להפוך פניהם אלו אלן ואלן ואפילו נראין כשתי חצורות לא איכפת לן כדליף צגמרא שהפסח נאכל אף בשתי צתים לשתי חצורות: והמייחם. שמחממין צו חמין שמוגינן צו היין רשאין לתת צצמלע כדי שיהא נוט לשמש המשמש לשתיהן למווג משם לכאן ולכאן ואין צריכין לשנות משאר מנהג כל השנה ואף על פי שמפסיק צין החצורות לא איכפת לן: **ובשהשמש.** משמש^[א] לשתיהן עומד מחצורה אחת שהתחיל לאכול עמה מן הפסח למווג לחצורה האחרת: קופין את פיו ומחזיר את פניו. לצד חצורתו שלא יתשדוהו שאוכל עם חצורה האחרת דסציירא ליה לתנא דיקן הפסח נאכל בשתי חצורות אצל אדם אחד אינו אוכל צצני יתשדוהו צצית אחד יאכל שאין אדם אחד אוכל צצני צתים ושתי חצורות ההופכות פניהן כשתי צתים דמו: **והבצצה.** שהיא צושה ראשה להפוך פניה לצד אחר ולאכול כדאמרן פסח נאכל צצתי חצורות: **גמ' ע' הבתים אשר יאכלו אותו.** משמע שני צני אדם אוכלין פסח אחד צצתי צתים דכתיב יאכלו שנים אותו חד פסח צתים שנים: **יבוצ' יהא.** אדם אחד אוכל צצני מקומות כגון צצני חדרים או צצתי חצורות ההופכות פניהם ח"ל צצית אחד יאכל ור' יהודה סצי יס אס למסורת כדלקמן יאכל כתיב משמע אדם אחד אוכלו צצית א' ולא צצני צתים אצל גצי אוכלים הרבה כתיב צתים הרבה: **השמש.** שהיה צולוה ושכת והכניס כזית לתוך פיו והוא היה נמנה עליו: **אם פיקח הוא ממלא בריכו מבזנו.** דאס יעמוד משם שוב לא יאכל: **מלמד שהאובץ אוכל בשני מקומות.** ויאכלו דכתיב צקרא אכל חד וחד מאוכלין קאי:

מדת ב' אמות של כסף או של זהב כגון שרביט היו עשויות ומונחות באותו מקום ובהן היו משערין ונותנין לאומנין ולוקחין. ויש אומרים מקום היה בנוי בבית המקדש צצרת שושן הבירה ועשו בה בנין אמה אחת כמדת משה רבינו שעשה בה כל כלי הקודש וחוספת חצי אצבע בקרן מזרחית דרומית בנין אמה ואחרת יתירה עליהן בקרן מזרחית דרומית. ומפורש במנחות פרק שתי הלחם גילושות אחת אחת כיון שהביא משנה זו גררה ופרקה פירש ענין שושן הבירה הנוכר בה תנן תתם כבודת פ"א ^(מ"ג) שער המזרחי ועליו שושן הבירה צורה מאי טעמא רב יצחק בר אבדימי ורב חסדא חד אמר כדי שידעו מהיכן באו כלומר בעונותיכם גליתם לבבך ועתה משם עליהם וכל זמן שרואין אותה הצורה וזוכרין הגלות והדורות הבאין מספרין לבניהם וחד אמר כדי שתהא אימת מלכות עליהן כלומר איצ"פ שאנו כאן תחת מלכות פרס אנו רבי נאי אמר לעולם תהא אימת מלכות עליך שנא' וירדו כל עבדיך אלה אלי וגו' ולא כתיב וירדת אתה ר' יוחנן אמר מהכא ויד ה' היתה אל אליהו וישנס מתניו. ועלהו לתרופה חזיקה אמר להתיר פה אלמים בר קפרא אמר להתיר פה עקרות לקבל הריין ואמרינן עלה ושתי אמות למה חד לדהבא וכספא וחדא לבנינא כלומר כשנותנין לאומנין כותל לבנות רבר קצוב כך וכך אמה בכך וכך דמים נותנין אמה באמה הקטנה והן בונין באמה הגדולה כדי שלא יהנו מן ההקדש יתר מכדי מלאכתן ויבואו לידי מעילה וכן בכלי זהב כגון השולחן והמנורה וכיוצא בהן. **פיי חומה שוה בקרקע** עזרה כגון בר שורא והוא החל שעושין החל נמוך והחומה שחוץ ממנה גבוהה וזה נקרא חל וזו נקראת חומה: מתני' שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד אלו הופכין את פניהם ואוכלין וכו'. פירוש משנתנו פסח אחד וחלקהו ואוכלין אותו בשתי חבורות. אוקימנא לרבי יהודה דתני בבית אחד יאכל ולא בשני בתים וכתבי קרא אחרינא אשר יאכלו אותו בהם מכאן שהפסח נאכל בשתי חבורות רבי שמעון אומר על הבתים אשר יאכלו אותו בהם מלמד שהאוכל

עין משפט

נר מצוה

קב א מיי פ"ו מהל' צית הצמירה הלכה כז:

קי ב מיי פ"ו מהל' צית הצמירה הל' ז:

קיא ג שם הלכה ח:

קיב ד שם הלכה ט:

קיד ה מיי פ"ח מהל' צית הצמירה הלכה ה:

קיד ו מיי פ"ה מהל' צית הצמירה הל' ג:

קכו ז מיי פ"ט מהל' ק"פ הלכה ג:

קכו ח שם הלכה ד:

קכו ט שם הלכה ה:

גליון הש"ס

גמרא שאני היבץ.

עין שנוטות ין ע"ב חוד"ה ועמא:

הגהות וצינונים

[א] וגנזכיו כצ"ל (גליון): [ב] צ"ל עצירה (רש"ש): [ג] צ"ל המושמש לשתיהן (דבש תמר):

רבינו חננאל

מאי לאו דאכלין הפסח בגג ושם קראו את ההלל דאלמא הגג נתקדש דאין לנו רשות לאכול את הפסח אלא במקום קדוש. ושני' כגון שאכלו הפסח בארץ ועלו בגג לקרות את ההלל. והא דתנן אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן פיי' שלא יעברו מחבורה לחבורה התם בשעת אכילה אבל בקריאת ההלל שרי: ת"ש מהא דתנן בתחלת כלים אבא שאול אומר עלי' בית קדשי הקדשי' חמורה מבית קדשי הקדשים כו' הרי העליות נתקדשו. ודחי רב יוסף וכי מהיכל נתיב איניש כלומר שאני היכל דרחמנא גזר הכי שנא' ויתן דוד לשלמה בנו את תבנית האולם וגו' וכת' הכל ככתב מיד ה' עלי השכיל: ת"ש מהא דתנן בעשר שני פ"ג הלשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול וגגותיהן קדש הנה הגגות נתקדשו. ומשני רב חסדא הגגות הללו שוין לקרקע עזרה וכקרקע הן חשוברין. אי הכי אימא סיפא בנויות בחול ופתוחות בקדש תוכן קדש וגגותיהן חול ואי לקרקע עזרה הויא להו מחילות ואמר רבי יוחנן מחילות לא נתקדשו אמאי תנן תוכן קדש. כי אמר ר' יוחנן בפתוחות להר הבית כי תניא ההיא בפתוחות אומר מחילות ושתי ההיכל חול ושתי בפתוחות לחול: ת"ש וגגו של היכל קדש ומתמיה' ותסברא גגין מי קדשי והא קתני סיפא גגין הללו אין אוכלין שם קדשי קדשי' ואין שוחטין שם קדשי' קלים ואלא קשיא וגגו של היכל קדש. ושני' באותן שתי אמות כלומר הא דתניא גגו של היכל קדש באותן ב' אמות כדתנן במסכת כלים פט"ו שתי אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית ואחת על קרן מזרחית דרומית. יש מי שאומר

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) [פסחים ל: וט"ז], (ב) [זבחים לז: א] (ג) [לעיל יט. ל. לקמן ע"א. ע"ש]. (ד) [זבחים נה:] לעיל טז. מדות פרק ז מ"ג, (ה) עירובין ד: פסחים קט. ע"ש חגיגה י"א. [סוכה ו. ז"ק פב. ע"ש]. (ו) ירושלמי בפירקין (ח"ח, ז) מדות פ"ג מ"ז, (ט) דף ל. ד"ה ומה, (ט) שבת י"ג, (י) פסחים פה סע"ב, (י) בה" (ז) כמו לעיל דף כ:, (מ) שבת צ"ג, (נ) דף ב:, (ס) נגעים פ"ד מ"ט, (ע) ל. ד"ה אין, (פ) לקמן מב. ורש"י (ג) דף לב., (ק) דף יב: ד"ה אבנטו, (ר) ע"י תוס' פסחים יז: ד"ה אלא.

תוספות ישנים

מהו שיעשה סבין ארוכה וישחוט בו'. חיצוי ליה לנן זומא שמרין טבילה מן החורה לטוור הנכנס לעזרה לפי שמשה מנגיד חול לנגדי קדש לזורך עבודה וגם ממקום שאין עושה כרת למקום שעושה כרת ולכן מחמיר מדרבנן ואפילו למאורע לטבול בשמיני שלו להכניס ידיו לזהויות ואע"פ שאינו משנה נגדיו לנגדי קדש אין מנכין ידיו לזהויות ותחתן חוץ ורגל וחיטוי נמי לר"י דפליג אן זומא ואינו מרין טבילה לטוור הנכנס לעזרה לעבודה אלא מדרבנן ולכן מיקל גס במאורע בשמיני שלו כדי להכניס ידיו לזהויות כיון שטפל לטהרתו מצערב גס אינו מנכין עכשיו כל גופו: תיבעי לן זומא עד כאן לא מחייב בן זומא אלא אגואי. כגון מאורע שמנכין ידיו לזהויות אבל לבראי כגון זה ששחט צסקין ארוכה ואינו מנכין כלל מגופו לא שלא יחייב בן זומא אע"פ שעושה שחיטת הקרבן או דילמא אחי לאימאשוי לפנים ע"י שטוסק בשחיטת [הדגר ל] העומד בפנים ולכן נריך טבילה כאילו נכנס לפנים לשחוט שאו ודאי היה מחמיר מדרבנן כמו שמחמיר מן החורה אע"פ שגס או לא היה טובל מן החורה לפי שאינו נריך לשנות מצדיו [ל] קדש וגם לא למקום שעושה כרת בשביל שחיטת הזבח ואין שיק כאן קל וחומר דבן זומא דמכל מקום מדרבנן היה נריך טבילה ואפילו שלא היה נכנס כולו אלא מכניס ידו לשחוט היה נריך טבילה כמאורע שאינו אלא מכניס ידיו ונריך טבילה מדרבנן כמו שמחמיר מן מדרבנן ואע"ג דעריש שחיטת חולין[?] לא איכפת לן בטמא השוחט במקדש אלא משום שמה יגע צבאר אצל לאימאשוי ליכנס פסחים לא חיישין החס היינו טעמא שלפי שהוא טמא טהור הוא היטב שלא להיכנס משום עון עושה כרת ולהכי לא אחי לאימאשוי כי הכא. תיבעי לן דלא מרין טבילה להמכה ידיו לזהויות דעד כאן לא קאמר ר"י החס אלא דלא עבד עבודה ולכן אין לחוש כלל לאימאשוי שאינו נריך כלל להימשך לפנים אצל הכא דקעבד עבודה שחיטת הזבח העומד בפנים לא יחיר בלא טבילה דחיישין דהכי דילמא אחי לאימאשוי דהחס הוא עושה כדפיר' ועוד היינו יכולין לומר לפי שצבאן צימא מספקא לן אי חיישין לאימאשוי אי לא לנן זומא ולר"י נמי מספקא לן אי חמיר טפי בשוחט הזבח ממאורע דמשום דהאי עבד עבודה והאי לא עבד עבודה להכי לא נקט החס בשחיטת חולין טעמא שצבאן שהוא ספק אלא טעם שמה יגע צבאר שהוא צרור דודאי הוא שיש לחוש לכן אי נמי משום דעני לאסוקי אס שחט ואמר גרי לי כי' כדי לישב ושחיטתן כשרה דיעבד נקט החס טעם דעניעה בשר ולא נקט טעמא דהלא אצל אין אנו נרמין כאן לטעמים אחרונים הללו כי הטעם הראשון נכון ועיקר ולשמה יגע צבאר ליכא למחשא הכא צימא כי החס בשחיטת חולין דהחס טמא והכא טהור. לשון רב. חמיה רבי דצבל דוכחי דאמרין מכניס ידיו לזהויות למה לו להכניס ידו שמאל כלל וזהו שמה כמ"ד [ט] טמן על שמאל ויאלא כשאין לו ימין וידיו דקאמר או אז או ז: תיבעי לן ד"ה יהודה בו' [ט]. ויש ספרים דגרסי חיצוי לרבנן דפליגי עליה דר"י עד כאן לא קאמרין רבנן החס אלא דלא עבד עבודה ומכאן קשה למאן למאן דפירש לעיל דכל אדם הנכנס לעזרה כי' דלזורך עבודה מיירי וי"ל כדפי' לעיל[?] וה"ר יוסף פירש כאן עד כאן לא קאמרין רבנן החס אלא דלא עבד עבודה כדפי' לעיל[?] לפי שהיה עווד לילה ועוד שמכאן ואלךך לעזרה לעבודה שלא יצרכו עוד כלל אפי' כשיצאה לעזר: אב"ד הכא דעביד עבודה בו'. האי דקרי הכא לשחיטה עבודה לא חיקש' אמאי דאמר בכמה דוכתי[?] שחיטה לאו עבודה היא ד"ל דלא חשיב עבודה להנזרך בהן כשאר עבודת הדס [ל: חמיש בביארות בו'. צנמא[?] מפיך ד' טבילות מקרא וטבילה זו הראשונה מני נפקא לן מקל וחומר דבן זומא דלעיל אפי' ר' יהודה נמי דלית ליה לעיל בשאר ימות השנה כבהן גדול ביום הכפורים עמנו יכול להיות סוגר בן דמדאיתא הכא כל שכן הכא ושמשנין נמי לקמן לרבי יהודה[?] נמי קל וחומר כי האי גוויא מה גדיי וזה שאין נכנסים צהן לפני ולפנים טעון טבילה כי' ואין להקשות למה לא יעשנה בקדש כמו אחרות כי מסתמא יש לו לעשות הראשונה קודם שיכנס למקום שעושה כרת: חמיש בביארות ועשרה קידושין. משחיטת המחמיר מחמיר כאן קודם כניסה לתרומת הדשן לא חשיב אע"פ שהוא היה ג' אמות צרובת אמה על אמה דילמא לא היה אלא אמה צרובת ג' אמות וי"ל דא"כ היה כה"ג מוגדר מצילומיו וקודם היה להם לתקני למטה משטוטל כ"ג כ"כ דבוחק ועוד מסתמא היה כמו שאר מקוואות ואע"פ שמעין היה נריך מ' סאה לטבילה אדם כדפיר' צבא קמא בפרק מרובה[?] וכן פירש רמב"ם שוואל ואין לומר שעין עיטס היה בל שם דרך נקב שהיה צאמנע הדופן ולא היו המים צאין מלמעלה שהרי כשהיו המים מגיעין וממלאין עד אומר הנקב היו חוזרין לאחוריהם שלא ילכו לעולם למעלה ממקום נגיעתן: שב"ד גופו ביצירה בהן. מדמכחיב כל כשרו:

אמר להם הממונה

חוצין או **אינו חוצין**. לר' יהודה דאמר מפני סרך טבילה צעלמא היא פסלה צה חזינה כשאר טבילות או דילמא כיון דחזינה צאה אלא להזכירו על הטומאה ישנה ולא לטהר צה^[א] היא צאה לא פסלה צה חזינה: שמה ביאה. לענין טבילה זו ונריך לטבול אס צא להכניס אחד מאיצריו לעזרה: מהו שיעשה

סבין ארוכה. לפטור עצמו מן הטבילה ועמוד חוץ לעזרה וישיט ידו לפנים ושחוט מי מיפטור צהכי מן הטבילה או דילמא צעי טבילה. ולענין הכשירה דקרבן לא קא מיציעא ליה דאף על גב דעמד מצחוץ ושחט כשירה דחניא צוצמים (דף לז:) בן הצקר לפני ה' ולא שוחט לפני ה': תיבעי לן זומא. דמחמיר צה: תיבעי לרבנן דפליגי עליה דר"י. ואמרו כל אדם לא צעו טבילה: אגואי. הנכנס לה: עין עיטם. ממנו צאה אמת המים^[א] לצית טבילה שער המים שעל החומה ולפי ענין המקראות נראה לי שהוא מעיין מי נפחות האמור בספר יהושע (טו) שמשם הגבול משפע ויורד למורח ולמערב והוא הגבול^[א] צכל ארץ ישראל. והן מילתא דאצי משום דאמרין צוצמים (דף נד:) סבור למצינייה לצית המקדש צעין עיטס אמרי ניתחי ציה פורתא דכחיב (דברים ג) ובין כתפיו שכן דשמעינן מיניה שהוא גציה מן הכל ולא פריש מנא ליה ופריש ליה אצי הכא: גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלש אמות. כמדת גוצה שער המים וצנין כלי של שלש אמות מלמעלה להחזיק ארבעים סאה שאי אפשר למים לעלות להר שהוא גציה ממקום שנוצעין שם: חוץ מושל אר"ם. שגציה ארבעים ורחצו עשרים^[א]: והאיכא

(פסחים דף פו.) אהא דפריך מהלשכות הצנויות צקודש ופחומות לחול תוכן חול וגומותיהן קודש צשגומותיהן שוין לקרקע עזרה אצל חומה לי אי גג צית הפרוה שזה לקרקע עזרה מסיצה למה לי דאמר צפ"ק (דף יט.) לשכת המדיחין כי' עד משם מסיצה עולה לגג צית הפרוה וי"ל דגג צית הפרוה אע"ג דשזה לקרקע עזרה לא היה לו פתח לעזרה משום נגיעות לפי שכהן גדול טובל שם אלא היו נכנסין לו דרך לשכת המדיחין שהיתה תחת הקרקע ומשם מסיצה עולה לגג צית הפרוה וי"ל דלשכת המדיחין תוכה קודש דאי לא חומא הכי הוה ליה גג צית הפרוה כמו לשכות הצנויות צקודש ופחומות לחול דאמר לעיל^[א] דתוכן חול אלא על כרחך לשכת המדיחין שגג צית הפרוה פחות לה תוכה קודש ואע"ג דפרישנא דלשכת המדיחין מחילה היא וא"ר יוחנן צפרק כינד לולין (פסחים דף פו.) מחילות לא נתקדשו הא אוקימנא התם להא דרבי יוחנן צפחומות להר הצית אצל פחומות לעזרה נתקדשו ואין להקשות כי פריך התם מהלשכות וכו' ואוקמינן צשגומותיהן שוין לקרקע עזרה והדר פריך מסיפא א"כ הוה ליה מחילות וא"ר יוחנן מחילות לא נתקדשו אמאי לא פריך ממחני' דפרקין וממחני' דמדות כדפי' דיי"ל מאי נפקא מינה ההיא דהלשכות נמי מחני' היא צפ"ג דמסכת מעשר שני (מ"ח) ואדרבה ניחא ליה למיפרך מינה טפי ממחני' דהכא דמדמות לפי שהיא שנויה בצדר זרעים שהוא קודם לסדר מועד וסדר קדשים ועוד משום דפריך שחי קושיות מינה מרישא ומסיפא:

עין עיטם גבוה מקרקע עזרה כ"ג אמות. חומה לי ומנלן דצית הטבילה היתה גצוהה שלש אמות דילמא לא היתה גצוהה אלא אמה ואורכה שלש אמות והכהן היה משכיב עצמו צחוכו אי נמי לא היתה גצוהה אלא שחי אמות והכהן גדול יושב וטובל ויש לומר מסתמא כל מה שהיו יכולין להקל עליו משום חולשא דכהן גדול^[א] היו עושין ודרך עמידה היה טובל כי זה נקל לו יותר לעשות: **אמה ע"א** אמה ברום שלש אמות. אין לומר דגוצהה של אדם מנראשו עד רגליו אינו אלא שלש אמות דא"כ גצי היזק ראייה דצעי ארבע אמות צפ"ק דצבא צתרא (דף צ:) למה לי כולי האי אלא י"ל דעד כתיפיו הוא שלש אמות ואף על פי שאין צוארו וראשו מחזיק אמה כיון דאפיקתיה משלש אמות אוקמא אארבע אמות ועוד דאי אפשר לקרקע שחלקט צמלקט ורהיטני^[א] ופעמים שיש גצשוית פחות מג' טפחים קמוץ לכותל וחימנין נמי שעומד על אצבעות רגליו ורואה מעבר לכותל וגצי כוכין צפרק המוכר פירות (שם דף ק: וס) דארכו ארבע אמות היינו צין ראשו ובין דפי הארון שלמעלה ולמטה ועוד נריך שהיא צריות והא דסגי הכא גצי מקוה צשלש אמות היינו משום דכשעומק המים שלש אמות כשנכנס צהן לפו מים על ראשו ועולין למעלה גס יכול לכופ ראשו קצת עד שיחכסה כל גופו צמים ומה שיש צתרגוס של מגילת אסתר פרשנדתא אינטלצ על צליצא דתלת אצנין דלפון אינטלצ על צליצא דתלת אצנין וכו' יש לומר כולם קטועי ראש היו שנהרגו ואח"כ נתלו וכן משמע צפרק המצניע (שם דף צב וס) דהא דאמר גופו של אדם ג' אמות דלאו היינו עם הראש דקאמר התם המוציא משה למעלה מעשרה חייב שכן משא צני קהת דאמר מר ארון ט' וכפורת טפח וגמירי דכל טונא דמידלי צמוטות חילתא מלעיל ותרי חילתי מלתתא והשתא אי אמרת צשלמא דעד הכתף הוא שלש אמות דהיינו י"ח טפחים אז מוכח שפיר כי צכתף ישאו נמלא שהיה מן הארון למטה מן הכתף ו' טפחים וב' שלישים נמלא דאכתי היה גצוה מן הקרקע י"א טפחים אצל אי הוי עם הראש

פרק שלישי יומא לא.

חוצין או **אינו חוצין**. פרש"י דלר"י קא מיציעא ליה וקשה לי דאם כן הוה ליה למימר צהדיא לר"י אלא נראה דצין לנן זומא צין לר"י^[א] וצטבילה שהוא טובל כשאינו צא לעצור אלא ליכנס ציאה ריקנית דצהא מודה בן זומא דלא הויה אלא דרבנן שמה יעצור כדפי' לעיל^[א] והא דקא מיציעא ליה הכא חוץ או אינו חוץ טפי מצביל טבילות דרבנן כגון י"ח דצר^[א] וכיואל צהן יש לומר משום דהא טבילה מעלה יחירא היא שהרי טהור גמור הוא ואין כאן דב צשש טומאה אלא מעלה צעלמא וחומרא יחירא היא ולהכי מיציעא ליה דילמא אינו חוץ: **ותניא** מצורע טובל ועומד בשער ניקנור. לפרש"י שפירש דלרבי יהודה מיציעא ליה מאי קא פשיט מהכא הא ההיא לאו ר"י דר' יהודה פליג עלה לעיל י"ל אעפ"כ פשיט שפיר דמדרבנן דאמר דעבד מעלה^[א] אפילו צצביל ציאת מקצת ה"נ לר"י צטבילה כל אדם דהויה דרבנן נריך לטבול אפילו לציאת מקצת: **אן דילמא** אחי לאימאשוי. הא דאמר ר"פ הכל שוחטין (חולין דף צ: וס) ור"פ כל הפסולים (זבחים דף לז) דטמאין צמוקדשין לכחילה לא ישחטו צסקין ארוכה שמה יגעו צצשר ולא קאמר טעמא דילמא אחי לאימאשוי ואע"ג דהכא מספקי' ליה אי גורין דילמא אחי לאימאשוי או לא הני מילי צטהור אצל צטמא דאיכא כרת איכא למיחש טפי וי"ל אדרבה היא הנותנת התם כיון דטמא הוא זהיר טפי ולא עייל אצל טהור איכא למיחש טפי דילמא אחי לאימאשוי: **וכולן בקודש בגג**

בית הפרוה. חומה לי והא גגין ועליות לא נתקדשו^[א] וי"ל גג צית הפרוה היה שזה לקרקע עזרה דכי האי גוויא משני צסוף פ' כינד לולין (פסחים דף פו.) מחילות לא נתקדשו הא אוקימנא התם להא דרבי יוחנן צפחומות להר הצית אצל פחומות לעזרה נתקדשו ואין להקשות כי פריך התם מהלשכות וכו' ואוקמינן צשגומותיהן שוין לקרקע עזרה והדר פריך מסיפא א"כ הוה ליה מחילות וא"ר יוחנן מחילות לא נתקדשו אמאי לא פריך ממחני' דפרקין וממחני' דמדות כדפי' דיי"ל מאי נפקא מינה ההיא דהלשכות נמי מחני' היא צפ"ג דמסכת מעשר שני (מ"ח) ואדרבה ניחא ליה למיפרך מינה טפי ממחני' דהכא דמדמות לפי שהיא שנויה בצדר זרעים שהוא קודם לסדר מועד וסדר קדשים ועוד משום דפריך שחי קושיות מינה מרישא ומסיפא:

עין עיטם גבוה מקרקע עזרה כ"ג אמות. חומה לי ומנלן דצית הטבילה היתה גצוהה שלש אמות דילמא לא היתה גצוהה אלא אמה ואורכה שלש אמות והכהן היה משכיב עצמו צחוכו אי נמי לא היתה גצוהה אלא שחי אמות והכהן גדול יושב וטובל ויש לומר מסתמא כל מה שהיו יכולין להקל עליו משום חולשא דכהן גדול^[א] היו עושין ודרך עמידה היה טובל כי זה נקל לו יותר לעשות: **אמה ע"א** אמה ברום שלש אמות. אין לומר דגוצהה של אדם מנראשו עד רגליו אינו אלא שלש אמות דא"כ גצי היזק ראייה דצעי ארבע אמות צפ"ק דצבא צתרא (דף צ:) למה לי כולי האי אלא י"ל דעד כתיפיו הוא שלש אמות ואף על פי שאין צוארו וראשו מחזיק אמה כיון דאפיקתיה משלש אמות אוקמא אארבע אמות ועוד דאי אפשר לקרקע שחלקט צמלקט ורהיטני^[א] ופעמים שיש גצשוית פחות מג' טפחים קמוץ לכותל וחימנין נמי שעומד על אצבעות רגליו ורואה מעבר לכותל וגצי כוכין צפרק המוכר פירות (שם דף ק: וס) דארכו ארבע אמות היינו צין ראשו ובין דפי הארון שלמעלה ולמטה ועוד נריך שהיא צריות והא דסגי הכא גצי מקוה צשלש אמות היינו משום דכשעומק המים שלש אמות כשנכנס צהן לפו מים על ראשו ועולין למעלה גס יכול לכופ ראשו קצת עד שיחכסה כל גופו צמים ומה שיש צתרגוס של מגילת אסתר פרשנדתא אינטלצ על צליצא דתלת אצנין דלפון אינטלצ על צליצא דתלת אצנין וכו' יש לומר כולם קטועי ראש היו שנהרגו ואח"כ נתלו וכן משמע צפרק המצניע (שם דף צב וס) דהא דאמר גופו של אדם ג' אמות דלאו היינו עם הראש דקאמר התם המוציא משה למעלה מעשרה חייב שכן משא צני קהת דאמר מר ארון ט' וכפורת טפח וגמירי דכל טונא דמידלי צמוטות חילתא מלעיל ותרי חילתי מלתתא והשתא אי אמרת צשלמא דעד הכתף הוא שלש אמות דהיינו י"ח טפחים אז מוכח שפיר כי צכתף ישאו נמלא שהיה מן הארון למטה מן הכתף ו' טפחים וב' שלישים נמלא דאכתי היה גצוה מן הקרקע י"א טפחים אצל אי הוי עם הראש

האזי לאימאשוי כי הכא. תיבעי לן דלא מרין טבילה להמכה ידיו לזהויות דעד כאן לא קאמר ר"י החס אלא דלא עבד עבודה ולכן אין לחוש כלל לאימאשוי שאינו נריך כלל להימשך לפנים אצל הכא דקעבד עבודה שחיטת הזבח העומד בפנים לא יחיר בלא טבילה דחיישין דהכי דילמא אחי לאימאשוי דהחס הוא עושה כדפיר' ועוד היינו יכולין לומר לפי שצבאן צימא מספקא לן אי חיישין לאימאשוי אי לא לנן זומא ולר"י נמי מספקא לן אי חמיר טפי בשוחט הזבח ממאורע דמשום דהאי עבד עבודה והאי לא עבד עבודה להכי לא נקט החס בשחיטת חולין טעמא שצבאן שהוא ספק אלא טעם שמה יגע צבאר שהוא צרור דודאי הוא שיש לחוש לכן אי נמי משום דעני לאסוקי אס שחט ואמר גרי לי כי' כדי לישב ושחיטתן כשרה דיעבד נקט החס טעם דעניעה בשר ולא נקט טעמא דהלא אצל אין אנו נרמין כאן לטעמים אחרונים הללו כי הטעם הראשון נכון ועיקר ולשמה יגע צבאר ליכא למחשא הכא צימא כי החס בשחיטת חולין דהחס טמא והכא טהור. לשון רב. חמיה רבי דצבל דוכחי דאמרין מכניס ידיו לזהויות למה לו להכניס ידו שמאל כלל וזהו שמה כמ"ד [ט] טמן על שמאל ויאלא כשאין לו ימין וידיו דקאמר או אז או ז: תיבעי לן ד"ה יהודה בו' [ט]. ויש ספרים דגרסי חיצוי לרבנן דפליגי עליה דר"י עד כאן לא קאמרין רבנן החס אלא דלא עבד עבודה ומכאן קשה למאן למאן דפירש לעיל דכל אדם הנכנס לעזרה כי' דלזורך עבודה מיירי וי"ל כדפי' לעיל[?] וה"ר יוסף פירש כאן עד כאן לא קאמרין רבנן החס אלא דלא עבד עבודה כדפי' לעיל[?] לפי שהיה עווד לילה ועוד שמכאן ואלךך לעזרה לעבודה שלא יצרכו עוד כלל אפי' כשיצאה לעזר: אב"ד הכא דעביד עבודה בו'. האי דקרי הכא לשחיטה עבודה לא חיקש' אמאי דאמר בכמה דוכתי[?] שחיטה לאו עבודה היא ד"ל דלא חשיב עבודה להנזרך בהן כשאר עבודת הדס [ל: חמיש בביארות בו'. צנמא[?] מפיך ד' טבילות מקרא וטבילה זו הראשונה מני נפקא לן מקל וחומר דבן זומא דלעיל אפי' ר' יהודה נמי דלית ליה לעיל בשאר ימות השנה כבהן גדול ביום הכפורים עמנו יכול להיות סוגר בן דמדאיתא הכא כל שכן הכא ושמשנין נמי לקמן לרבי יהודה[?] נמי קל וחומר כי האי גוויא מה גדיי וזה שאין נכנסים צהן לפני ולפנים טעון טבילה כי' ואין להקשות למה לא יעשנה בקדש כמו אחרות כי מסתמא יש לו לעשות הראשונה קודם שיכנס למקום שעושה כרת: חמיש בביארות ועשרה קידושין. משחיטת המחמיר מחמיר כאן קודם כניסה לתרומת הדשן לא חשיב אע"פ שהוא היה ג' אמות צרובת אמה על אמה דילמא לא היה אלא אמה צרובת ג' אמות וי"ל דא"כ היה כה"ג מוגדר מצילומיו וקודם היה להם לתקני למטה משטוטל כ"ג כ"כ דבוחק ועוד מסתמא היה כמו שאר מקוואות ואע"פ שמעין היה נריך מ' סאה לטבילה אדם כדפיר' צבא קמא בפרק מרובה[?] וכן פירש רמב"ם שוואל ואין לומר שעין עיטס היה בל שם דרך נקב שהיה צאמנע הדופן ולא היו המים צאין מלמעלה שהרי כשהיו המים מגיעין וממלאין עד אומר הנקב היו חוזרין לאחוריהם שלא ילכו לעולם למעלה ממקום נגיעתן: שב"ד גופו ביצירה בהן. מדמכחיב כל כשרו:

כלאמר

עין משפט

נר מצוה

יז א מ"י פ"ג מהלכות ציאת מקדש הלכה יח:
יח ב ג ד מ"י פ"ד מהלכות מקוואות הלכה א סג ע"ין רמח טור ש"ע י"ד סי' ר"א סעיף א:

רבינו חננאל

דמדרבנן היא חוצין כעין דאורייתא. וביאה בעזרה במקצת שמה ביאה. מהו שיעשה זה שלא טבל סבין ארוכה וישחוט. בעיא זו עלתה בתיקון: ה' טבילות וי' קדושין. תי"ר חמשה טבילות וי' קדושין כו' וכולן בקדש הבית הפרוה. שנאמר ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו. חוץ מן הראשונה שהיתה ע"ג שער המים כלומר מקוה היה שם עשוי ע"ג שער המים והיו מימיו נמשכין בו מעין עיטם. כדגרסין בתלמוד א"י בגמרא ודבן קטין עשה י"ב דד לכזיר. אריכ"ל אמת המים היתה מושכת בו מעין עיטס כו' (בו) וגם בזה המקוה היו מימיו נמשכין בו מה המעין שהיה נקרא עין עיטם. והיה גובה השער כ' אמה ובנין המקוה עליו אמה על אמה ברום ג' נמצא עין עיטס גבוה מקרקע עזרה כ"ג אמות ויותר כדי שיהא עשוי כמורד שיהו המים נשפכין מעין עיטס ויורדין על המקוה שע"ג

תורה אור השלם

(א) [נוסח הרפ"ם] וְכִי יִקְהַר הַזֵּב מְזוּבֹו וְכָפַר לוֹ שְׂבַעַת יָמִים לְקַהֲרָתוֹ וְכַפֵּם בְּגָדָיו וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמִים חַיִּים [וְקָרָא טו, יז]

ע"י תחנות וציונים אות ב וא"ש כי תצא בְּמִנּוֹ שְׂבַעַת יָדַע וְרָחַץ בְּמִים אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד הַעֲלֵב: [ויקרא טו, טז]

ליקוטי רש"י

[נרפס בדף ל:]

תחנות וציונים

[א] ר"ח וכת"י אביה, ועי' הגיר' שמחה מדעסר: [ב] יש להוסיף **במים את כל** (ורש"י ודק"ס, וכמו בפסחים קט ע"א): [ג] "בה" ליתא בכת"י: [ד] צ"ל הגבוה (גליון:) וכ"ה בכת"י: [ה] יש להוסיף **בני** (באה"מ): [ו] יש להוסיף **אמצורע** (בארות המים): [ז] תוס' הרא"ש הזבח: [ח] צ"ל **אבגדי** (גליון:) [ט] תי" ל"ג בגמ' "לרבנן דפליגי עליה דר"י, וגירסתם תיבעי לן יהודה וכו' קאמר ר' יהודה התם וכו' (וכ"ה) ברבינו אליקים ובתוס' הרא"ש ובכת"י), והיש ספרים שהביאו הוא הנוסח בגמ' לפנינו: [י] **ומ"ב עבודה** היא **דהא בעיא פיים** כצ"ל (גליון:) [כ] צ"ל כדפרישית:

קדשים ואין שוטטין שם קדשים קלים ואלא קשיא גגן קדש אמר רב חמא בר גוריא לאותו שמי אמות דתנן שמי אמות היה בשוין הדינה וכו' ופירש"י גגין ועליות לא נמקדשו בין גגי ירושלים בקדושת ירושלים לקדשים קלים בין גגי לשכות העזרה בקדושת עזרה לקדושת קדשי קדשים. פתוחות לחול שאין להם פתח לעזרה אלא להר הבית. מוכן חול כקדושת הר

שים לקרקע שהלשכות צניות מחילות תחת הקרקע הילכך גגים לידהו ה"ל כי ארעא. כי אמרה רבי יוחנן להא דמחילות לא נתקדשו בפמחות להר הצית דגבי שלוח בעל קרי המשמח חוץ להר הצית אמרה בפרק אלו דברים וכו'. וכי תניא הויא דתוכן קדש בפמחות לעורה להכי נקט פמחות דבתר פתיחתו אזלינן. והתניא מחילי פתחת ההיכל חול וקס"ד בפמחות לעורה קאמר ומשינין בפמחות לחול להר הצית. ובפרק אלוהו מקומין (דף נ"ו.) תני תנא קמיה דרב נחמן כל התורה הייתה קפ"ו על רמז קל"ה א"ל הכי אמר לי אבא כגון זה כהנים נכנסים לשם ואוכלים שם קדשי קדשים ושוטטין שם קדשים קלים ויחייבים משום טומאה למעוטי מאי וכו' למעוטי לשכות ואי צניות בחול ופמחות לקדש והא תנן תוכן קדש מדרבנן ודאורייתא לא והא תניא לשכות צניות בחול ופמחות לקדש מיין שהכהנים נכנסים לשם ואוכלים שם קדשי קדשים ושירי מנחה ת"ל בחצר אהל מועד יאכלוה התורה רבתה חצרות הרבה אכל אכילה אחת אמר רבא לאכילה שאני אכל לענין טומאה לא והתניא לשכות הצנויות בחול ופמחות לקדש כהנים נכנסים לשם ואוכלים שם קדשי קדשים ואין שוחטין שם קדשים קלים ויחייבים משום טומאה לאו אמרת אין שוחטין תני נמי אין חייבין. ופירש"י הא אגן תנן תוכן קדש וליחייב עלייהו משום טומאה. מדרבנן מצוה חכמים היא שלא יכנסו להם בטומאה אכל כרת וקרבן ליכא. והתניא מינין ללשכות וכו' ומדמרבין להו לענין אכילה שמע מינה קדושת הן מן התורה דאי מדרבנן וקרא אסכתא הוא היאך הקילו חכמים לעקור דבר ולהכשיר מקום חול לאכילה קדשי קדשים. חצרות הרבה במקום קדוש בחצר אהל מועד. לאכילה שאני דרבי בה קרא חצרות הרבה. ואין שוחטין שם קדשים קלים דהא בעינן לפני אהל מועד למעוטי צירי דרדיין. לאו אמרת [דקמת] בה אין שוחטין אלא לא קדשי תני נמי אין חייבין משום טומאה עכ"ל:

מ"ב"ש רבינו החלונות ועובי החומה
בלפנים וכו'. בפרק כ"ד זולין
(דף פ"ה:) תנן החלונות ועובי החומה כלפנים
ובפרק אזהר מקומן משמע דנין לאכילת קדשי
קדשים בין לטומאה היו כלפנים. ופירש"י (בזהר)
מקומן החלונות עובי חלל החלונות שצחמות
העורה קצב מצפנים ועובי החומה בראשה
מלמעלה:

י בית דין שרצו להוסיף על ירושלים או להוסיף על העזרה מוסיפין. ויש להם למשוך העזרה עד המקום שירצו מהר הבית ולמשוך חומת ירושלים עד מקום שירצו

ועל הדוכן העולה מעזרת ישראל לעזרת הכהנים היו הלויים עומדים בשעה שאומרים סירה על הקרנן. בס"פ צ' דערטין (דף י"ג:) ז' הלשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול וכו'. בפרק ג' למעשר שני (מסנה ט) חנן הלשכות בנויות בקדש ופתוחות לחול מוכן חול וגומתיהן קדש בנויות בחול ופתוחות לקדש מוכן קודש וגומתיהן חול ובס"פ כ"ד זולין (דף פ"ה:) אמר רב גנן ועליות לא נתקדשו וכו' מ"ש הלשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול מוכן חול וגומתיהן קדש תרגמה רב חסדא בשגומתיהן שזין לקרקע העזרה א"ה אימא סיפא בצנויות בחול ופתוחות לקדש מוכן קדש וגומתיהן חול ואי ס"ד שגומתיהן שזין לקרקע עזרה ה"ל מחילה ואמר רבי יוחנן מחיתוהו לא נתקדשו כי קמור ר' יוחנן צפתוחות להר הבית כי מילא ההוא צפתוחות ועזרה והמזבח רבי יהודה אומר מחילות ומתמחם ההיכל מול כי מילא ההוא צפתוחות לחול. מ"ש יגנן קודש ומסבבא והא קמני וגנני הללו אין אוכלין שם קדשי

ס"ז

ט החלונות ועובי החומה כלפניהם. עיין בספ"ה מהלכות מעשר שני וצפ"י מהלכות מעשה הקרבנות דין ה' וצרפ"ט מהלכות קרבן פסח:

פ"ו ז והעליות לא נתקדשו. מהסוגיא דס"פ כינר לולין מוכח דעליות דהיכל נתקדשו ונראה דטעמא שהנכנס לשם חייב כרת וכן נראה מדברי החוספוט בפ"ב דשבועות (דף י"ו): ד"ה וטמא:

גגין ועליות

[ב] ומבואר נש"ס פסחים פ"ה ע"ב ור"מ פ"ו מצית הנמירה ה"ו, דגגין ועליות לא נתקדשו כלל, הן מה שעל העזרה או על הר הבית או צירוסלים, אין בהם קדושה כלל והוא להו כחוף לירושלים, ומותרים הטמאים לנטום, ולכל עניי קדושה שיש במחנות הללו, נהגגין ועליות אין בהם שום קדושה. אך מטואר נש"ס שם פ"ו ע"א דעליות של כל ההיכל עד עזרת ישראל נתקדשו, ועליות של היכל הם כקדושת היכל, ועליות של קדש הקדשים כקדש הקדשים, דילף מקרא דכתיב [דברי הימים א' כ"ט, י"א] ויתן דוד תבנית ההיכל ועליותיו וגו', וכתיב [שם י"ט] הכל נכתב מיד ה' עלי השכיל, על כן כל העליות של היכל קדוש. ודוקא עליות, אבל הגג הוא חול אף על ההיכל, דלא כתיב בקרא, ע"ש בגמרא, וכן כחצו החוס' שצופות י"ו ע"ב ד"ה ועמא כו'. והר"מ שכתב כאן דגגין ועליות לא נתקדשו, אינו מביא שיעליות של ההיכל נתקדשו, ועמד בזה המשנה למלך שם. ונש"ס שם פ"ו ע"א מוכיחין דכל עליות שנהיכל נתקדשו מהצריחא דעליה של קדש הקדשים היו נכנסים לה פעם אחת בשבוע, ואמר רב יוסף שאני היכל וכו', והר"מ מביא זה כאן בפ"ו הכ"ג, א"כ נראה דסמירא ליה כן. אך מ"מ ז"ע, אף שצריחא אינו מטואר רק עליות קדש הקדשים, מ"מ כיון דנפקא מקרא, ושם כתיב היכל ג"כ, אבל הר"מ שהוא פוסק

עליות ההיכל ושה"ס

גג ההיכל ושה"ס

היה לו לפרש דבריו, דנוכל לטעות דוקא קדש הקדשים ולא כל ההיכל, ונאמת בגמרא מטואר דכל ההיכל בכלל. ועיין צל"ח שם שחידש וכתב דלפי המסקנא אין צריך לחילוק שמחלק בין עליות של היכל ושאר עליות, רק עליות של היכל שזין לשאר עליות, רק לא גרע ממחילות דלא נתקדשו ומ"מ אם פתוחות לעזרה נתקדשו, הכי נמי עליות, ועליה של קדש הקדשים היו זה לולין לקדש הקדשים, כמטואר נמדות פ"ד מ"ה, וכלל עליה של היכל היו לולין להיכל, על כן נתקדש. והר"מ פ"ו מצית הנמירה ה"ט מביא דין זה דמחילות, ועליות יש להם ג"כ דין זה, ומ"מ ז"ב.

המחילות

[ג] המחילות הפתוחות להר הבית חול ואין בהם שום קדושה, לא קדושת הר הבית ולא קדושת העיר, ומכל שכן המחילות הפתוחות לעיר, אבל הפתוחות לעזרה הן קדוש בקדושת העזרה. ואפילו המחילות שהולכות מתחת ההיכל, אם אינן פתוחות לעזרה רק להר הבית הן חול גמור, כן הוא נש"ס שם ור"מ כאן.

לשכות הפתוחות לחול

והלשכות הנצויות בקדוש בעזרה ופתוחות לחול, חוכן חול. והגגות אם הם שרים לקרקע העזרה הם קדושים, אבל אם אין שרים לקרקע העזרה הם בכלל גגות דלא נתקדשו כלל, כמו שכתבתי לעיל [אות ב']. ונראה כיון דאפילו אם צנורות בעזרה אולנין בחר פתחם, מכל שכן הצנורות בחר הבית ופתוחות לחול, או הצנורות צעיר ופתוחות לחול, הרי הן חול, דאולנין בחר פתחם, כן נראה פשוט.

לשכות הפתוחות לקדש

ולשכות הצנורות בחול ופתוחות לקדש, אע"פ שהן קדושות לענין אכילת קדשים דרבי קרא, אבל לענין טומאה אין חייבים עליהן, כן הוא בזנחים נ"ו ע"א ובר"מ פ"ו מצית הנמירה ה"ט. ופשוט דכן הדין בחר הבית ובעיר דאין חייבין הטמאים שאסורים שם, דלא עדיף מעזרה. ופ'שוט' כיון דהר"מ כתב זה גבי פתוחות לקדש, ואחר זה צלה' ט' גבי מחילות העזרה אם הם פתוחות לעזרה כתב סתם דהן קדוש, מטואר דמחילות הן קדוש אפילו לענין טומאה וחייבים עליהם משום טומאה. ורק בלשכות הצנורות בחול ופתוחות לקדש אין חייבים משום טומאה, רק מדרבנן אין נכנסין להם בטומאה כמטואר בזנחים שם.

מחילות הפתוחות לעזרה

ובבב"ד שכתבתי חילוק בין לשכות הפתוחות לקדש דאין קדוש לטומאה, רק לאכילת קדשי קדשים דהמורה ריבנה חצירות הרבה כמטואר בזנחים נ"ו ע"א, וגבי מחילות הפתוחות לעזרה דכתב הר"מ סתם קדוש, הן קדוש לכל דבר, נחיישנתי דאינו כן, ולעני"ד כיון דחזקן דלשכות הצנורות

המחנה, אזהרה לטמאים שלא יכנסו למקדש, ואמרו בפסחים [ס"ח ע"א] ויצא אל מחוץ למחנה [דברים כ"ג, י"א], מצות עשה. ונכפלה מצוה זו במקום אחר, שנאמר [שם] כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה, ופירושו [פסחים שם] מחוץ למחנה שכינה. וכמו כן נכפלה במקום זה בעצמו שחזר ואמר פעם שנית [כאן ג'], אל מחוץ למחנה תשלחום. וכבר כתבתי כי בהכפל האזהרות במצוות הוראה קצת' בחומר המצוה, שהשם חפץ בטובת בריותיו והזהירם וחזר והזהירם עליה, כדרך בני אדם יזהירו זה את זה הרבה פעמים בכל דבר הצריך להם צורך רב. ואם אמנם שמצינו גופי תורה נאמרו ברמז, הכל בטעם נכון.

ב. הר"מ בספר המצוות העניק לשון זו מהספרי בפרשת כי תצא, ובפסחים שם ליתא בלשון זו, ועיין בספר המצוות לית ע"ה, ולקטו מצוה תקס"ח. ג. לעיל מצוה רכ"ח. ד. בכמה כתיב ליתא תיבת קצת.

נקדש ופתוחות לחול חוכן חול לכל דבר, מטואר דאול בחר הפתחה, וצנורות בחול ופתוחות לקדש לא אולנין לגמרי בחר פתחה, רק לענין אכילה, חזקן דמרחי ענין לקדושת כל דבר, הן צנורות בקדוש והן פתוחות לקדש. א"כ גבי מחילות ג"כ הדין כן, דמחילות הר הבית לא נתקדשו כלל כמטואר נש"ס פסחים פ"ו ע"א דמחלק הש"ס בין פתוחות לחול ובין פתוחות לעזרה, והדין כן, אם המחילה הולכת תחת הר הבית דאינו קדוש, ופתוחות ג"כ להר הבית, אינו קדוש כלל אפילו לענין הטמאים שאסורים לנטום בחר הבית, דהפתחה אינה מקדשת לענין טומאה, דלא עדיף מעזרה דאין הפתחה מעלה לענין טומאה, הכא נמי. אך צמחיות הפתוחות לעזרה, היו ליה כלשכה הצנויה בחול ופתוחה לעזרה, והיא קדוש רק לענין אכילת קדשים ולא לענין שום טומאה. ואפילו לאותם שאין נכנסין להר הבית, מחילות של הר הבית לא נתקדשו כלל, ואפילו בעל קרי מותר לנטום לשם, והפתחה אינה מעלה לענין טומאה כלל.

ובכל זה צמחיות של הר הבית, דר' יוחנן מחדש דלא נתקדשו, אבל מחילות ההולכות תחת ההיכל ותחת העזרה

בדלי נתקדשו, כמטואר בזנחים כ"ד ע"א דדוד המלך ע"ה עד ארעית תהומא קידש, א"כ אותן המחילות שצאות מתחת ההיכל, עיין בפסחים שם שיש מחילות, הדין כן, אם הם פתוחות ג"כ לקדש, בדלי הם קדוש לכל הדברים, כמו כל הלשכות הצנורות בקדוש ופתוחות לקדש. אך אם פתוחות לחול הן כחול כמו לשכות הצנורות בקדוש ופתוחות לחול. ופשוט דקדושת הר הבית עליהן, כמו לשכות הפתוחות לחול דודאי יש עליהם קדושת הר הבית, דלא גרע מהצנורות בחול, היינו בחר הבית, ופתוחות להר הבית, דיש עליהם דין קדוש, ואסורים הטמאים לנטום לשם אלה שאסורים לנטום להר הבית, כיון דיש צמחיות הללו קדושה, רק הפתחה מגרע קדושתן, לא גרעי ממקום שנפתחים לשם, והן מתחת לקרקע הן קדושים יותר מהר הבית, כי דוד עד מהום קידש בקדושת עזרה, וכלל מאתים מנה.

אך המחילות שמתחת הר הבית דאין להן קדושת הר הבית כי לא נתקדשו מחילות, ובעל קרי מותר לנטום שם, א"כ הפתוחות, היינו להר הבית, מכל מקום הן חול גמור, כי הפתוחות אפילו לקדש אינה מעלה לטומאה, והפתוחות לעזרה הן חול גמור, כמו צנורות בחול ופתוחות לעזרה, והני מילי לענין אכילה, אבל לענין טומאה אין הפתחה מעלה כמו שכתבתי לעיל. א"כ מה שכתב הר"מ המחילות הפתוחות לעזרה קדוש, יש חילוק, אם הן המחילות מתחת לעזרה ופתוחות לעזרה הן קדוש אף לענין טומאה, דהוה להו כמו לשכות צנורות בקדוש ופתוחות לקדש. ואם צאות מתחת הר הבית, כיון שפתוחות לקדש יש עליהן דין קדוש לענין אכילה, אבל לענין טומאה אין להן דין קדוש כלל, ואפילו אותם הטמאים שאסורים בחר הבית מותרים, כיון דהמחילות צעמן אינן קדוש כלל, כי מחילות לא נתקדשו רק מחמת שפתוחות לעזרה, ולענין טומאה אין הפתחה מעלה כלל. ומה שכתב והפתוחות להר הבית חול, היינו אם צאות מתחת הר הבית הן חול גמור, ואין עליהן אפילו קדושת הר הבית, כי מתחת לארץ אין עליהן קדושה כלל, כי מחילות שבהר הבית לא נתקדשו, והפתחה אינה מעלה לענין טומאה, על כן הן חול גמור. והנאות מתחת העזרה ופתוחות להר הבית הן חול, דאין עליהן קדושת עזרה, דהן פתוחות לחול היינו להר הבית, אבל קדושת הר הבית עליהן, כיון דמתחת הארץ הן קדושות כהר הבית ויותר, ונפתחות להר הבית, הדין להו לגמרי כהר הבית.

ועיין פסחים ס"ו ע"ב חוס' ד"ה מחילות, הקשו הא אמרין בזנחים כ"ד ע"א דדוד קידש רלפה עד התהום, ומירלו דכאן צפתוחות לקדש כו'. נראה מדברייהם נהי דלא קידש, מחמת הפתחה קדוש הן. ונאמת הדברים צוררים, דשם בזנחים מיירי לענין עזרה, קידש דוד, אבל

(ד) ראה הערה י"א.

(ה) בתמיד כ"ז ע"ב כתב המפרש בד"ה מסייע ליה, דמחילה שתחת העזרה ופתוחה להר הבית אין בה אפילו קדושת הר הבית, וכן הוא במאירי פסחים פ"ו ע"א.

(א) עיין להלן אות ה' מה שכתב רבינו בזה.

(ב) לקמן באות ג' ד"ה והנה תראה, דחה רבינו את דברי הצ"ח הללו.

(ג) עיין להלן ד"ה ובמה שכתבתי לעיל לענין פתוחות.

מחילות ההיכל והעזרה

מחילות הר הבית

והנה צעיקר הך דינא דאין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול, עי' רש"י ותוס' דלעבודה ל"ד אלא ה"ג ציאת מקדש בלא עבודה טעון טבילה, אכן ברמב"ם כ' צפ"ה מהל' ציאת מקדש ה"ד ז"ל זה הכלל הי' במקדש אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אע"פ שהוא טהור עד שיטבול עכ"ל, הרי דרך נכנס לעבודה טעון טבילה, וישל"ע לפי"ד הרמב"ם דרך ציאת לעבודה הוא דטעון טבילה, אי הציאה והעבודה תרומיהו יחדיו הם המחייבים טבילה, או הציאה למקדש לחוד מחייב טבילה, אלא דרך ציאת לעבודה הוא דמחייב לטבול, ואם נימא דתרומיהו ציחד הם המחייבים לטבול הרי ניחא, דא"נ דנכנס כדי לעבוד אצל הא מיהא כל דטובל קודם העבודה נמנא דהציאה הי' ציאה בלא עבודה, וזה אינו מחייב טבילה כלל, ואי משום העבודה הרי כבר טבל קודם העבודה ושפיר הו' דינא דיכול לטבול גם בקודש, כיון דציאתו הוא ציאה בלא עבודה.

א"א דל"ע ע"ז מהא דתנן צרפ"ק דתמיד מי שהו' רוצה לתרום את המזבח משכים וטובל עד שלא יצא הממונה וכו', אמר להן מי שטבל יצא ופיס, הרי מצוה דהיו צריכים לטבול קודם הפייס, והנה לגבי קידוש יו"ר מפורש במתני' צפ"ק דתמיד דאותו שזכה בהפייס הי' מקדש יו"ר קודם ההרמה, וז"ל מ"ש דלגבי חוצת טבילה אמרינן דהיו כולם צריכים לטבול קודם הפייס וקידוש יו"ר הוא רק לאותו שזכה לתרום, וע"כ דדינא חלוק דהחיוצ טבילה הוא משום לתא דצי"מ דכל דציאתו לצורך עבודה מחויב לטבול, משא"כ קידוש יו"ר הוא דין בהעבודה עצמה דלר"ך לקדש יו"ר, וע"כ הוא דהטבילה הי' קודם הפייס כיון דציאתו הי' לצורך עבודה, משא"כ הקידוש יו"ר הוא רק לאותו שזכה בהפייס דלר"ך לקדש יו"ר קודם עבודה, והכי דייקא נמי ליטנא דמתני' אין אדם נכנס לעזרה אפי' טהור עד שיטבול, הרי דהציאת מקדש מחייב טבילה כל דנכנס לצורך עבודה, ולפי"ז הרי הדק"ל איך מותר לטבול בקודש הא אסור ליכנס למקדש קודם טבילה.

והנה צפ"ק שית יצחק הציא ליישב דהך דינא דאין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול הוא רק

והנה מד' רש"י צסוגיין מצוה דהא דמקשינן בגמ' כי מטי שימשי דצי ליליא ליקדוש וליפסול היינו דנפסל בלינה בשחרית, אכן צפרש"י במנחות דף ק' ע"ב כ' כי מטי ליליא דצי שמשי וכו' וליפסול בליל שבת שני' בלינה [כ"ה גי' השטמ"ק שם], והיינו דס"ל לרש"י דכיון דזמנו הוא להיות מסודר ח' ימים על השלחן ע"כ לא מיפסל בלינה עד שבת הבאה, ונראה פשוט דציאור ד' רש"י צסוגיין דציאת צעיקר דינו שיה' למה"פ לשאר מנחות דפסול לינה ידיהו הוא צעה"ש, ורק דהיכא דהוא מסודר ע"ג השלחן כדינו הוא דאיכא צי' דינא דכ"ז דאיכא צי' קיום דין סידור דינו דאינו נפסל בלינה, משא"כ צסוגיין דהסידור הי' בלינה והו' הסידור צפסול אהני הסידור רק לגבי זה דחייל צי' קדוה"ג, אצל הא מיהא קיום דין סידור למה"פ על השלחן ליכא צי' וע"כ דינו כשאר מנחות דחייל זהו פסול לינה צעה"ש וד' רש"י במנחות ז"ת.

דף ל' ע"א

מתני' אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אפילו טהור עד שיטבול, חמש טבילות ועשרה קדושין טובל בה"ג ומקדש בו ביום וכולן בקודש על בית הפרוה חוץ מזו בלבד, וברמב"ם כ' צפ"ב מהל' עבודה יו"כ ה"ג ז"ל כל הטבילות האלו והקידושין כולן במקדש שנאמר ורחץ את צערו במים במקום קדוש חוץ מטבילה ראשונה שהוא ראשי לטבול אותה בחול שאינה אלא להוסיף על כוונתו שאם יזכור טומאה ישנה שצידו יפרוש ממנה בטבילה זו לשמה, וצפ"ק שית יצחק כ' דמד' הרמב"ם משמע דרך אינו מחויב לטבול בקודש אצל הא מיהא יכול לטבול גם בקודש, והקשה דהא א"י ליכנס לעזרה בלא טבילה ואיך ראשי לטבול בקודש, וציתור קשה דהא מד' הרמב"ם מצוה דטבילה ראשונה של כה"ג ציוה"כ הוא משום סרך טומאה, וחד דינא הוא עם דין טבילה דכל השנה דנאמר נכנס לעזרה, וא"כ הרי עיקר חיובא דהך טבילה הוא קודם שנכנס לעזרה וכדחנן דאין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול וז"ל הא דכ' הרמב"ם רק דליכא צי' חיובא לעשותו בקודש וז"ע.

מצואר דלשכות הצנויות צחול ופתוחות לקודש אין חייבין עליהם משום ציאת מקדש בטומאה, וע"כ כיון דיסוד החיוב טבילה הוא משום לתא דציא"מ בטומאה, א"כ דלשכות דליכא איסור ציאה בטומאה ליכא חובת טבילה כלל, וע"כ שפיר מדינא הי' יכול לטבול ע"ג גג צית הפרוה, והא דמצואר צמתני דתמיד דהיו נריכים לטבול קודם הפייס, היינו משום דהפייסות היו בלשכת הגזית דהי' חזי' צנוי בקודש ופתוח לקודש כדאימא לעיל דף כ"ה, ודינו כעזרה לכ"ד גם לענין איסורא דציא"מ בטומאה, וע"כ היו נריכים לטבול קודם הפייס, אבל בלשכות הצנויות צחול ופתוחות לקודש דל"ל דין קודש לענין ציא"מ ליכא חובת טבילה וא"ש וכמשנ"ת.

דף ל' ע"ב

והתניא בהן גדול שלא טבל ושלא קידש בין בגד לבגד ובין עבודה לעבודה עבודתו כשרה, אחד כה"ג ואחד כהן הדיוט שלא קידש ידיו ורגליו שחרית ועבד עבודתו פסולה, והנה הרמז"ס צפ"ה מהל' ציאת מקדש ה"ז כ' הך דינא וז"ל כה"ג שלא טבל ולא קידש יו"ר צין צגדים לצגדים וצין עבודה לעבודה ציוה"כ ועבד עבודתו כשרה, הואיל ואותן הטבילות והקידושין אינם שוים צאהרן וצניו, ונאמר ורחלו אהרן וצניו ממנו דבר השוה בכל הכוהנים מעבד שהוא קידוש ראשון עכ"ל, וחזר ושנאו צפ"צ מהל' עבודת יוה"כ ה"ג ז"ל וכל כהן שלא טבל צין צגדים לצגדים או שלא קידש צין צגד לצגד וצין עבודה לעבודה ועבד עבודתו כשרה עכ"ל, וז"ת.

ואשר נראה צוה דכד דיינין אי קידוש יו"ר ציוה"כ מעבד יש לדון צוה מתרי אנפי, חדא דאחר דנתחדש ציוה"כ דין קידוש צין עבודה לעבודה ממילא דיהא נכלל צדין קידוש יו"ר לעבודה האמור בכל השנה דדינו דמעבד, ושנית דגם אי לא נכלל צדין עיכוז יו"ר דכל השנה מ"מ יהא לעיכוזא משום לתא דעבודת היום דנאמר צי' דין קידוש יו"ר ויהא נכלל צקרא דחוקה האמור בעבודת יוה"כ, והנה צוצחים דף י"ט ע"צ אימא א"ל רצ אפי' לר"י מכדי חמש טבילות ועשרה

בעזרה ענמה אבל בלשכות מותר ליכנס, ולפי"ז ניחא ד' הרמז"ס ש"כ דטבילה ראשונה רשאי לטבול צחול, אבל מותר לטבול בקודש כיון דהטבילה הי' בלשכות וצוה ליכא איסור כניסה, אלא דהקשה ע"ז ממתני' דתמיד הנ"ל דמצואר דהיו טובלים קודם הפייסות, והא הפייס הי' נמי בלשכה ומ"מ מצואר דנריכים לטבול קודם, וע"כ דגם לשכות צכלל הך איסורא דאיסור ליכנס קודם טבילה.

אבן נראה ד"ל צפשיטות דהנה צתוס' דף ל"א הקשו אהא דתנן דשאר הטבילות היו בקודש ע"ג גג צית הפרוה, והא גגין ועליות לא נתקדשו ונמא דאין הטבילה בקודש, ותי' דגג צית הפרוה הי' שוה לקרקע העזרה, אכן יעוי' צרמז"ס צפ"ו מהל' צית הצמירה דלא כתב דגג צית הפרוה הי' שוה לקרקע העזרה, ויקשה לפי"ז קו' התו' דהא גגין ועליות לא נתקדשו, וכבר עמד ע"ז צמל"מ שס, וי"ל צוה דהנה יעוי' צס' מנח"מ מזה שס"צ ש"כ דכמו דבלשכות הצנויות צחול ופתוחות לקודש דינס כקודש, ה"נ צגגין הפתוחין לקודש דינס דהם קדושים מחמת זה שהם פתוחים לקודש, ולפי"ז י"ל דס"ל להרמז"ס דאה"נ גגין לא נתקדשו, אבל הא מיהא כיון דגג צית הפרוה פתוח ללשכת המדיחין שהוא קודש, ממילא דינו דנתקדש כדין לשכות שהם פתוחות לקודש, [ועי' צשפ"א ש"כ לייש צקו' התוס'] ויסוד פלוגתת תוס' והרמז"ס י"ל דהוא צוה דהנה בלשכות הפתוחות לקודש מצואר צוצחים דף נ"ו דדינו כקודש רק לענין אכילת ק"ק ולא לענין עבודה עיי"ש, וע"כ ס"ל להתוס' דדין צמקום קדוש דצעינן לגצי טבילה הוא שיהא צו דין עזרה גם לענין עבודה, ושפיר קשי' להו התוס' מהא דגגין לא נתקדשו, ואע"ג דפתוח לקודש מ"מ אכתי אי"ז צכלל מקום קדוש, כיון דל"ל דין עזרה לגצי עבודה, אכן הרמז"ס ס"ל דכיון דחורת עזרה עלי' לענין אכילת קדשים אהני זאת לאשוויי צכלל מקום קדוש גם לענין קיום דין טבילה צמקום קדוש.

ואשר לפי"ז הרי ניחא היטב ד' הרמז"ס דס"ל דגם טבילה ראשונה יכולה להיות בקודש, והצאנו להקשות הא איסור ליכנס לעזרה צלא טבילה, אכן להמצואר הרי ניחא דהרי צוצחים דף נ"ו

כת:

עין משפט
גר מצודה

ג א מ"י פ"א מהלכות
מילה הלכה ה:
ד ב מ"י פ"א מהלכות
תמידין הלכה ה:
ה ג מ"י פ"א מהלכות
חמץ ומצה הלכה יב:

רבינו חננאל

ט"ז אדר ליום הממוצת
 אור וראו אה הגיע זמן
 הצחצוח **אז** תאילו ר'

ישמעאל אומר ברך
 בריא. כלומר האיר ר'
 עקיבא אומר על האור
 ר' זכאי שהיה בעיר
 ובדרך הניב עוד פהלת
 הצחצוח: אמר ר' סדא

צלותה ידבריהו כי
 ר' פהלת האבות כולן לא
 חזירי בארבעה אלא מפי
 שהיו אהרן ואלא מכי
 שחזר כחלי. ורש ימי
 שאמר תחתיה
 שביעית שחזר כחלי

כלומר כיון שישנו צללי
 ערב אותו משעה שביעית
 ומוכנס שחזר כחלי
 ולפעיל מחצית התינים
 להשחרר מפי שחלך

השמש כן מהרבה וכן
 הגל וזהו פהלת הצחצוח
 כדכתיב ערב ובקר
 וצחצוח אשהו וגו' וזהו
 פהלת הצחצוח
 כדכתיב באבות ירע
 שחלש פהלת שחלש פהלת
 וזהו השהיה וזהו
 פהלת הצחצוח כדת

המורה לו שמהי שינס
 לפטר ערב משעה שינס
 השמש במערב. ובהאזה
 העת מחצית התינים
 שבהמה להשחרר אמר
 ר' יוסף אן מאברבם
 נגמזו אברום קיום
 כלומר אברום קיום
 המצות ועדין לא נתנה
 החיות אלא לנו ולנו
 מנהגה הבהיאים אלא טען

חזקוני

הגהות וציורים

א [ע] גירסת ההוס'
מתוך ק"צ ע"ה
מחזיקין (גליון): ע"ה
בדיון דף שטו א'
תפלת האבות ואל
הזכיר אברהם אל מפני
שעיקר רובו וכו' וכן
צחק לרש"י שבה
המשמעות משהו שנכנס
השמש במערב וכו'
הערת מחזיקין: התולין
שכבודו להשיח"ו
הערת תפלת הגהרים
כדת הממורה לו מאביו
דף ע"ש ובה תבין
פשוט"ו
אברהם חסד העלה
שלו וצ"ע תוס' כרובות כ'
ע"ב ע"ה (צחק) (גליון):
ג' "טובא" לתא'
בכח"ו
ד [ז] גליל (גליון):
ע"ה עירובי וכו' וכו'
(ש"ח) השרא"ל ח"א'
דף תולדות אדם להגרי'
מוזילנא, ושם בשם ר'
יתומת אישכ"ס, (ועד)
רוב' תבשילין
ו עירובי וכו' וכו'
מחזיקין בארשית כ"ה):

[ו] ראשונים וכת"י אחת ד
בשמשא (גליון: **[ט]** נב)
 שסר ועבר השמש מאותו
 עצמון (גליון: **[ט]** בבחי'
 לנו ללמוד אלא ממנה ד
 מקודם מתן תורה (גליון)
[מ] כת"י **בהילוך**: **[ט]** צ
 בבחי': **[ע]** "בכח" ליתא
 (והנוסח שלפנינו השתרבב

תורה אור השלם
המקום אשר אמר לו ה'
אבותיכם נראה אלי אל
[שמות ג, טו.] (ד) וַיֹּאמֶר
וְשִׁמְרֵיו וְלִקְחַת אֹתָם אֵל
אֲבֹתָהֶם בְּפֶלֶא [בראשית כד,
וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲגִנִי: [בראשית
ירכי: [בראשית כד, כג.] טו

עֲלֵה בְּרָקָא, הַלֵּךְ יוֹמָר מִזְרָק:^ט לְשִׁבּוֹר פְּעֻלִּים, הֵאָר יֵאָר
לְמַלְכֵּנוּ לֵאמֹר עַל הַפְּעוּלִים קָרָא אֲלֵה עֵה"צ שְׂהוּא מַשְׁמִים
לְמַלְכֵּנוּ פְּעוּלִים לְשִׁכּוֹר: צִלְתִּיהָ דְּאִבְרָהָם, חֲפֵלָה הַעֲרִב שְׁלֵו:
מִשְׁחָרֵי בּוֹתֵלִי, מִנּוּמֹת הַפְּעוּלֹת
בְּהָרָה מִן הַרְוֵנוּ וְנִינִי וְנִינִי וְנִינִי

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

שאנו הלכה למשה מסיני אלא חקת סופרים שעמידן לתקן: ואיהו מפשד. פותר התלם כלומר הוא שואל הוא משיב: אמר איהו. זה שעל הגג: עד שבהבדול. שאלה היא: ואישיבת אימה היא דקאי אארשא. אמר כי כילד אמר הא דקאי אארשא אמר פני כי הבהדיא כללנו שאלה היא

אומר לו עד שמצדדו האיר ואלֵה
האי דקאי אֵלרעהּ אֵן קֵן אֵין שׁוֹאֵל.
ומנינו בתלמוד ירושלמי (פ"ה ה"א) כִּי
לחזיר וזות אֵלזות מוצירין צדדון:
ומי מיחָף. לִימנו תימור מהֵה צִינִים
מימור צִנֵּה: תימורֵהּ אֵין חֵהה.
עלות השחר שנבקע ונראה כחמר
זקוף לשון ותמרות עֵשֶׁן (יֵהֵא א) על
שֵׁשׁ שׁוֹקֵעַ ועולה: יום השמיני.
הרקיע קצור עצים ואֵין המימור
נראה בעד ערפל אֵלֶּה במקום פיזור
העצים במקומות הרבה אֵין עד
לעֵב: שִׁמֵּעַ מִיָּה. מקלחמר ציִים
המעוֹן נבקע במקומות הרבה:
יומא דעיבא בּוֹרִיָּה שימשא. אֵפילו
מקום אֵל שהמנה עוקעת בכל
מקום ואֵינה יוצאת דרך חלון כגד
חלונות¹⁰ שהעצים עומדים בפניה
והיא מתפצֵט עליהם וטוקעת בכל
פיסוק שבה: אֵשְׁמֹחַ עדות.
ליינֵם: אֵה תִלְשִׁי. פִּסְקֵם: זוהמא
דשימשא. אִתּוּ חוּס לֵן יום המעוֹן¹¹:
אומר בן אפקשיון אומר

דנא רחמא, שפיה סמוס יפה שלא
יאל ריחו ויחלס וכשאלה טוקב
נקב קטן יולא סס ריח חזק מאל
כך יוס העמונ ממוך שסחמה
מטסה ומוס שלע כעס טוקבב כח
לך נקב העצם: שברירי דשמשא.
טוריס (ברחש עי) מתרגמין טברירי
שמס הטוקבב כח^ט לך נקב
העצם קטום טוקבב עיני כנגד
הנקב קשים לו הסטוריס יותר מן
הססמלל כחמה טמארי: ופיטינך
דישא. קשה לך גופד על
האלס מטאס נכנס כל חורד למיס:
הרכורי

כל אשר לו אריא שמושל בתורת רבו ^(א) הוא דמשק
לאחרים אמר רב ^(ב) קיים אברהם אבינו כל התורה
וא"ל רב שימי בר חייה לרב ואימא שבע מצות הא
צוית ותורותי למה לי אמר ^(ג) רב ואיתמא רב אשי
תי אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה ^(ד): מתיא
לימא הך דקאי אאיגרא הוא חלים והוא מפשר אלא
אארעא ואיבעית אימא הך דקאי אאיגרא איבעית
המזרח וא"ל הך דקאי אארעא עד שבחברון וא"ל
הו האיר פני כל המזרח וא"ל עד שבחברון וא"ל
כי אומר אינו דומה תימור של לבנה לתימור של

תוספות ישנים

צלותיה דאברהם
מבי משחרי כותלי
הז' וא"מ רב אפרון

[illegible]

לֹא שִׁים גַּא יִדְדָּךְ תַּחַת
וּתְּוַלְּתִי: | בְּרֵאשִׁית כו, ח.

וְיָבִים הַשְּׁמִינִי יִמָּלֵךְ בְּיֹד עֲלִילָתוֹ: (ח) וַיִּשְׁבַּע אֲבִירָהּ בְּכֶכֶר וַיַּחֲסֵל
 (ט) חֶמְרוֹ וַיִּקַּח אֶת שְׁנֵי גֵבְרֵי אֹתוֹ וְיָצִיתָ בֵּן וַיִּשְׁבַּע עָלָיו עֲלֵה יָבִים וְיִכָּף אֶל
 אֲדֹמִי: (י) וַיִּבְרָשֶׁת בֶּכֶר (יא) כִּד וַאֲסַפֶּת אֶת וְקָנִי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתָּ אֲלֵהֶם יי אֲלֵהֵי
 אֶת אֲבִירָהּ וַיִּצְתָּק לִיכָבֵד בְּכֶכֶר פְּקֻדָּתוֹ אֲתֹכֶם בְּן הַיְּשׁוּשִׁי לִכְבֹּם בְּמִצְוֵי: (יב)
 אֶת מִשְׁתֵּי אֲסַפֵּי לֵךְ שְׁבַעִים אֵשׁ מִקֹּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעֶתָ בֵּן כִּי אֵל הֵם
 אֲחֵל מִוֶּעַד וַתִּתְרַבְּצוּ שֵׁם עֲקֵד: (יג) וַיִּבְרָשֶׁת וְזָן כָּא בְּמִיָּם יי כִּד אֶת
 הַיָּד בֵּן וְזָן יִצְחָק וַתִּכְתֹּב בְּקִינָה מִרְאָה וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַנֶּהָל וַאֲמַר אֲלֵהֵי בֵּן
 (יד) אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכֶדוֹ מִקֹּנֵי לֵךְ לִרְאוּת וַיִּשֶׁשׂ אִתָּם אֲלֵהֵי וַיִּשְׁעֵל
 וַאֲמַר אֲבִירָה יִדְעִי כִּי מִתַּחַי לֵךְ וְאֲנִכִּי חֲרִירִי וְכֵן מִשֵּׁשׁ כּוֹתֵי אֲשֶׁר לִפְנֵי דָמָם

תפלת השחר פרק רביעי ברכות

ז **ח** מתי [מ'פ"ו] (א')
מחל'ה פסלה הלכה טו
מגזל שפוזן יו' תרומה א"ח
סומן קח ט"ט
ה **ו** **ז** מתי ש' מו"ש שס
ספתי י'
ח **ט** **י** שור ש' הלכה ט קמג
ש' מור וש' א"ח א"ח
קד ספתי ה'
י **יא** **יב** מתי ש' הלכה ט קמג
ש' מו"ש א"ח א"ח קח
ספתי ד'
יג **יד** **יז** מתי ש' הלכה יד
מו"ש א"ח סומן רלד
ספתי ה'
יח **יט** **כ** מתי פ"ח מהלכות
מחל'ה הלכה ה'
מו"ש א"ח מו"ש א"ח ספתי
ד' רנל אלפס ב"ח ט"ז ד'

וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בַּיּוֹם וְכוּ' מִנְחָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה
בַּשַּׁבָּת מִתְפַּלֵּל עֲרִיבֵית שְׁתֵּים, דִּהְיוּ שֶׁל מוֹלָאֵי שָׁנָה
אֲשׁוּנָה וְכוּ'. כִּתְּרֵי יִשְׂרָאֵל אִם עָנָה וְלֹא הִזְכִּיר רִ"ח
יִתְפַּלֵּל עוֹד גְּלוּלָה דְלִמָּה יִתְפַּלֵּל עוֹד הִרִי כִּבְר הִתְפַּלֵּל כֹּל

תנו רבנן *מעוה ולא שבת מתפלל בבדיל ואי התפלל מנחה בשבת שמים של חול מבדיל בשניה ואם הבדיל בראשונה שניה עלתה לו למימרא דכיון דלא דלא צלי דמי ומהדרין ואלא חוכר גבורות ג' וישאלה "בברכת ה' הבדילה" בחנוני הדעת שיכול לאומרה על היום ויסי ברבי חנינא אמר רבי יהושע בן לוי אמר חקנונ^ט תניא כוותיה ותניא כוותיה דרבי כוותיה דרבי יוסי בר תפלת שחרית שנא* אל המקום אשר עמד תפלה שנאמר *ויעבד תקן תפלת מנחה שניה בשדה לפנות ערב וא

נראשונה והדביל בשניה
 וזה לו ראשונה לא עלמה
 ליה לאקדומי מפלת שניה
 (וי) [דחיא] חוצה^ל ויבין ללא
 ופדחא ופדחא בחצריהם גלי
 בן חצריהם היה חוצה הלכן
 וילגלי וימנא אחריתי כדי
 שעתיה גרישא וחי
 רביהו אע"ג ללא מינעי
 עד הכי לא ממויבי לאדורי
 אפילו בחדא מנהון
 ליה דחמיס טעא ולא
 בחון לדעת אין
 מפני שיכול להעמיד
 עבלי אלאה דנחירין
 אחריתי אע"ג שלא
 פשט שניה יומר
 כך היה נראה לה"ר
 מוחל לאחור"ר מוחל להפסיק
 חמה אמאי לא משני
 קודם שהעשירו
 פסקר אין עומדין
 קצעות על הכוס
 בריחא דשניט
 שמי מתקטנ^ל:

לא תימא הכי תפלה
אבות תקנום ואסמכו
שעות: איבעיא להו
ר' יהודה אימור עד
היינו דאיכא בין ר' י'
תקן תפלת המנחה. וש"ס
לדמירין (ימא מה) ללמא
מנאי שמי כמל וי"ל היינו
ומה שמתקני תפלה:
היינו אלא תפלת שמואל
ושפלה לעני כי יעמוק.
ש"ס דע"ז (ד' ו' וי"ט)
למא שמי כמל וי"ל היינו

יִשְׂרָאֵל [וְ] חֶפְזָה מְרִיבָה יִתְחַק כְּשֶׁהָיָה לְיִשְׂרָאֵל לְדִלְיוֹתָהּ
 אֵלֶּה כְּלָקִים דְּכַחֵיז וְהוּא עֹמֵד בֵּין הַדְּסִיסִים
 תִּקַּן תַּפְּלִית עֲרֻבִית. חִימָה לְדַמְרָה בִּפְרוֹק גִּיד הַנֶּשֶׁה (חֹלֵץ)
 בְּמִקּוֹס וְכו' אֵלֶּמָּה דְּהֶחֱם מוֹכֵחַ דְּהַחֲפֵלֵל עֲרֻבִית בְּיוֹם
 קָאֵמֵר שְׂאֵרִי (ג) וְזֵמַן חֶפְזָה עַד אֵלֶּה הַבְּרֻכִּים וְלִפְנֵי חֶמֶץ
 מִנְּהֶם שְׁלֵטִי ⁽²⁾ לְדַלְדְּרָה טוֹעִי

וְגַם הַמְּנַחֵם. חִמְיָה מִנָּחֵם לִיָּהּ הִיא בְּשִׁלְמָה עַד חֲשֵׁעַ שָׁעָה
וְגַם אֲבֵל הִיא מִנָּחֵם לִיָּהּ וְיִלְלָהּ דֹרֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא דִּפְסָהָ ¹⁰
לָדָו עַד וְעַד בְּכָל־זָכוֹ. חִמְיָה דְּלֹאמַר בְּזֵדָה פֶּרֶק הָרִוּ
אֲלֵמָּה עַד וְלֹא עַד בְּכָל־זָכוֹ אִי אֲמַרִי עַד וְעַד בְּכָל־זָכוֹ יִשְׂ

ב (וכ"ה בלחם משונה שם, מראה כהן עיי"ש), וכתב הרש"ש דלעיל ו ע"ב מ

פסע ראשונה מתפלל בצביל חפלה של עכשיו
ופיך אומר זה הדלה בחון הדעת והשנה היא בצביל חפלה
מתפלל חפלה שנה אלו מבדיל זה: שניה עלתה לו: בצביל חפלה מן
וראשונה לא עלתה לו שאינה כלום שאין לו להקדים (6) חפלה ששנה
וזמנה לחפלה שזמנה עכשיו והשניה
נמי לא עלתה לו לשל שנה הואיל
והבדיל זה גילה דעתו שאינה של
שנה והיא תחשב לשל ערצת: אבות
תקנו: בלדקמי צביראח לקמי:
כבוד המידים תקנו: אנשי כנסת
הגדולה: רבי יהודה: ק"ל שאין תמיד
של שנה קרב אלא עד ארבע שנים:
אברים: של עולות: ופדרים: שנה
שאר קרצות מוקדן דמן קודם
שקיעת החמה (7) ערצין כל הלילה
וכנגדן חקנו חפלה ערצת: מנחה

גדולה. אם צא להקדים תמיד של
שן הערצים אילו יוכל להקדימו קודם
צא הערצים דצין הערצים כחיד
ציה^ט מצי ויטעו לללי ערצ כחמה
נטה למערב דהיינו משש שעות
ומתלה ולמעלה דלומר מזר חצי שש
וחצי ששע חמה עומדת בראש כל
אדם בצלמא הקריע (פסחים טז ע"ג).
בנחה פגמה. וזמן תמיד של צה
הערצים בכל יום מחשש שעות
ומתלה ולמעלה כדקמן בתמיד נשחט
(ד' נח). נשחט בשמונה ומתלה וקרב
בששע ומתלה והסח מפסח טעמא.
פלי' במתלה אחרונה. חלק את ב' שעות
ומתלה הנותנים ביום וחמאל פלג
אחרון של מנחה מ"א שעות חסר
רביע ולמעלה. דאי לא תיבא הכי.
דמודה רבי יוסי תפי' מנינא לרצנן
אסמכיהו אקרבנות: אסמכיהו המופסין
מאן תקנה. אלא ע"כ רצנן אסמכיהו
אקרבנות וכי עיינו במוספין ולא
מנאלו חפלה כנגדה עמדו הס ומתקינו.
עד וידב בליל. לרבי יהודה הוא דקא
צעי דלילו לרצנן עד ולא עד בכלל.
היינו

ר' שהרי תמיד של בין הערבים קרב והולך עד פלג המנחה שהרי תמיד של בין הערבים מנחה ומפני מה אמרו תפלת הערב אין לה קבע שלא נהעכלו מבערב קרבים והולכים כל הלילה ממוספין כל היום שהרי קרבן של מוספין קרב כל יעד שבע שעות שהרי קרבן מוסף קרב והולך היא מנחה גדולה משש שעות ומוחצה ולמעלה מתשע שעות ומוחצה ולמעלה איבעיא להו^א רבי אומר או פלג מנחה אחרונה קאמר תא שמע פלג המנחה אחרונה אמרו והיא "א"ש שעות חסר רביע דר' יוסי בר' חנינא אמר לך ר' יוסי בר' חנינא זות אבות תקנום ואסמכינהו רבנן אקרבנות דאי מוסף לר' יוסי בר' חנינא מאן תקנה אלא תפלות הו רבנן אקרבנות: רבי יהודה אומר עד ארבע ד ועד בכלל או דלמא עד ולא עד בכלל תא שמע ר' המנחה אי אמרת בשלמא עד ולא עד בכלל ידה לרבנן אלא אי אמרת עד ועד בכלל ר' יהודה חיננו

מצינו במגילה (פ"ד ד' יא.) ויהי אומן את הדסה ואין הדסים
 יפרכו חלק (מגילה ד' ג.) הוא אומר להיפך:
 (ס:) ויך חזרה כי ממנו לחון צעו למישר אמר אפשר שעצמתי
 לאחר שהתפלל כבר והוא דעתה למישר וקשה למחיתין דפרכו
 מפירשטו^ה קציל' כר' יהודה דלמר עד פלג המנחה יחא ויפה
 התפלל מנצור יום הזה:

ומתנה דעד אותו זמן הוי חבלת המנחה נראה דהיינו מנחה
 ד קטרת חקיה דכתיב חבון חספתי קטרת לפיכך¹⁰ (הלים קמא):
 כתם (ד' נח): כל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מנגרים של כתמים
 גם חומרה שיפסל ולא אמרי' עבר זמנו בטל קרבנו ואפי' במוזר¹¹:

ר"ח

(ח) מוספתא פ"ג לקמן
כסל. (ל) (מפתח ד"ר:)
(ז) עין תוס' תענית ד'
ע"כ ד"ה בימות
(א) ובלע [ד: ז'] (מפתח)
ז: ט. סוף ד'. מוסדקין
(ב) מוספתא פ"ג
ע"ש, [מפרין] פ"ב:
סוסה:
ספתח קין: ד"ה ל: סוסה:
נער: ז' מנחות: כ'
מלון מו. נד: לערוס:
יה. נד: נה: (ז) לקמן
(ז) גמ. ד' ב"ב:
(ט) מדבר כח ד',
ל' ע"ל כ"ב (ז) ד'
(ס) ס' תורה: מאמרי:
(מ) ועין ספקי מו': פרק
קמקון נכס סמן קין:
(צ) ע"ה תוס' חולין נה:
ד"ה ל' שיעור:

[illegible]

(א) וישכם אברהם
בבקר אל המקום אשר
עמד שם את פני יי'
בראשית י"ב |

(ב) ויעמד פניהם ויפול
ותעצד הממפה:
[תהלים ק"ז] |

(ג) ויצא יצחק לשוח
בשדה לפנות ערב
וישם עינו וראו והנה
גמלים באים:
[בראשית כ"ג] |

(ד) תפלל לפני כי עומף
ולפני יי' עומף שחור:
[תהלים ק"א] |

(ה) ויפגע במקום וילן
 שם כי בא השמש
 ויקח מאבני המקום
 וישם מראשיתיו וישכב
 במקום ההוא:
 [בראשה כח, יא]
 (ז) ואתה אל תתפלל
 בעד העם הזה ואל
 תשא בעדם רנה
 ותפלה ואל תפגע בי
 כי אני שמע אחדי:
 [בראשה כח, יב]

[דערמאנענדיג, זיין]

[illegible]

[דף כז ע"ב - כו ע"ב]

דף כו ע"ב פירש"י בד"ה שניה עלתה לו כו' והשניה נמי לא עלתה לו
 לשלש שבת הואיל והבדיל בה גיפה כו' עכ"ל. בלאו הא
 טעמא נמי שניה לא עלתה לשלש שבת והיינו מטעמא דראשונה לא עלתה לו שאין
 לו להקדים תפלה שעבר זמנה אם השניה תעלה לו לשלש שבת ע"כ שיהיה נריך
 להתפלל אחריה אחת של מ"ש אלא דהנריך טעמא דהבדיל זה כדי שתחשב לשל
 ערבים ודו"ק יא: תוספות בד"ה טעה ולא התפלל ע"ש כו' גלי דעתיה
 דהך בתרייתא היא אבדיל בתרווייהו כו' לא מחייב אלא ההדורי
 כו' עכ"ל. ולפי זה מחייב קושיטא דהכלל גלי דעתיה אבל הכס לא גלי
 דעתיה ולכן אין מחזירין אותו כמו אם לא הבדיל בתרווייהו וא"כ להחזיר והס
 דברי רבינו האל שכתב הרא"ש בשמו אע"ג שגסאר בקושיא כיון דלא קאמר
 חיונתא לאו משכחא היא דטעמא דמסתבר הוא כו' עכ"ל ע"ש: בא"ד אלא
 דמצינן להתפלל וימנא אחריתי אע"ג שא"כ כו' מתוך לשון האפסטי עכ"ל.
 לכאורה דמתוך הגמרא [א] נמי מוכח הכי דקאמר כיון דלא אבדיל בקמייתא
 כמאן דלא עלי דמי ומהדרינן ליה להתפלל תפלה אחת בלא הבדלה אע"ג דלא
 מריות מידי שהרי כבר התפלל ולא הבדיל בראשונה וי"ל דלפי הגמרא אפשר
 למאי דמסיק קשיא קושטא דלא קאי הכי ולא מהדרינן ליה כיון דלא מריות כלום
 אבל לדברי האלפסי לא סליק בקושיא כמ"ש רבינו האל וא"כ קאי שפיר הך סברה
 מהדרינן ליה אע"ג שאינו מריות כלום ודו"ק: תוד"ה קשיא תימא כו'
 דמירי קודם שהעשירו דאמרינן לקמן כו' עכ"ל. ר"ל דקודם שהעשירו לא היה
 אומר כלל על הכוס רק בתפלה לחוד ולכן מחזירין אותו וכן דקמיין אין מחזירין
 חוקמא אחר שהעשירו וחזרו והענו דלא קבעו בתפלה ולא חזרו המבדיל בתפלה
 נריך שידל על הכוס אבל כשהעשירו ועדיין לא חזרו והענו לא קבעו אלא על
 הכוס כדמוכח פרק אין עומדין (לקמן לג.) ע"ש ודו"ק: תוד"ה יצחק תיקן
 תפלת מנחה כו' צלחת דאברהם כו' עכ"ל. עיין צערוך צעך שחר: תוד"ה
 ואין שיהיה כו' אלא צדיקים דכתיב והוא עומד בין ההדסים ובחלק כו'.
 כ"ל: תוד"ה יעקב תיקן כו' וקשה למתני דפ"ק דקאמר כו'. כ"ל:
 תוד"ה עד פ"ג כו' בשלמא עד ט' כו' וי"ל דר"י ס"ה דתפלה כנגד קטורת כו'
 עכ"ל. ר"ל דהכי קא קשיא ליה דנשלמא אי הוה קאמר ר' יהודה עד מנחה גופא
 הוה שיעור דתפלת המנחה יחא דהיינו מנחה קטנה דלא היו מקרינן חמיד של
 צין הערבים אבל פלג המנחה קטנה לענין תפלה מנליה האל שיעורא כיון דלא
 מצינו שום קרבן שהקרינו בלילה שעה וקאמרי דתפלות כנגד קטורת חמיד
 דכתיב כו' וקטורת של חמיד צין הערבים היה משתהה אחר הקרבת החמיד עד
 פלג המנחה ומיהו למאי דציי למימר פלג מנחה גדולה קאמר ר"י קשה הא
 מנליה דמה הקרינו בלילה שעה ויש ליישב דאם הקדים חמיד של צין הערבים
 בזמן מנחה גדולה כדליתא פרק חמיד נשחט (חולין נח.) אפשר שלא היה
 משתהה הקטורת רק עד פלג מנחה גדולה והוא קרוי ברביעית יא שעה למנחה
 קטנה ודו"ק:

ח"א דף כו ע"ב אברהם תקן כו'. לקמן קמסיק דלפי"ח נמי אסמכיהו אקרבנות
 דאלת"ה תפלת מוסף מאן חקנה וי"ל דאיתרין ליה למימר דאבות
 חקטוס דאל"ה לא הוו חקטו תפלות כלל גס מוסף נגד קרבנות ולא שחקי הס סדר י"ח ברכות
 דהא ביננה נחקנה על הקדר יא אלא דמאכזר למדנו שזריך לאדם להתפלל ג' תפלות בכל יום
 לקיים מה שנאמר יא ערב וצוקר וההרים אשיתה וגו' ונראה עוד דודאי אברהם נמי היה מתפלל

קרני ראם [א] בא"ד אלא כו' עד דמתוך הגמ' י"ב ולי"ג דגמ' אינו ראיה דייל דהתפלל בשביל מוצאי שבת ולא הבדיל היינו בלא שח כולל של מנחה קאמר אבל לישא בקמייתא לא נחא לזה ועי' כדברי
 מהרש"א משא"כ לשיטת הר"ף וע"ש:

חכמת שלמה	חכמות	חידושים
דף כו ע"א גמרא ת"ש המשמשת וראתה כו'. נ"צ פירוש שפלתה ואחר כך הדרן עלך מי שמתו פרק שלישי	דף כה ע"ב גמרא ח"ק רשב"ג אחר המטה כו'. כ"ל: דף כו ע"א גמרא זיבה לר"י מאי כו'. כ"ל: הדרן עלך מי שמתו פרק שלישי	דף כו ע"ב גמרא ח"ק רשב"ג אחר המטה כו'. כ"ל: דף כו ע"א גמרא זיבה לר"י מאי כו'. כ"ל: הדרן עלך מי שמתו פרק שלישי
תפלת השחר פרק רביעי	תפלת השחר פרק רביעי	תפלת השחר פרק רביעי
גמרא במתני'. נמחק רבי יהודה אומר עד שבע שעות ונ"צ המוס' לא גרסי כן עיין לקמן יא:	גמרא במתני'. נמחק רבי יהודה אומר עד שבע שעות ונ"צ המוס' לא גרסי כן עיין לקמן יא:	גמרא במתני'. נמחק רבי יהודה אומר עד שבע שעות ונ"צ המוס' לא גרסי כן עיין לקמן יא:
דף כו ע"ב תוס' בד"ה טעה כו' דהיינו של מוצאי שבת כו'. כ"ל:	דף כו ע"ב תוס' בד"ה טעה כו' דהיינו של מוצאי שבת כו'. כ"ל:	דף כו ע"ב תוס' בד"ה טעה כו' דהיינו של מוצאי שבת כו'. כ"ל:
דף כו ע"ב גמרא בליל שבת ב' כו'. נ"צ פ"ה של שבת: שם על הכוס קשיא. נ"צ זה לעון רב האל גאון אע"פ שעלתה בקושיא מ"מ לא משכחא היא וטעמא דמסתבר הוא כו' עיין נאשר"י: תוס' בד"ה טעה כו' אלא דמצריך כו'. נ"צ ואין זו ראייה שהרי הרא"ש כתב כל דברי הר"ף ופס"ה כתב דברים דלעיל:	דף כו ע"ב גמרא בליל שבת ב' כו'. נ"צ פ"ה של שבת: שם על הכוס קשיא. נ"צ זה לעון רב האל גאון אע"פ שעלתה בקושיא מ"מ לא משכחא היא וטעמא דמסתבר הוא כו' עיין נאשר"י: תוס' בד"ה טעה כו' אלא דמצריך כו'. נ"צ ואין זו ראייה שהרי הרא"ש כתב כל דברי הר"ף ופס"ה כתב דברים דלעיל:	דף כו ע"ב גמרא בליל שבת ב' כו'. נ"צ פ"ה של שבת: שם על הכוס קשיא. נ"צ זה לעון רב האל גאון אע"פ שעלתה בקושיא מ"מ לא משכחא היא וטעמא דמסתבר הוא כו' עיין נאשר"י: תוס' בד"ה טעה כו' אלא דמצריך כו'. נ"צ ואין זו ראייה שהרי הרא"ש כתב כל דברי הר"ף ופס"ה כתב דברים דלעיל:

הנהגות והערות

מותר אפשר משום דלא חיישינן לנוגע שא"א אבל עקבו רואה גזירין רואה אטו נוגע
 ויהי' אסור ופרץ שפיר והרי עקבו רואה ומשני בהא נמי קסבר עקבו רואה מותר ולא
 גזירין אטו נוגע דהוי גזירה לגזירה דנוגע עקבו עצמו גזירה משום ידיו כמ"ש תוס'
 בד"ה והלכתא (דבש תמר) וע"ע בתוס' רא"ש ויד דוד מהדורא בתרא. [ח] היד דוד
 במהדורא קמא מוכיח מהב"י סימן פ"ז דדיבור אחד הוא עם שלפניו ע"ש. [ז] סי' פז.
 [ז] כז ריש ע"א. [ח] ע"י אמרי בינה. [ט] צ"ל "יביעית" (מתנה אפריס). [י] מגילה דף
 יז ע"ב. כן תהלים נה, יח. [ל] תמורה יד ע"א. [מ] דף כו ע"א תוס' ד"ה ת"ש.

תוס' בד"ה א"ל צדידי לא ס"ל פ"י משיבם תרתי מי"ל חדא כו' עיר דמי"ל
 מניה ידו כו' עכ"ל. לכאורה דר"ל דמתרי טעמי לא ס"ל חדא הא דאר"י שמע
 ט' מקיעות כו' אבל א"כ זה סותר מה שכתבנו לעיל יא בשם השר מקוצי לחלק
 דשאי הכא דאין ראו לקרות משא"כ הכס בשופר דהוי גבול חזי וכו"ע מודו
 הכס דאינו חוזר לראש וע"כ נראה לפרש דבריהם דר"ל דלא ס"ל לידי משום
 הני תרי מי"ל כהדדי חדא דס"ל היכא דגבול חזי אינו חוזר לראש כההיא דט'
 מקיעות וס"ל נמי הכא דגבול חזי ע"י שמעתי ידו על פיו וא"כ אינו חוזר
 לראש כמו צט' מקיעות אלא לידך דס"ל דחייב להפסיק משום דהוי גבול
 דלא חזי חוזר לראש ודו"ק: בא"ד וא"כ ה"ל ראוי א"א צדיד כו' עכ"ל.
 כ"ל: תוד"ה בחבלי כו' אותו ב"ל. הס"ד ואח"כ מ"ה פסק ר"ה כו'.
 כ"ל:

דף כה ע"א תוד"ה לית הלכתא כו' לא איירי רבא ובאידך ברייתא י"ג
 צואת תרנגולין ב"ל ולא פליג בהא אמתניתא דע"ל כו'.
 כ"ל: תוד"ה ריה רע כו' כמו בתי כפאות דפרסאי לקמן עכ"ל. ולפי זה
 צנתי כפאות דפרסאי הוי ריה רע שאין לו עיקר ולא שרי נמי אלא לד"ת אבל
 לק"ש כלל לא אבל מדברי הרא"ש אין נראה כן ודו"ק יא: פירש"י בד"ה מאי
 הוי ע"ה דמי רגלים עכ"ל. נ"ל לפי זה דל"ג מאי הוי עלה אחמר נראה כו' אלא
 מאי הוי עלה חמר רבא הלכתא כו' ומי רגלים כו' ואע"ג דרבא נקט נמי
 צמלמיה נראה כהרס כו' יא משמע ליה דלמאי הוי עלה קאי אמי רגלים דמצנתי
 לן מחמילת הסוגיא וצוודאן עד כמה משא"כ נראה דלא מיימי לה אלא אגב גררא
 דקאמר רב יוסף שרא ליה מריה לגבינא השתא נראה כו' מי רגלים מצנתי
 ודו"ק:

דף כה ע"ב תוס' בד"ה הרי ר"ב כו' מדפריך תלמודא הכי בפשיטות
 משמע כו' עכ"ל. ולכאורה אין זו הראייה מכרעת דה"נ פריך
 והרי עקבו רואה כו' ואין פסקין הלכתא דעקבו רואה מותר ויש ליישב דהיכא
 דאחמר הלכתא אחמר אבל בלבו דלא אחמר הלכתא אוליין צמר פשיטות הפירכא
 ומיהו בלא הכי ק"ק הך פירכא והרי עקבו רואה כו' דכיון דכבר השיב לו
 דקסבר ח"ק לזו רואה שרי מנ"ש דקסבר ח"ק עקבו רואה דשרי לפי סברה
 המוס' לקמן דטפי אית לן למשרי צעקבו רואה מנלזו רואה ודו"ק יא: תוד"ה
 גרף ש"ל רבי כו' וזכרית אפשר דשרי עכ"ל. הס"ד ואח"כ מ"ה יב"ד יא
 שיט"ה בהן כו'. כ"ל נ"ל ומיידי צמי רגלים גופיה אבל בזכרית נראה דאין
 נריך רביעית מים אם אין צהם כלום וכן נראה מדברי הרא"ש והטור יא ע"ש:

פליג פרק מי שמתו

פרק תפלת השחר

דף כו ע"א במתני' ר"י אומר עד ז' שעות כו'. תוספות לקמן יא לא גרסי
 לה הכי במתני' ע"ש: גמרא וכו"ע עד הצות ותו לא האמר
 כו' שחרית מתפלל במנחה שתיים. ולא נחא ליה לאוקמה מתני' צמוד דמתני'
 לא איירי דיעבד מדלא קמני צמיטל דקמני צמרייתא לקמן אלא דהכא דינא
 דזמן תפלה קמני צה וק"ל: תוס' בד"ה טעה ולא התפלל ערבית מתפלל
 כו' כיון ששעה כ"ב דלאחר שתי כו' עכ"ל. כ"ל:

א בית יוסף לדעת הרמב"ם בפרק ג מהלכות תפלה. ב ברכות כו. ג שם כז.

א. מי (א) שהתפלל תפילת המנחה לאחר שש שעות (ב) ומחצה ולמעלה ^{(א) (ב)} יצא. ועקר זמנה מתשע שעות ומחצה ולמעלה, יעד הלילה לרבנו, ולר' יהודה עד פלג המנחה, (ג) שהוא עד סוף אחת עשרה שעות חסר רביעי. הגה (ד) ומשערינן ³ שעות אלו לפי ענין היום, ואף אם היום ארך משערינן ¹ לשתיים עשרה שעות, והם נקראות שעות זמניות, וכן כל מקום ששערו חכמים בשעות משערינן בשעות אלו (רמב"ם בפרוש המשנה בפרק קמא דברכות). **ואסיקנא, (ה) דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, והוא שיעשה (ו) לעולם פחד מניהו, שאם עושה כרבנו ומתפלל מנחה עד**

שערי תשובה

(א) יצא. עין פאר היטב. ובכרפי יוסף כתב, דלא יצא, דאף על גב דזמנה אחר חצות, מכל מקום כיון דאין אנו בקיאים לא יצא, כמו שכתב המגן אברהם, ובלקוטי פרי חדש, עין שם. ועין שם בשם רדב"ז סימן תרעו דמפלג המנחה צדיף מתחלת זמן מנחה קטנה, כן כתב רבנו חננאל, כל שכן מנחה גדולה שאין להתפלל אותה אלא מתוך הדחק, עין שם. ועין בשאגת אריה סימן יז שהאריך, בענין אם מתר להתפלל מנחה אחר שקיעת החמה, וסיים בה דשמע מנה דזמן תפילת המנחה עד הלילה, עין שם. וכתב בשם האר"י ז"ל שיש להתפלל תפילת מנחה בעינים סגורות וכן להניח שתי ידיו זו על גב זו ימין על שמאל וכן יעשה בערבית, ובערבית של ערב שבת אין צריך לסגר עיניו, וצריך לומר עלינו אחר כל שלש תפלות היום וכן יש לומר מזמור ה' רעי ומזמור אלהים יחננו אחר כל שלש תפלות, עין שם:

משנה ברורה

סוף וכו'. שזמן מנחה קטנה הוא שתי שעות ומחצה [דהלא הוא מתשע שעות ומחצה עד סוף שתיים עשרה שעות], ונמצא דפלג המנחה הוא שעה שלמה ועוד רביעי: (ד) ומשערינן שעות אלו וכו'. היינו, כל חשבון "השעות הנ"ל, בין למנחה גדולה בין למנחה קטנה ופלג המנחה, דחשבינן בשעות היום, מחלקינן היום, בין ארוך בין קצר, לשנים עשר חלקים, וכל חלק נקרא שעה, ועל פי שעות אלו קבעינן זמן מנחה לכל הנ"ל. ושעור שתיים עשרה שעות היום דמשערינן בו, יש מחלקת בין הפוסקים, ^ט דיש אומרים דחשבינן מעמוד השחר עד צאת הכוכבים, וממילא לר' יהודה מתר להתפלל מנחה עד שעה ורביעי קדם צאת הכוכבים, ולרבנו עד הלילה, וכו"ל בסעיף קטן ב, וכך סתם המחבר בסימן זה ולקמן בסימן תמג, ויש אומרים דחשבינן השתיים עשרה שעות מנץ החמה עד שקיעתה, וממילא לר' יהודה אינו מתר להתפלל מנחה רק עד שעה ורביעי קדם השקיעה, ולרבנו עד השקיעה: (ה) דעבד כמר וכו'. ויש לכל אחד משניהם קלא וחמרא, הינו, דלענין מנחה דעת ר' יהודה אינה אלא לחמרא, דאין להתפלל מנחה רק עד פלג המנחה, אבל ממילא יש קלא לענין מעריב, דמשם ואילוף נחשב כלילה לענין שיוכל להתפלל תפילת מעריב [הינו רק התפלה עצמה, דאלו זמן קריאת שמע של ערבית לכלי עלמא בצאת הכוכבים הוא וכדלקמן בסימן רלה], ולרבנו הוי קלא לענין תפילת המנחה דמתפללין עד הערב, וממילא חמרא לענין תפילת הערב, דאין להתפלל קדם חשכה: (ו) לעולם פחד. פרוש שלא ינהג פעם כן ופעם כן, משום דהנה תרתי דסתרי,

באר היטב

6. יצא. אם בדיעבד התפלל בתחלת שעה שביעית דהינו, אחר שש שעות לא יצא, מגן אברהם. והיד אהרן, ובית יעקב סימן צא פסק דיצא: 3. שעות אלו. דהינו, מהנץ החמה עד סוף שקיעתה והוא כמו רביעית שעה קדם צאת הכוכבים, עין מגן אברהם: 7. לשתיים עשרה שעות. רוצה לומר, שהיום משערינן לשנים עשר חלקים אפלו אם יהיה ארוך שמונה עשרה שעות, וכל חלק נקרא שעה, ועין לעיל סימן פט סעיף קטן ג: 7. מניהו. פרוש, שלא ינהג פעם כן ופעם כן ומכל שכן שלא יתפלל ביום אחד מנחה אחר פלג המנחה וערבית קדם צאת הכוכבים. מגן אברהם:

רלג א (א) שהתפלל וכו'. דתפילת המנחה כנגד תמיד של בין הערפים תקנוה, וזמן שחיטתו מדאורייתא התחלתו אחר שש שעות ^א ומחצה, דהינו, חצי שעה אחר חצות היום, ורק משום כדי שיהיו יכולין להקריב קרבנות יחיד מקדם [שאחר התמיד של בין הערפים אסור להקריב שום קרבן], לכן היו מאחרין הקרבנות בכל יום עד תשע שעות ומחצה, לבד מערב פסח שחל להיות בערב שבת, ² שהיו שוחטין התמיד בשש שעות ומחצה, ועל כן עקר זמן תפילת המנחה להתחלה הוא מתשע ומחצה ולמעלה, כנגד התמיד שהיו מקריבין בכל יום, ומכל מקום אם התפלל משש ומחצה ולמעלה יצא, אחרי דעקר זמנו של תמיד מדאורייתא מתחיל מאותו זמן. ³ ויש מהראשונים שמקלין להתחלה משש שעות ומחצה ולמעלה. ⁴ ועל כל פנים אם רוצה לאכל או לצאת לדרך, ⁵ או שעתה יוכל להתפלל עם הצבור, ואם ימתין על מנחה קטנה לא יהיה לו מנין, לכלי עלמא מתר להתפלל להתחלה משש שעות ומחצה ולמעלה: (ב) ומחצה ולמעלה יצא. משמע דמקדם לכן לא יצא אפלו דיעבד [כן כתב מגן אברהם ודרך החיים וברפי יוסף], ¹ ויש מאחרונים דסבירא להו, דאף דלכתחלה אסור להתפלל קדם שנשלים החצי שעה שאחר חצות, מכל מקום בדיעבד שהתפלל בזו החצי שעה לא יתפלל שנית. ודע, דמה שכתב עד הלילה לרבנו, ⁷ לאו דוקא, דהא לערוך רבע שעה קדם צאת הכוכבים לכלי עלמא בכלל בין השמשות הוא, כדלקמן בסימן רסא, ואין להתפלל מנחה אז. ועין לקמה בהג"ה שניה מה שכתבנו בענין זה למעשה: (ג) שהוא עד

שער

רלג א א. דבין הערפים כתיב בה מכי יטו צללי ערב, דהינו משהחמה נוטה למערב דהוא משש ומחצה ולמעלה [רש"י ברכות כו]: ב. כדי שיהיו יכולין להתעסק אחר כך גם כן בקרבן הפסח קדם שיקנס השבת, דצליית הפסח אינו דוחה שבת [גמרא]: ג. הרא"ש והטור, ועין בבאור הגר"א שמשמע שמצדד כמותם: ד. מגן אברהם ושאר אחרונים: ה. כן משמע במאמר מרדכי וכן מוכח בסימן רלה סעיף א, דמשום תפלה בצבור התירו לו לקרא אחר כך קריאת שמע בלא ברכות, עין שם, ואף אם נחמיר שם כהמעשה רב מסתברא בזוה מתר לכלי עלמא: ו. פרי חדש ובית יעקב ומגן גבורים וכן משמע קצת בפרי מגדים באשל אברהם. ובאמת אף דאין אנו בקיאים ומשום זה אסור מקדם, מי גרע מספק התפלל או לא להתפלל דאינו חוזר ומתפלל, ויש לדחות, דכיון שקבעו חז"ל זמני התפלות והם אמרו שש ומחצה, הוי מתחלה בלא התפלל בזמנה. וצריך עיון למעשה: ז. פרי מגדים בסעיף קטן ז: ח. ונראה לי, דאף החצי שעה שאחר חצות למנחה גדולה הוא גם כן שעות זמניות, דהא בגמרא איתא תרויהו כי הדרי, תשע ומחצה למנחה קטנה ושש ומחצה למנחה

ד רבנו יונה שם.
ה לשון הטור בסימן
צב ושם צינתי מוצא
הדינין.

הלילה שוב אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה, ואם עושה כרבי יהודה ומתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה צריך לזהר שלא יתפלל מנחה (ו) באותה שעה. יועבשו שנהגו להתפלל תפלת מנחה (ח) עד הלילה אין להתפלל תפלת ערבית (ט) קדם שקיעת החמה, ואם בדיעבד התפלל תפלת ערבית מפלג המנחה (י) ולמעלה יצא, (יא) ובשעת הדחק יכול להתפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה: הגה ולדין במדינות אלו שנהגין להתפלל ערבית מפלג המנחה אין לו להתפלל (יב) מנחה אחר כך, ובדיעבד (יג) או בשעת הדחק יצא (בית יוסף בשם אהל מועד ורשב"א*) אם מתפלל מנחה עד הלילה (יד) [א*] דהינו עד יצאת הכוכבים: **ב. האם יש לו מים (טו) צריך**

(*) ומה שמציין בדפוסין הקודמין אחר תבת הכוכבים, טעות סופר הוא, כי לא נמצא זה רק במהרי"ל והובא בדרב"ב.

באר היטב

ועכשיו נהגין להתפלל מנחה ומעריב סמיכין זה לזה כי סוכרין כרבנן ומה שמתפללין ערבית קדם הלילה הינו מפני הדחק שטרח הוא לאסוף הצביר שנית. ויחיד שלא התפלל בבית הכנסת ימתין עד הלילה, וצריך לזהר שלא יתפלל ערבית קדם פלג

משנה ברורה

"אפלו למחר, ומפל שכן שלא יתפלל ביום אחד מנחה אחר פלג כרבנן וערבית" קדם צאת הכוכבים: (ו) באותה שעה. אלא קדם פלג דוקא: (ח) עד הלילה. רוצה לומר עד בין השמשות שהוא ספק לילה: (ט) קדם שקיעת החמה. רוצה לומר סוף שקיעה שהוא לדעת המחבר בסימן רסא זמן מועט קדם צאת הכוכבים, ואף על גב דגם אז אין להתפלל עד צאת הכוכבים ממש דמקדם לכן הוי רק ספק לילה וכדלקמן בסימן רלה בהאי פורתא לא דק:

(י) ולמעלה יצא. אבל קדם פלג אפלו בדיעבד "לא יצא, ולעיל מתבאר דיש דעות בפוסקים אימת הוא פלג המנחה ועל כן "יש לסמוך להקל שלא לחזור ולהתפלל אף אם התפלל שעה ורביע קדם שקיעת החמה: (יא) ובשעת הדחק וכו'. רוצה לומר דאף אם דרכו תמיד להתפלל מנחה אחר פלג מקום יכול להתפלל תפלת ערבית גם כן בזמן הזה, "ומפל מקום אין להקל בזה רק אם על כל פנים באותו היום התפלל מנחה קדם פלג, אבל אם באותו היום גופא התפלל מנחה אחר פלג שוב אסור לו להתפלל ערבית קדם הלילה, דהוי תרתי דסתרי באותו יום גופא, "וכל זה אם מתפלל ביחיד, אבל צבור שהתפללו מנחה ופשילכו לביתם יהיה טרח לקבצם שנית לתפלת ערב ויתבטל תפלת הצבור לגמרי, הקלו האחרונים שמתר להתפלל ערבית סמוך למנחה, ועין לקמן בסימן רלה סעיף א: (יב) מנחה אחר כך. רוצה לומר אפלו ביום אחר לא יתפלל מנחה אחר פלג, כיון דתמיד מחזיק אותו זמן לזמן תפלת הערב, אפלו אם בדתו באותו היום להתפלל מעריב אחר צאת הכוכבים: (יג) או בשעת הדחק וכו'. רוצה לומר דכיון שהוא שעת הדחק מתר לו להתפלל מנחה בשעה שנהג עד היום להתפלל מעריב וכבר כתבתי בסעיף קטן יא דיש לו לזהר שלא להתפלל אז מעריב רק אחר צאת הכוכבים, אם לא שהוא בצבור ויהיה טרח לקבצם שנית כשילכו כל אחד לביתו: (יד) דהינו עד צאת הכוכבים. "לא דוקא דערך רבע שעה קדם צאת הכוכבים בודאי בין השמשות הוא לכלי עלמא ואין להתפלל באותו זמן, אלא רוצה לומר סמוך לזה, וכן איתא בדרב"ב משה ברלכ. **ודע דאף שמהמחבר והרמ"א משמע דלדין דנוהגים להתפלל מעריב אחר צאת הכוכבים מתר להתפלל מנחה אפלו אחר שקיעה עד סמוך לצאת הכוכבים, "יש פוסקים רבים שחולקים בזה ודעתם שתפלת המנחה הוא רק קדם שקיעת החמה, ולכן להתפלל מנחה אחר שקיעת החמה דוקא, דהינו שיגמר תפלתו בעוד שלא נתפסה השמש מעיניו, ומוטב להתפלל בזמנה ביחידות מלהתפלל אחר כך בצבור, ובדיעבד יוכל לסמוך על דעת המקלים להתפלל אחר שקיעה עד "רבע שעה קדם צאת הכוכבים, [אף כל מה שיכול להקדים מחיב להקדים כדי שלא יבסס בספק בין השמשות, אכן אם כבר נראה "כוכבים כבר עבר זמן מנחה בודאי דהוי סימן ללילה במבאר כל זה בסימן רצג עין שם במשנה ברורה ובאור הלכה (אות א-ב)], אף כל זה כ"ב בדיעבד ושעת הדחק גדול אבל להתפלל בודאי אין לאחר זמן המנחה עד אחר שקיעה, וכל שכן שיש לזהר מאד שלא לאחר עד סמוך לצאת הכוכבים, וכבר אמרו חז"ל במערכא ליטי אמאן דמצלי עם דמדומי חמה דלמא מטרפא לה שעתא: **ב. (טו) צריך לטל וכו'. בין לתפלת המנחה בין לתפלת ערבית, דמצוה לטל ידידו לתפלה:****

שער הציון

שהקשה בשאגת אריה על שיטה זו ובאר דלשיטת הגר"א מישב הכל נאמן דברי הגר"א בסימן זה בסעיף קטן ז סותר קצת לדבריו שבר"ס ואפשר שכתב רק לקרר דעת הרמ"א אבל הוא בעצמו לא סבירא לה כן, וראינו שכתב דהא לכלי עלמא סיום המנחה עד התחלת ערבית, אינה מברחת דהא יש ביניהם זמן בין השמשות לדעת הגר"א מחיל תכף אחר שקיעה] וגם מדברי הר"ח שהביא הגר"א בסעיף קטן (ו) [וח] משמע גם כן קצת הכי: "ט. שהוא ג רבעי מיל המבאר לקמן בסימן רסא: **ב. אפלו** שני כוכבים שהוא בין השמשות, ובעונותינו הרבים ראיתי הרבה אנשים שהרגלו להתפלל מנחה זמן הרבה אחר השקיעה עד ממש שהכסיף אדמיות החמה, דהו ונאי שלא כדון הוא, עין שבת לר ע"ב: **בא. ונראה לי עוד דאפלו לדעת הגר"א והגאונים דסביר דתכף אחר השקיעה** הוא בין השמשות מקל מקום נוכל לומר דבשעת הדחק סומכין על דעת ר' יוסי דסבירא לה דאז עדין יום נבאי הוא עד שנראה שהכסיף העליון והשנה לתחתון, ולא גרע ממאי דאמרו בבבבכות ט פדאי הוא רבי שמעון בר יוחאי לסמוך עליו בשעת הדחק, וכל שכן בעניננו, דסוגיא דבבבכות כ ע"א אולא אלבא דר' יוסי דתלי הדבר בצאת הכוכבים כמו שכתב הגר"א בר"ס א, וכן הסוגיא דפסחים דף כ דקאמר וקא קומא לו דער צאת הכוכבים יקמא היא נעין בחוספות שם שנדחמו בזה, אבל לפי דברי הגר"א נחא בפשיטות דהסוגיא אולא אלבא דר' יוסי:

בהר"א גם כן הכי דאין להתפלל מנחה רק עד שקיעה והוא התלמיד רבנו יונה בריש פרק ד רבירות שדעתו דכי היכי דהם נפסל בשקיעת החמה כן תפלת המנחה שתקנו נגד התמיד היא גם כן עד השקיעה לבד, ולכאורה פשוט דכוננו עד תחלת השקיעה כמו לענין דם ובדמיה בפסחים דף צג וכו' שהביא המגן אברהם בסק"ג, אמנם יש לדחות דאפשר דסבירא להו לתלמידי רבנו יונה דשם מדרבנן בעלמא ורק בפסח עבדו תרחה מתחלת שקיעה [ולא תמיד דבתמיד אין הם נפסל עד סוף השקיעה ומילא בתפלת המנחה יהיה מתר להתפלל עד סוף שקיעה] כמו שכתבו התוספות במנחות דף כ ע"ב בשם יש מפרשים: **יא. מגן אברהם: יב. מגן אברהם** והוא לפי שיטת השלחן ערוך: **יג. מגן אברהם ושאר אחרונים: יד. אליה רבה ודלא כמגן אברהם לקמן בסימן רלה סעיף קטן ז עין שם בעמו, ונראה לי דאפלו המגן אברהם מודה בזמננו דנוהגין שלא לעשות מלאכה אחר שקיעת החמה דחוששין לדעת הגר"א והרבה מהראשונים דסבירא להו דתכף אחר שקיעה הוא בין השמשות ולדבריהם בודאי פלג המנחה הוא קדם השקיעה שעה ורביע אם כן בודאי אין לחזור ולהתפלל בדיעבד: **טו. עלת תמיד ואלה רבה: טז. מגן אברהם ומגן גבורים: יז. פרי מגדים: יח. שלטי גבורים ולכחש ולחם חמדות והגר"א בסימו רסא וכו'.** וגם בספר סדר זמנים החזיק בשיטה זו ועיו שם שישב כל המשיית**

הקרובים ואנשי ירושלים עצמם להרחוקים וכמ"ש לעיל בדעת מג"א:

^{הנהגה}

וקצת יש לעיין לפי מה דאמרין במס' סוטה כ"ב ע"א שכר פסיעות יש ובמס' ב"מ ק"ז ע"א פליגי רב ור' יוחנן רב אמר ברוך אתה בעיר שיהי' ביתך סמוך לבהכ"נ ור' יוחנן פליג דשכר פסיעות יש ואין זה ברכה, וא"כ בירושלים נהי דאין לומר בהיפוך שהרחוק מבהמ"ק יעלה דמים להקרוב מפני שיש לו שכר פסיעות אבל עכ"פ בהיפוך נמי לא מ"ט יעלה בדמים להרחוק מירושלים הלא יש לזה שכר פסיעות בעלותו לרגל, ודוחק בעיני לומר דרשב"ם פ"י כן לרב דלית לי' שכר פסיעות ולר' יוחנן יתפרש קורבא ורוחקא לענין קרובה לספר הגוים, ע"כ נ"ל דהיו מעלים בדמים מפני כבוד המקום כמו שאנו מחלקים ומעלים בדמים כבוד המקומות בבהכ"נ הכי נמי הקרובים לירושלים היו חשובים יותר, לא מפני ערך טורח הדרך לעלות לרגל אלא המקום מכבד האדם שם כמ"ש הרא"ש:

והנה עמד בזה בתשו' הרא"ש כלל ה' סימן ג' וסימן ז' דמייתי רמ"א ח"מ סימן קע"א ס"א, ובס' דגול מרובה כ' שהרא"ש סי' ג' סתר עצמו מיני' ובי' וגם סתר עצמו ממ"ש בסימן ז' שם יע"ש. ולפע"ד במ"כ לא עמד על שרש כוונת הרא"ש ואין להאריך, אך היוצא מכוונת הרא"ש כללא כיל כל שאיננו אלא הרבות כבודו ומזה ימשוך מיעוט כבוד חברו ואינו נוגע לריוח והפסד ממון וגם הוא עושה בשלו ואינו נוגע בשל חברו, כגון ראובן ושמעון שהיה להם מושב אחד בספסל ועשה ראובן מחיצה והכניסה לגבולו ואינו מזיק לשיבת שמעון כלל רק עי"ז יוגבה כבוד מקום ישיבת ראובן והורד כבוד ישיבת שמעון, כיון דאית בי' תרתי למעליותא חדא שאיננו הפסד ממון לשמעון וגם אינו נוגע בשל שמעון כי בשלו הוא עושה אין מי ימחה בידו, אך אם חסר א' מאלו התנאים, א' שיהיה עי"ז עילוי בדמים מקום ראובן הפסד דמים במקומו של שמעון, נמצא נתאנה שמעון שהרי מתחלה כשלקחו המקום בשותפות נתנו הממון שווי המקום שוה בשוה ועתה נתעלה מקום ראובן בשיווי וירד שמעון ע"כ ימחה בידו עד שיפייסו בדמים, ושנית אפילו אם איננו הפסד ממון רק כבוד המקום בעלמא אך צריך לנגוע בשל שותפות, כגון ההיא דסי' ז' שהי' נסר בראש הספסל וזה הנסר הוא המחיצה השייך לכל יושבי הספסל הארוך וראובן היושב בראש רוצה לסלק

הנסר ההוא ועי"ז יתעלה מקומו, כיון שצריך לעשות זה עי" הסרת הנסר השייך לכל המשותפים נמצא נתעלה הוא עי" דבר השייך להשותפים בזה יכולים למחות בידו אם לא בריצוי כסף, זו היא כוונת הרא"ש ז"ל אלא שלשונו בסי' ג' מגומגם קצת וצריך הג"ה מועטת:

תבנא לדינא מה שנוגע לדין, לפי ענין השאלה נראה שהבהכ"נ החדשה ניבנית באותו מקום עצמו שעמדה הישנה אלא שהרחיבו מקום אהלם, וא"כ הקרקע מעמד הספסלים קנוי להבעלים מימים קדמונים מאן ספון מאן רקיע להוציאם ממקומם הואיל שנשתנה שמם דמעיקרא היה שמם ספסל שסמוך לזויות ועכשיו יהיה ספסלים האמצעי' מה בכך, אם היה מקום כנסיות הראשון בטל לגמרי וקנו מקום אחר ובנו עלי' בהכ"נ ומחלקים לכל א' ספסל ומקום בהחדשה כפי אשר היה בהישנה, אז היה מקום לטענה לתת להם מקום בתר שמא שם ספסל הסמוכה לקרן זויות, וגם אז היה מקום לדון אם אין שינוי בריחוק מקום שליח ציבור בשמיעת קדיש וקדושה וכדומה, אבל השתא שמקומם מוזכר להם נלפע"ד פשוט שאין להוציאם ממקומם, אך באשר שע"י שהקהל מוסיפים ג' מקומות בכל זוית עי"ז מתעלה מקום שלהם מחוייבים הם לתת לקופה כפי השומא שמתעלה מקומם ועל מקומם יבואו בשלום:

הכ"ד החותם בברכה למר ולתורתו:

משה"ק סופר מפפד"מ

תשובה ל

שיל"ת, פ"ב נגהי ליום עש"ק כ"א כסליו תקצ"ג לפ"ק.

שלום וכ"ט לידידי תלמידי המופלא ומופלג כבוד מה"ז זעליג ליב נ"י רב בק"ק קוואגראש:

נפש בשאלתו נידון בהכ"נ שנפלה בירושה לאיש א' מאביו ז"ל שבנאה לשם קדושת בהכ"נ ועתה נתקלקל הגג והוכרח לסתור הגג ולעשות גג חדש, ובא האיש לשאול אם מותר לבנות עליה בית אוצר לתבואה הנקרא שיטקאסטן ותקרת בהכ"נ תהי' קרקע בית האוצר אם מותר לעשות כן או לא, כ"ל השאלה. עוד כתב מעלתו שהקרקע שבהכ"נ עומד

עליו היא קנוי' משר א' עפ"י חקי מדינתנו שכל עת שירצה המוכר להביא מעותיו ולשלם עצים ואבנים שהוסיף הלוקח בבנין חוזר המקח, אלו דבריו:

תשובה

הגה"ה שו"ת

הנה פשוט אם הבנין המחודש הוא באופן שמכביד על כותלי בהכ"נ וכן התשמיש באוצר חטים הוא שמכביד הרבה על תקרת עליית בהכ"נ באופן שהדיוט כיוצא בזה הי' יכול למחות בב"ד של ישראל, לא קא מיבעיא לן דודאי כיון שהאב בנה והקדיש שטח התחתון לבהכ"נ לא יהיה כח הקדש קיל וגרוע מכח הדיוט, ואילו מכר או נתן להדיוט קרקעו לבנות עליה ביתו היכול יוכל לאחר כמה שנים לבנות עליו עלי' ולהשתמש על גביו אתמהה, א"כ בכה"ג לא קמיבעיא לן לאסור. ונ"ל דמיירי שאין שום הפסד והמוחה בזה הוה כמדת סדום, דאע"ג דהבונה יקבל עליו כל הפסד וירצה לבנות לכשיתקלקל, מ"מ מצי למימר לא בעינא למיקם בדינא ודיינא ומכ"ש בהכ"נ דקידרא דבי שותפי וגם מי יודע אם ישיג ידו לבנות עוד, וא"כ אין להסתפק אלא באופן דליכא כל חששות הנ"ל ולית בו אלא משום קדושת בהכ"נ אע"פ שלכאורה הוא נמנע מ"מ לא אמנע בר לברר הלכה בעז"ה:

במרדכי פ"ק דשבת סי' רכ"ח כ' וז"ל, כל עיר שגגותיה גבוהים וכו', כ' רבנו מאיר איני יודע איסורא להשתמש בעלי' שע"ג בהכ"נ כמ"ש ר"י דאפילו גגין ועליות דעזרה לא נתקדשו, מיהו יש ליהדר מלהשתמש שם תשמיש קבוע של גנאי כגון לשכב שם מדאמרינן פ"ק דשבת כל עיר שגגותיה גבוהים מבהכ"נ סופו ליחרב והני מילי בבתי אבן בקשקושי ואברורי לית לן בה משום דלא משתמשי על גבן, ושמא דומה לעליות דהיכל שנתקדשו דמקדש מעט שלנו יש לנהוג בו קדושה קצת מעין קדושת היכל דעליות היכל נתקדשו כדאמרינן פ' כיצור צולין ואפילו עליות עזרה דלא נתקדשו (כעליות) [נקדושת] עזרה גופי' מ"מ אין נוהגים בהם מנהג בזיון עכ"ל, ובס' בגדי ישע שחיבר השל"ה על מרדכי דסדר מועד פי' דברי המרדכי דרצה להוכיח דלא נימא הטעם שאין מגביהים בתים משום כבוד בהכ"נ לרומם^א בית תשמיש גנאי בכל העיר במקום גבוה מבהכ"נ ואקושי ואברורי דאין

ראוי לתשמיש שרי אפילו גבוה מבהכ"נ, וא"כ יש ללמוד ק"ו השתא בבתי העיר לא ישתמש תשמיש גנאי קבוע מכ"ש בהכ"נ עצמה, מיהו אין ללמוד מזה אלא תשמיש גנאי קבוע כגון שכיבה בעלי' אבל תשמיש ארעי אינו מוכח, ע"כ כתב שוב דשמא אפילו תשמיש ארעי של גנאי אסור בבהכ"נ עצמה דדומה לעליות דהיכל, אלו דברי של"ה הנ"ל. ונ"ל מסברא דבהכ"נ דומה להיכל משום דעליות העזרה היו נבנים על הלשכות שתחתיהן שאינם מקום קרבן אלא מכשירי קרבן דעל המזבח החיצון לא היה גג ועלי', משא"כ גג ההיכל בנוי על מקום קרבן ובהכ"נ שלנו הוא מקום תפלת [ציבור] במקום תמידים ודומה טפי להיכל, והא דלא מיייתי מרדכי ממתני' דפ' בני העיר [מגילה כ"ח ע"א] שאפילו בחורבנה אין שוטחים על גגה פירות, י"ל שם הוא גנאי גדול דגגותיהם הם בשופי ולא בשפוע ושטחו שם פירות לייבש בפרהסיא בגלוי הוה גנאי טפי, משא"כ גגותינו במדינתנו שהעליות מכוסות בגג צריף ואינו ראוי ליבש פירות אלא לשכיבה בציועא מכוסה, וקמ"ל דאפ"ה אסור דומיא דהיכל, ובעזרה גופי' היה תשמיש של גנאי ובזיון אסור ובגמ' נמי סתם גגים קאמר דומיא דאקושי ואברורי ואפ"ה מוכח לאסור, כנ"ל פי' המרדכי:

ופסקו הרב"י בש"ע בסי' קנ"א [סעיף י"ב], ומהרי"ק שרש קס"א הכריע לאיסור דלא כא"ר [ס"ק כ"ב] שכ' שגם המהרי"ק מסופק יעי"ש. ומיהו כ' רמ"א שם שאם מתחלה נבנה לבית חול ושוב הקדישו לבהכ"נ מותר לשמש בו, והוא מפסקי מהר"י ווי"ל שבסוף הספר סי' נ"א ובמג"א [ס"ק י"ז] נרשם בטעות, ומבואר שם הטעם דשם מהני תנאי אפי' בבנינו דהרי לא דמי להיכל שנבנה מתחלה לכך, ומשמע עכ"פ תנאי בעי אבל בלא תנאי לא דהרי קי"ל בהכ"נ שלנו לא על תנאי הם עשוין דוקא שבבבל ולא בשאר ארצות כמ"ש מג"א שם סק"ב מדהשמיט הרמב"ם דין זה, ונ"ל עוד אפילו בהכ"נ דבבל [דוקא אותן] שהיו בזמניהם ולא שיבנו אח"כ דאל"כ היה לו להרמב"ם להביאו, וטעמא נ"ל משום דאחר חורבן בית א' שגלו לבבל ובנו בהכ"נ יכני' וחביריו ודניאל ואותן היו מצפים ליגאל סוף ע' שנה ע"כ סתמן בנאוה על תנאי, אבל אחר חורבן בית שני שנתפזרנו בכל הארצות בעז"ה ואין

ה ט ע ם ש ל א ל ר ו ם ם בית תשמיש, ועי' בליקוטי הערות.

א) במרדכי איתא "איני יודע איסור גמור".

ב) כאז חסר. ונדפס "לרומם בית אל קינו. אלא

קץ נפתר א"כ קלקלותינו תקנתינו כדאמרינן אפילו לקולא במסכת תענית י"ז ע"א ופירש"י ד"ה רבי אומר וכו' ע"ש:

מיהו צריך להבין דברי מהרי"ו הנ"ל דאומר דמהני תנאי אפילו בבנינו דלא דמי להיכל, מה ענין תנאי להיכל. והנה במג"א סקט"ו הקשה אמ"ש תוס' דלהכי מהני תנאי בבבל משום דמהרה תפקע קדושתן, והקשה הא עתידים שיקבעו בא"י, ואין לומר דקרקע עולם לא תקבע בא"י הרי תבור וקרמל קרקע שלהם נקבע בא"י ע"ש, ולא תי' כלום. ולפע"ד לק"מ דהרי תבור וקרמל נדלדלו ונעקרו ממקומם לקבל תורה ונקבע קרקע שלהם בא"י, ויש ללמוד לעצים ואבנים שבבנין בהמ"ד ובהכ"נ שג"כ נדלדלו ממקומם ונשקעו בבנין שיזכה מי שטלטלם שיקבעו בא"י, אבל קרקע עולם שנבנה עליו בהכ"נ שלא נטלטל ונדלדל ממקומו ליכא ק"ו מתבור וקרמל ומיושב קו' מג"א, וממילא אתי שפיר דברי מהרי"ו דאם נבנה שלא על מנת בהכ"נ ושוב קדש הבית נמצא הני עציו ואבניו לא נטלטלו לקדושת בהכ"נ וליכא ק"ו מתבור וקרמל:

עוד נ"ל ליישב קו' מג"א באופן אחר, דהנה הקשה מעלתו מנ"ל ללמוד ק"ו בהכ"נ מתבור וקרמל שבאו ללמוד תורה וקדושת תורה חמורה מתפלה (ואינו) [ואיך] נלמוד קילתא מחמירתא, ודוחק לומר דש"ס נמי בהכ"נ שמרביצין בו תורה קאמר ולא משום תפלה קאמר א"כ היינו בהמ"ד, אבל הנלע"ד דהא קי"ל בית המדרש שאינו קבוע אינו חמור ועיי' ב"י סי' קנ"א וע"ש ס"ב, והרי תבור וקרמל לא באו אלא ללמוד תורה לפי שעה כדאמרינן בש"ס בהדיא ומה תבור וקרמל שלא באו ללמוד תורה אלא לפי שעה וכו' ע"ש, ואפילו סיני גופי' כשנסתלקה שכינה במשך היוכל המה יעלו בהר ומשכן גופי' כשגוללו היריעות הותרו זבים ומצורעים לכנס לשם [כתענית כ"א ע"ב], א"כ יליף שפיר ק"ו בהכ"נ לתפלה קבועה מתבור וקרמל תלמוד תורה לפי שעה ומיושב קו' מג"א, אך לפי תי' השני הלז מהני תנאי אפילו לעצים ואבנים בחורבן משא"כ לתי' הראשון הנ"ל:

מכל הלין נראה פשוט בית הנבנה לבהכ"נ בלי שום תנאי וגם שהוא בבנינו אסור להשתמש ע"ג תשמיש קבוע ומכ"ש שטיחת פירות שהוזכר

לאיסור במתני' אפילו בחורבנו, מיהו מתני' בא"י מיירי דשם אין חילוק בין חורבנו לבנינו, מ"מ בחור"ל בלי תנאי ובבנינו^ג ואוצר חטים הוא לדעתי גנאי יותר משטיחת פירות. ומ"ש מעלתו לפי חק המדינה יכול השר לפדותו, מ"מ כבר הארכתי במקום אחר דכל מכירה כי האי גוני דמצי הלוקח לבנות ולסתור ולחפור בקרקע כרצונו באין מוחה ואפילו יפדנו המוכר אין הלוקח צריך למלאות חפירותיו ולהעמידו כאשר קנאו אדרבא המוכר צריך לשלם ללוקח הוצאותיו שהוציא כידוע משפט וחקי המדינה, וזה מכר גמור ואפילו לענין שטר חצי זכר שאינו נגבית מקרקע חשוב זה קרקעו שיקרא שמו עליו ושם בארתי, ועיין מל"מ ה' שמיטה ויובל פ"א ע"ש, ובלא"ה הואיל ומחוסר ממון כמ"ש ר"ן מביאו מג"א סי' תמ"א סק"ג ע"כ לא נ"ל להתיר:

והנלע"ד כתבתי וחתמתי שמי א"נ:

משה"ק סופר מפפד"מ

תשובה לא

שיל"ת, פ"ב כאור בוקר ליום עש"ק ל"ו למב"י תקצ"ג לפ"ק.
שלום וכ"ט לידידי הרב המאה"ג המופלג בתורה ויראת ה' קדומה המפורסם כש"ת מו"ה איצק היילפרין נ"י אברק"ק סענטע יע"א:

יקרתו הגיעני, נפשו היפה בשאלתו אודות בהכ"נ הקדושה שבקהלתו שסתרוהו אחר דחזי ב' תיוהא ועכשיו רצו לבנות בהכ"נ חדשה להלן קרוב למקום תל הישנה ורוצים לבנות באופן שיהי' מקום הישנה חצר בהכ"נ החדשה וכותל מזרחי שהי' עומד שם תיבה וארון הקודש יהיה עכשיו פתח כניסה להחדשה אי שפיר דמי למיעבד הכי אי לא, כי מעלתו אוסר ויש מפקפקים כנגדו ועשאוני דעת שלישי מכרעת:

נקיטנא חומרי מתניתא ולא מצאתי מקום להקל. הנה הט"ז כ' סי' קנ"א סק"ג דבהכ"נ שחרב ואינם רוצים לבנות עוד צריך לעשות גדר סביביו ולא יבואו לזלזל שם ואם הוא במקום שיכול למכור ימכרוהו כנזכר בסי' קנ"ג עכ"ל. ורצונו שאם הוא בענין שמותר למכור אזי ימכור אותו המקום

(ג) אולי צ"ל "ובבנינו אסור".

קדושה קלח מעין קדושה היכל ועליות היכל נחקשו ע"ש, וע' נחשו מהרי"ט ח"ב (יו"ד כ' ד') שחלק ע"ז וכ' ועליות בהכנים אין להם קדושה רחוקה שגדלה בהכנים לקדושה עורה ע"ש, ומעשה י"ל דשיטת הרמב"ם י"ל דכל בהכנים יש לו דין עורה אבל מקום אה"ק יש לו קדושה היכל והוא דוגמת הארון שבהיכל ומה"ט קורא לו היכל וק' בה' חפילה (פי"א ח"ב) כ' ובזוין את ההיכל וכוונתו ^{המחבר} אה"ק וע' ב"מ שם ובטו"ח (ס"י ק"ג) ואש"ה מחלק בין עלי' שפיג שאר בהכנים לעלי' שפיג ההיכל כיון דקיי"ל דעליות היכל נחקשו :

ג) ובזה אחרתי לתוך ג"כ קדושת החמ"ס ז"ל על ש"י הר"מ שבמרדכי דש"י להשחמש בג' בהכנים שהרי גשנה שלמה שנינו במס' מגילה (כ"ח ע"א) אחר ר' יהודה בהכנים שחבר אין שומעין על גזי פירות והרי לשי' הג"ל הגב לא נחקשו אפי' בביתו ודווקא הוא לומר דזוהי הוי כמו חמשים של גנאי ש"י במרדכי שם דאסור :

והנראה לומר בזה דר' יהודה לשי' או"י דהנה בש"ס דפאליס (פ"ז ע"א) פריך הש"ס אהא דגנין לא נחקשו מהא דתניא וגזי קדוש ומשי לאזון ב' אמות ופי' החוס' ז"ל שם דגזי של היכל קדוש להניע שם כלי קדוש ולא שיהי' כלי הקדוש לריבין מקום מקדוש אלא הך קדושה אימ' להו להניחם שם פ"י"ש וא"כ מעשה יהי' נמלא דאף דשאינו גז מעלי' ולא נחקשו אפי' בהיכל לענין לחיוב שם הנכנס בעוממה וכמו שכוונתו החוס' במס' שנוטות (י"ז ע"ב) מ"מ הך קדושה אימ' ל"י לגב היכל דמתיין שם כלי קדוש דוקא :

ובזה איש ליישב דברי המהרי"ט נחשו' הג"ל ש"י דכל גובה היכל של רוס מאה אמה קדוש דהכל בכתב וממה הב"ש בזה דהא בתשנן הרוס מאה גס גזי בכלל והרי גז אינו קדוש ולהיכל כיון דעכ"פ יש חילוק בין גז היכל לגז עורה לאזון כלי קדוש :

ומעתה יהי' נמלא דהאי דינא דגז בהכנים אי ראשון להשחמש עליו דבר שאינו של קדושה יהי' תליא בפלוגתא דר' יהודה ורבנן במשנה דברכות (כ"ז ע"א) חפילת המנחה עד הערב ר"י אומר עד פלג המנחה וכ' החוס' שם (כ"ז ע"ב) דתעמא דר' יהודה דס"ל דחפלה כנגד קטרת חקטה דכתיב חטן חפלתו קטורת לפניך ומשורה השיעור עד פלג המנחה ועי' ירושלמי דברכות (פ"ד ה"א) שם לא הוקשה חפלת המנחה לחמיר של בה"ע אלא לקטרת ועי' במרה"פ שם :

והנה הקרבנות המזיזין ה"י בצורה והקטרת הקטורת בהיכל וא"כ איש הכל דלדין דקיי"ל חפילת כנגד המזיזין חקטור אי"כ כיון דבהכנים עיקר קדושתו ע"י החפלה וכמנואר ברין מגילה ובמהרי"ט שם פ"ב יש בו קדושת עורה כדן המזיזין שהי' מקומם בצורה אבל לר"י דס"ל דחפלה כנגד קטורת והרי הקטורה הקטורה ה"י על מזבח הזהב שבהיכל וא"כ ע"כ יש לבהכנים מעין קדושה היכל :

וא"כ שפיר קאמר ר"י לשי' דאין שומעין פירות על גז בהכנים כיון דלדין ה"ל כמו גז היכל קדוש להניח עליו דברים מקדושים דוקא אבל לדין דחפילות כנגד המזיזין שפיר כ' הרי"ס דרשאי להשחמש בגז :

ועי' אהל

להקפיד שלא לשנות הטלית מה"ט, ואף שהביא שם שהא"י ז"ל ליה מקפיד בזה כבר ביארו הפוסקים בטעם הדבר והוא משום דעליות הוי רק חמשים מלוא ולא חמשים קדושה ע"ש וע' נחשו' חמ"ס (ס"י כ"ח) ש"י מה"ט לאסור לשנות הכימה בבהכנים והביא הא דקדוש בשם הפסיקתא ובאמת נמלא כן בירושלמי שבת הג"ל וכ"ה בירושלמי הוריות (פ"ג ה"ה) :

ולפום ריהטא עלה כלבי להעיר בהא דר' אימי הג"ל דאחר קדוש שוכה להנחן בלפון יתכן בלפון מהא דאמרין בירושלמי מגילה (פ"ג ה"א) מהו ליקח אכנים מעיר זו ולבנות בעיר אחרת כ' הורי ר' אימי אפי' ממזרח למערבה אסור מפני חורבן ארצו המקום ע"ש וז"ל לר' אימי הטעם משום חורבן ארצו המקום הא לשטיחא ממילא אסור משום דאכנים שוכה להנחן במזרח ימנו במזרח כמו קדוש הג"ל וא"כ יהי' מוכרח לכאורה דבהכנים מותר בכה"ג ואכן באמת לק"מ דהא הורי ר' אימי לענין להפסיק בהכנים כלו ממזרח למערב ובשעה שיעמוד כמעט שוב יניחו כל ארץ ארץ ברוח שהי' והרי גס נמשך ה"י כן שהרי נסעו ממקום למקום וע"ז הורי לאסור משום חורבן ארצו המקום וע"ע בחוס' יומא (מ"ד ט"א) מ"ש לחלק בין מקדוש למשכן ומקדוש אפי' בחר דפיל מילה חייבין על המקום משום טומאה אבל במשכן לאחר שנסעו משם ופירקוהו והעמידוהו במקום אחר אין חייבין על מקומו הראשון וע' מחות (נ"ה) בהא דהגלל הפרוכת הומו וז"ס ומורעיס ליכנס ועי' ובח"ס (ס"א) ובח"ס שם :

ואכן אי משום הא לחורא דקדוש שוכה להנחן בלפון ה"י מקום להחיר כנ"ד דהא י"ל דז"א ש"ך רק באותו אה"ק עמלו שכבר קנה מקומו אבל כנ"ד שהכל נשקף ועשו אה"ק חדש אי"כ הסביר טעמא דבכה"ג ל"ש כלל הא דקדוש שוכה להנחן בלפון :

ב) אב"י יש אמי מקום ללדד להחמיר מטעמא אחרתא דהנה הרמב"ם ז"ל נחשו' פאה"ד (ס"י ע"ד) כ' ח"ל שאלה בעלי אשר על בהכנים ובה נד אחר מטון על ההיכל אשר בו ספרי תורה המקדשים אם מותר לדור בבית זה ואח"ל שכל הבית אשר הוא מכון על בהכנים יכול לדור אף נהל אשר הוא מכון על ההיכל מה דינו כ' תשובה יכול לדור בבית הכל המקום אשר על ההיכל לא ואינו יכול לישן שם ולא להניח כלי מלאכתו אבל בשאר הבית יעשה כרצונו עכ"ל, הנה מפורש י"ל מדברי הרמב"ם ז"ל דיש חילוק בין שאר בהכנים למקום שהא"ק עליו דאפי' העלי' שכנגדו קדוש הוא, וא"כ מפתה אם משנה את האה"ק למקום אחר הרי מוריד ארצו מקום שהי' האה"ק עלי' והעלי' שכנגדו מקדושתם והרי הורדה מקדושה דאסור ובה שוב אין נפ"מ אם עשה האה"ק מחדש שהרי עדיין איכא משום הורדה קרקע המקום והא"ק שכנגדו וכהא דירושלמי מגילה הג"ל דהורי ר' אימי דאסור משום מורבן ארצו המקום :

והנה יש להוסיף עוד בזה לבאר בטעם הרמב"ם ז"ל דמחלק בין עלי' שעל הארון לשאר בהכנים מפ"ד המרדכי במס' שבת (פ"א) ש"י ח"ל כ' ר"מ אינו יודע איסור גמור להשחמש בעלי' שפיג בהכנים דאפי' גנין ועליות בצורה לא נחקשו כ' ושם דמי למעוה היכל נחקשו דמקדוש משע' שלו יש לנהוג